

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER

MAGISTRSKA NALOGA

TEODORA ŽABKAR

KOPER, 2011

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER

Magistrska naloga

PODPORA DRŽAVE GOSTITELJICE V
REPUBLIKI SLOVENIJI
- ŠTUDIJA PRIMERA

Teodora Žabkar

Koper, 2011

Mentorica: doc. dr. Maja Meško

POVZETEK

Podpora države gostiteljice je vojaška in civilna pomoč Republike Slovenije oboroženim silam držav pošiljateljic, ki se nahajajo na njenem ozemlju. Dejavnosti navadno potekajo v okviru Slovenske vojske in so del vojaške logistike. Določa jih koncept podpore države gostiteljice, utemeljen na nacionalnih in Natovih dokumentih. Naloga je zasnovana kot študija primera in temelji na kvalitativni metodologiji. S pomočjo metode analize vsebine, deskripcije, polstrukturiranih intervjujev in primerjalne metode podaja celovito podobo podpore države gostiteljice v Slovenski vojski ter na podlagi primera iz prakse njenega delovanja ugotavlja, da se ta udejanja skladno z opredeljenim konceptom podpore države gostiteljice.

Ključne besede: podpora države gostiteljice, Slovenska vojska, Nato, logistika, mednarodno sodelovanje.

SUMMARY

Host Nation Support is civil and military assistance rendered by Republic of Slovenia to Sending Nations Armed Forces which are on Slovenian territory. It is usually performed by Slovenian Armed Forces as a part of military logistics support and determined by national and Nato documents. Research is conceived as a case study, based on qualitative approach. Comprehensive understanding of Host Nation Support in Slovenian Armed Forces is achieved through several methods such as content analyses, description, interviews and comparative method. The case study based research establishes that Slovenian Armed Forces Host Nation Support activities are in consistence with the Host Nation Support Concept, presented in the research.

Key words: Host Nation Support, Slovenian Armed Forces, Nato, logistics, multinational cooperation.

UDK: 355(497.4)(043.2)

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici doc. dr. Maji Meško za strokovno pomoč in usmerjanje pri izdelavi naloge.

Pripadnikom Slovenske vojske,
ki so sodelovali pri izvedbi intervjujev,
se zahvaljujem za njihov čas in prispevek k nalogi.

VSEBINA

1	Uvod	1
1.1	Opredelelitev področja in opis problema naloge	1
1.2	Namen in cilj proučevanja	4
1.3	Raziskovalno vprašanje	5
1.4	Metode dela	5
1.5	Predpostavke in omejitve	7
2	Pojem vojaške logistike	10
3	Logistična podpora v zvezi Nato	12
3.1	Splošno	12
3.2	Hierarhija logističnih dokumentov v Natu	13
3.3	Natova logistična načela	14
3.4	Natov koncept logistične podpore	15
3.5	Natovi logistični odbori in druga logistična telesa	17
3.6	Standardizacija	20
3.7	Prednosti in omejitve večnacionalne logistike Nata	20
4	Logistična podpora v Slovenski vojski	22
5	Podpora države gostiteljice	25
5.1	Splošno	25
5.2	Natova načela za izvajanje podpore države gostiteljice	25
5.3	Postopek načrtovanja in vloga udeleženih strani pri podpori države gostiteljice v Natu	27
5.3.1	Postopek načrtovanja podpore države gostiteljice	27
5.3.2	Vloga poveljnika Nata	29
5.3.3	Vloga države pošiljateljice	29
5.3.4	Vloga države gostiteljice	29
5.4	Implementacija	30
5.5	Podpora države gostiteljice v Republiki Sloveniji	30
5.6	Normativne pravne in druge podlage za načrtovanje in izvajanje podpore države gostiteljice v Republiki Sloveniji in Slovenski vojski	32
5.7	Pristojnosti in naloge posameznih nosilcev načrtovanja in izvajanje podpore države gostiteljice v Republiki Sloveniji in Slovenski vojski	35
5.7.1	Pristojnosti in naloge posameznih nosilcev načrtovanja in izvajanje podpore države gostiteljice v Republiki Sloveniji	35
5.7.2	Pristojnosti in naloge posameznih nosilcev načrtovanja in izvajanje podpore države gostiteljice v Slovenski vojski	39
5.8	Sodelovanje Slovenske vojske na področju podpore države gostiteljice z organi zunaj Slovenske vojske	43
5.9	Zmogljivosti Slovenske vojske na področju podpore države gostiteljice	44
5.10	Načrtovanje podpore države gostiteljice v Slovenski vojski	44

5.10.1	Prva faza načrtovanja podpore države gostiteljice	45
5.10.2	Druga faza načrtovanja podpore države gostiteljice	45
5.10.3	Tretja faza načrtovanja podpore države gostiteljice.....	46
5.10.4	Četrta faza načrtovanja podpore države gostiteljice	47
5.10.5	Peta faza načrtovanja podpore države gostiteljice	47
5.11	Prihod, premiki in transport sil držav pošiljateljic na ozemlju Republike Slovenije.....	48
5.12	Druga zagotovitev podpore države gostiteljice	50
5.12.1	Logistična zagotovitev podpore države gostiteljice	50
5.12.2	Zdravstvena zagotovitev podpore države gostiteljice	50
5.12.3	Zagotovitev informacijsko telekomunikacijske infrastrukture in storitev podpore države gostiteljice.....	51
5.12.4	Zagotovitev delovne sile, kartografskega gradiva ter varnosti in zaščite podatkov pri izvajanju podpore države gostiteljice.....	52
5.13	Omejitve za sile držav pošiljateljic na ozemlju Republike Slovenije	53
5.14	Slovenska vojska v vlogi države pošiljateljice.....	53
5.15	Zaključek	54
6	Zagotavljanje podpore države gostiteljice za potrebe mednarodne vaje na ozemlju Republike Slovenije.....	55
7	Opis metod	57
7.1	Metoda intervjuja	59
7.2	Opis vzorca intervjuvancev	62
7.3	Opis vprašanj intervjuja	63
7.4	Analiza odgovorov	64
7.4.1	Primerjava koncepta in izbranega primera podpore države gostiteljice – načrtovanje	79
7.4.2	Primerjava koncepta in izbranega primera podpore države gostiteljice – izvajanje	84
7.4.3	Primerjava koncepta in izbranega primera podpore države gostiteljice – načela.....	84
8	Sklep	88
	Literatura.....	91
	Viri.....	92

KRAJŠAVE

CAE 98	Cooperative Adventure Exchange 98
GŠSV	Generalštab Slovenske vojske
HNS	Host Nation Support (slov.: podpora države gostiteljice)
Nato	North Atlantic Treaty Organization (slov.: Organizacija severnoatlantske pogodbe)
POVC	Poveljniški center
PP	Poveljstvo za podporo
PSSV	Poveljstvo sil Slovenske vojske
RS	Republika Slovenija
SOP	standardni operativni postopek
STANAG	Standardization Agreement (slov.: sporazum o standardizaciji)

1 UVOD

V nalogi je obravnavana podpora države gostiteljice kot ena od oblik logistike v Natu, ki se je uveljavila tudi v Slovenski vojski oziroma v Republiki Sloveniji, saj so v njeno načrtovanje in izvajanje vključene tako civilne kot vojaške strukture ter zmogljivosti. Gre za obliko logistične podpore, ki je bistvena za zagotavljanje delovanja oboroženih sil ene države na teritoriju druge države. Značilna je predvsem za operacije kriznega odzivanja, izvajanje mednarodnih vaj in podobnih aktivnosti na teritoriju lastne države ali pri sodelovanju na vajah ali podobnih aktivnostih v drugih državah. Uporabna je tudi pri tranzitu vojaških sil preko teritorija drugih držav. V Republiki Sloveniji se primarno izvaja z vojaškimi zmogljivostmi. Civilne strukture in zmogljivosti se aktivirajo v primeru, ko zgolj vojaške ne zadoščajo (Nato 2005a; Vlada RS 2003).

V nalogi je poudarjena vloga Slovenske vojske v podpori države gostiteljice. V analitičnem delu smo jo najprej umestili v širši okvir logistične podpore v Natu in v Slovenski vojski. V nadaljevanju smo predstavili koncept podpore države gostiteljice, kar nam je predstavljalo osnovo za izvedbo empiričnega dela naloge, v okviru katerega smo na podlagi študije primera odgovorili na raziskovalno vprašanje, kako se koncept podpore države gostiteljice udejanja v praksi delovanja Slovenske vojske. V ta namen smo uporabili primer zagotavljanja podpore države gostiteljice za potrebe izvedbe mednarodne vaje v Republiki Sloveniji in ugotovili, da aktivnosti v praksi delovanja Slovenske vojske sledijo konceptu podpore države gostiteljice, ki je bil predstavljen v analitičnem delu.

1.1 Opredelitev področja in opis problema naloge

V nalogi je obravnavana podpora države gostiteljice kot ena od oblik logistike v Natu, ki se v okviru Slovenske vojske intenzivneje in bolj sistematično razvija od leta 2003, ko je Vlada Republike Slovenije sprejela Načrt izvajanja podpore države gostiteljice (HNS – Host Nation Support) v Republiki Sloveniji (Vlada RS 2003). Aktivnosti, ki sodijo v podporo države gostiteljice, je Slovenska vojska izvajala že pred tem.

Ko govorimo o podpori države gostiteljice v Natu, govorimo o civilno-vojaški pomoči v miru, v času izrednih razmer in kriz ter v vojni, ki jo država gostiteljica daje zavezniškim silam in organizacijam, ki so na njenem ozemlju, v teritorialnih vodah ali zračnem prostoru oziroma na teh območjih delujejo ali jih prečkajo. Tovrstna pomoč temelji na sporazumih, ki so sklenjeni med pristojnimi organi države gostiteljice in državami pošiljateljicami ali Natom (Nato 2005a, A-1).

V Sloveniji se v dejavnosti podpore države gostiteljice poleg obrambnega sistema vključujejo še druga ministrstva, vladne službe in drugi državni organi ter po potrebi predstavniki gospodarskih družb, zavodov in drugih organizacij, ki so na podlagi Sklepa Vlade Republike

Slovenije posebnega pomena za obrambo države (Žurman idr. 2008, 34–35). Načrtovanje in izvajanje podpore države gostiteljice torej poteka v sodelovanju vojaškega in civilnega sektorja, ki je, odvisno od posameznega primera, bolj ali manj intenzivno. V nalogi do obravnavanega področja pristopamo z vidika Slovenske vojske, vendar ob tem nikakor ne zanemarjamo pomena vključenosti civilnih struktur.

Za celovito razumevanje podpore države gostiteljice je nujno izhajati iz njene umeščenosti v širši okvir logistike Nata in Slovenske vojske, ki ga med ostalim pomembno opredeljuje aktualno varnostno okolje.

Vojaška logistika povečuje svoj pomen vse od obdobja druge svetovne vojne predvsem zaradi tehnološkega razvoja in čedalje večje kompleksnosti vojaških operacij. Današnje obdobje med ostalim zaznamujejo še omejenost virov na vseh področjih logistike, spremenjeno zunanje okolje in velika povezanost logistike na vojaškem in civilnem področju. V širšem smislu nanjo vplivajo tudi velikost države in vojske, gospodarstvo, geostrateški položaj in naravne značilnosti ter družbeni in politični sistem (Žurman idr. 2008, 12–14).

Nato opredeljuje logistiko kot znanost o načrtovanju in izvedbi premikov in vzdrževanja sil, ki vključuje (Nato 1994, B-3):

- oblikovanje in razvoj, nabavo, hrambo, premike, distribucijo, vzdrževanje, evakuacijo in razporejanjem sredstev;
- transport osebja;
- zagotovitev ali izgradnjo, vzdrževanje, delovanje in razporeditev infrastrukture;
- nabavo ali zagotavljanje storitev;
- zdravstveno zagotovitev.

Države pri oblikovanju vojaške logistike upoštevajo namen in vlogo vojske, ki jo določata politika in zakonodaja posamezne države. Temeljna naloga vojaške logistike je tako zagotavljanje materialnih in kadrovskih razmer za izvajanje nalog, ki jih opredeljujejo politični in zakonski dokumenti držav (Žurman idr. 2008, 13).

Z vključevanjem Slovenije v mednarodne povezave, predvsem v Evropsko unijo in zvezo Nato, se je spremenil logistični sistem Slovenske vojske. Pred vstopom v zavezništvo je temeljil predvsem na zagotavljanju podpore znotraj meja države, samozadostnosti in avtonomnosti ter uporabi civilnih zmogljivosti. Po vstopu v Nato pa se je okrepilo delovanje zunaj meja lastne države, sodelovanje z zavezniki, izražena je vse večja potreba po interoperabilnosti in seveda uveljavljanju novih logističnih konceptov. Logistika Slovenske vojske mora danes izpolnjevati zahteve nacionalne obrambe, sodelovanja v operacijah kriznega odzivanja in standardov Nata, kar se odraža na vseh njenih funkcionalnih področjih od oskrbe, vzdrževanja, transporta, infrastrukture, financ do zdravstvene oskrbe (Prebilič 2010).

Poleg tega je tudi sama vojaška logistika v državah Nata in Evropske unije zaradi spremenjene vloge oboroženih sil in sprememb v varnostnem okolju ter splošnem zmanjšanju vojaških virov, v zadnjem obdobju doživljala mnoge organizacijske in vsebinske spremembe (Žurman idr. 2008, 13). Do sprememb varnostnega okolja po letu 1990 je prišlo na osnovi širitve zavezništva, Partnerstva za mir in drugih programov povezovanja na območju centralne in vzhodne Evrope, sodelovanja z mednarodnimi organizacijami ter mirovnihi operacij na Balkanu in širše. Logistika Nata tako ni bila več omejena le na evroatlantsko območje kot v času hladne vojne, temveč se je morala spopasti z novimi izzivi in na podlagi izkušenj obdobja po hladni vojni narediti premik od nacionalnih logistik članic k intenzivnejšemu sodelovanju in večnacionalnim oblikam logistike, da bi lahko uspešno sledila novih zahtevam zavezništva. Večnacionalna logistika je vsa logistika, ki presega zgolj nacionalne okvire in se kaže v različnih pojavnih oblikah (Nato 2006a, 1–5; Nato 1994, B-4).

Cilj sodelovanja na področju logistike je preseči omejitve in pomanjkljivosti nacionalne logistike ter okrepiti logistiko zavezništva. Na ta način se poskuša čim bolj povečati učinkovitost logistične podpore Natu in operacijam pod vodstvom Nata oziroma večnacionalnim operacijam, izboljšati učinkovitost ter doseči prihranek pri stroških s pomočjo gospodarstev obsega in z odpravljanjem podvajanja prizadevanj v miru, krizah in konfliktih. Prihranek pri stroških je namreč bistvenega pomena v času, ko se praviloma vse države soočajo z zmanjšanjem vojaških virov (Nato 2006b, 321; Prebilič 2010).

V okviru poudarjenega večnacionalnega značaja vojaške logistike je treba poudariti še vse večjo povezanost med logistiko na vojaškem in civilnem področju. Večina oboroženih sil za doseganje optimizacije in koncentracije omejenih virov na vseh področjih uporablja storitve zunanjih pogodbenih izvajalcev (Žurman idr. 2008, 13). Na ta način razbremenijo svoje sile, ki jih je mogoče v večji meri uporabiti za pomembnejše operativne cilje.

Temeljna izziva zavezništva v prihodnje ostajata omejenost virov in sodelovanje v operacijah kriznega odzivanja. Torej delovanje na območjih, kjer uporaba običajne nacionalne logistične podpore ni mogoča, zato je treba pri logistični podpori razvijati sodelovanje in večnacionalnost. Sodelovanje in medsebojna pomoč držav pri zagotavljanju in uporabi logističnih virov lahko namreč olajšata individualno breme vseh držav članic. Večnacionalna logistična podpora mora zagotavljati logistične zahteve na področjih, kot so transport, inženiring, oskrba ter sanitetne zmogljivosti, saj večkratno povečuje učinkovitost sil, kar optimizira prizadevanja posamičnih držav na področju logistične podpore. Vključuje dvostranske ali večstranske dogovore, ki povečujejo stroškovno učinkovitost logističnih dejavnosti posameznih držav in njihovo uspešnost (Nato 2006b, 321–322; Prebilič 2010).

Nato in države imajo pri uresničevanju kolektivne odgovornosti glede zagotavljanja logistične podpore večnacionalnim operacijam možnost razmisleka in izbire med različnimi oblikami logistike: specializirana država, vodilna država, večnacionalna integrirana logistična enota,

večnacionalna integrirana zdravstvena enota, logistična podpora tretje strani in drugi pogodbeniki ter podpora države gostiteljice (Nato 2003, 1-13–1-16).

Podpora države gostiteljice je sestavni del oziroma ena izmed možnosti logistične podpore sil zavezništva in pomemben dejavnik v Natovih operacijah in aktivnostih, ki zahteva podrobno načrtovanje ter poznavanje zmožnosti države gostiteljice, da jo zagotavlja. Je priporočljiva oblika logistične podpore, ki pa žal ni vedno mogoča. Zahteva namreč pripravljenosti države gostiteljice in določeno stopnjo razvoja infrastrukture v državi. Pomembno pa je, da je ne enačimo s civilno-vojaškim sodelovanjem, ki se nanaša na sodelovanje med poveljnikom operacije, civilnimi oblastmi in prebivalci (Podbregar in Bosotina 2007, 102–103; Žurman idr. 2008, 34; Nato 2005a).

Podpora države gostiteljice je eden izmed najpomembnejših delov logistike in kot tak del Natovih razvojnih strateških vizij, v katerih se predvidevajo operacije kriznega odzivanja tudi daleč zunaj območja zavezništva. Področje ima tolikšen pomen, ker omogoča zmanjševanje stroškov operacij, krajši čas za napotitev in razmestitev sil ter možnost daljšega delovanja sil relativno daleč od nacionalnih virov oskrbe ter s tem možnost uspešnejšega in učinkovitejšega izvajanja operacij (Pipenbaher 2006, 12).

Prihranek pri virih, tako materialnih kot kadrovskih na področju logistike oziroma doseganje enakega ali celo večjega učinka ob manjšem vložku, zaradi učinka sinergije večnacionalne logistike, ima v današnjem času še posebno težo (Prebilič 2010). Na podlagi navedenega menimo, da mora Slovenska vojska, ki v zavezništvu sodeluje s sorazmerno majhnimi silami, slediti logističnim načelom Nata, ki so usmerjena v razvijanje in krepitev vseh oblik večnacionalne logistike, katere del je podpora države gostiteljice. K navedenemu jo namreč zavezuje tudi doktrina vojaške logistike.

Podpora države gostiteljice je torej ena od oblik Natove logistične podpore, ki se je Slovenska vojska poslužuje pri zagotavljanju logistične podpore mednarodnih aktivnosti doma ter v vlogi pošiljateljice v tujini. Prevzeti Natovi standardi in interni dokumenti Slovenske vojske ter ostali normativni dokumenti obravnavanega področja predstavljajo podlago za njeno izvajanje. Dopolnjujejo pa jih še pridobljene izkušnje.

1.2 Namen in cilj proučevanja

Namen magistrske naloge je bil na podlagi metode polstrukturiranega intervjuja in študije primera iz prakse ugotoviti resnično udeleževanje koncepta podpore države gostiteljice v Slovenski vojski ter ugotoviti morebitne prednosti in pomanjkljivosti pri njenem načrtovanju ter izvajanju.

Cilj magistrske naloge je bil na podlagi obstoječe literature, interne dokumentacije Slovenske vojske, dokumentov Nata, lastnega izkustva, študije primera ter polstrukturiranih intervjujev

ugotoviti obstoječe stanje na področju podpore države gostiteljice v Slovenski vojski, način njenega načrtovanja, organiziranja in izvajanja, ugotoviti prednosti in morebitne pomanjkljivost ter resnično udejanjanje koncepta podpore države gostiteljice v praksi delovanja Slovenske vojske. Opredeliti smo želeli, kako normativne podlage skupaj z internimi dokumenti Slovenske vojske in Nata, opredeljujejo podporo države gostiteljice in s tem omogočajo njeno izvajanje na območju Republike Slovenije ter njeno uporabo pri delovanju Slovenske vojske izven meja države.

1.3 Raziskovalno vprašanje

Kako se koncept podpore države gostiteljice udejanja v praksi delovanja Slovenske vojske?

1.4 Metode dela

Naloga je opredeljena kot študija primera, saj se ukvarja z raziskovanjem določenega področja znotraj Slovenske vojske kot specifične organizacije. Temelji na kvalitativni metodologiji, ki jo Ragin (2007, 96) označuje kot primerno za poglobljeno preučevanje primerov, ker pomaga prepoznati njihove ključne značilnosti.

K izdelavi magistrske naloge smo pristopili s sistematičnim zbiranjem literature in virov ter nadaljevali s selekcijo podatkov, ki se nanašajo na podporo države gostiteljice, umeščene v širši okvir Natove logistike. Tako pridobljeni sekundarni viri so poleg strokovne področne literature, objav domačih in tujih avtorjev, normativnih aktov Republike Slovenije in dokumentov Ministrstva za obrambo ter Slovenske vojske, vključevali tudi dokumente zveze Nato, ki bistveno vplivajo na doktrinarna izhodišča in načela ter oblikovanje usmeritev in postopkov na področju podpore države gostiteljice v Slovenski vojski, zato jih je bilo pri izdelavi naloge nujno upoštevati.

V analitičnem delu smo z uporabo metode analize vsebine sekundarnih virov in deskripcije predstavili posamezne vsebinske sklope vojaške logistike v Slovenski vojski in Natu ter področje podpore države gostiteljice. Metoda analize vsebine omogoča, da se iz podatkov potegnejo ključne značilnosti ter izvedejo sklepi (Easterby-Smith, Thorpe in Lowe 2005, 151). Opredelili smo osnovne pojme ter definicije, ki so pomembne za celovito razumevanje obravnavanega področja. Na ta način smo tudi izpolnili enega od ciljev naloge, kako normativne podlage, interni dokumenti Slovenske vojske in dokumenti Nata, opredeljujejo podporo države gostiteljice in s tem omogočajo njeno izvajanje na območju Republike Slovenije ter uporabo podpore države gostiteljice pri delovanju Slovenske vojske izven meja lastne države. Opredelili smo postopke pri podpori države gostiteljice ter jih v sklepnem delu uporabili za primerjavo s sklepi empiričnega dela glede dejanskega udejanjanja koncepta v praksi Slovenske vojske.

V empiričnem delu naloge smo izvedli polstrukturirani intervju, s katerimi smo pridobili podatke glede udejanjanja koncepta podpore države gostiteljice v praksi delovanja Slovenske vojske na ozemlju Republike Slovenije. Polstrukturirani intervju kot temeljna kvalitativna metoda temelji na vnaprej postavljenih vprašanjih, določenih predpostavkah in opredeljenih področjih, ki nas zanimajo (Easterby-Smith, Thorpe in Lowe 2005, 111–115). V dispoziciji smo opredelili, da bomo intervjuje izvedli s šestimi pripadniki Slovenke vojske, vendar smo med raziskovanjem, zadevo razširili, tako da smo izpeljali intervjuje s sedmimi pripadniki, ki so se s podporo države gostiteljice ukvarjali za potrebe izvedbe mednarodne vojaške vaje v Republiki Sloveniji, kar smo uporabili kot primer iz prakse. Podpora države gostiteljice obsega dejavnosti, ki sicer niso del vaje v ožjem smislu, se pa načrtujejo ter izvajajo vzporedno z vajo in seveda za potrebe izvedbe vaje. Obsegajo vse tiste postopke in dejavnosti, ki sodelujočim pripadnikom tujih sil omogočajo prihod in odhod iz države, njihovo namestitve ter nemoteno delovanje. Vaje se organizirajo z namenom preverjanja določenih vidikov delovanja enot in se vse odvija v okviru namišljene situacije. Podpora države gostiteljice pa se nanaša na resnično življenje in podpira izvedbo vaje ter predstavlja del vaje v širšem smislu. Za potrebe študije primera smo uporabili vajo Odločen odgovor 2010, kjer se je zaradi udeležbe pripadnikov tujih oboroženih sil izvajala tudi podpora države gostiteljice. Gre za nazoren primer načrtovanja, priprav in izvedbe podpore države gostiteljice, ki se v Slovenski vojski izvaja, če sodelujejo tudi pripadnikov tujih sil. V Sloveniji so potekale še druge vaje z mednarodno udeležbo, in sicer vaja CAE 1998 ter Zvita podlasica 2005 (Pipenbahr 2006, 64), a smo se odločili za vajo, ki je bila časovno najmanj odmaknjena. Intervjuje smo izvedli s sedmimi pripadniki, ki so sodelovali v fazi načrtovanja, priprav in izvedbe podpore države gostiteljice in ki hkrati predstavljajo celotno populacijo sodelujočih v aktivnostih podpore države gostiteljice za potrebe izvedbe vaje Odločen odgovor 2010. Gre za pripadnike, ki so sodelovali na načrtovalnih konferencah, se pogovarjali s predstavniki tujih udeležencev vaje, pripravljali dokumentacijo ali izvajali druge aktivnosti, povezane s podporo države gostiteljice. To so bili tisti pripadniki Slovenske vojske, ki so neposredno sodelovali pri pripravi, načrtovanju in izvedbi podpore države gostiteljice za potrebe izbrane vaje. Posamezni intervjuji so trajali od 45 do 60 minut. Vprašanja so bila usmerjena v pridobivanje podatkov o vrsti in obsegu izvedenih aktivnosti, o tem, v kateri fazi si bili vključeni v načrtovanje, s kom so pri tem sodelovali, kateri dokumenti so bili izdelani, o morebitnih pozitivnih in negativnih izkušnjah ter predlogih, povezanih s tematiko oziroma konkretnim primerom iz prakse. Podatke, pridobljene z intervjujem, smo analizirali z uporabo metode analize vsebine kvalitativnih podatkov, ki so razdeljeni na posamezne dele, ki jih predstavljajo posamezni sklopi vprašanj. Ti sklopi vprašanj opisujejo posamezne strokovne problematike, ki se tičejo koncepta podpore države gostiteljice v Slovenski vojski. Z uporabo primerjalne metode smo v nadaljevanju izvedli še primerjavo med navedenim primerom in konceptom podpore države gostiteljice. Pri uporabi te metode, ki se ukvarja z iskanjem raznolikosti in podobnosti preučevanih primerov, je bistveno, da čim bolj podrobno poznamo primer, ki ga raziskujemo (Ragin 2007, 118). Primerjalna metoda

nam omogoča, da se v okviru obravnave primera doseže analitična globina (Ragin 1987 v Collier 1993, 109). Primerjava je namreč osnovno orodje za izvedbo analize, ki s poudarjanjem podobnosti in razlik med primeri obogati naše opisne sposobnosti (Collier 1993, 105). S pomočjo navedenega smo odgovorili na raziskovalno vprašanje, kako se koncept podpore držav gostiteljice udejanja v praksi delovanja Slovenske vojske.

1.5 Predpostavke in omejitve

V podporo države gostiteljice se po potrebi poleg Slovenske vojske vključujejo še različne civilne strukture, vendar je bil v nalogi poudarek prav na vlogi Slovenske vojske. Sodelujoče civilne strukture so predstavljene v analitičnem delu naloge, zato da je bil koncept podpore države gostiteljice lahko predstavljen v celoti. Kot tak bi bil aktiviran le v primeru izvajanja velikih aktivnosti tujih oboroženih sil na teritoriju Republike Slovenije, kar se je do sedaj zgodilo le v dveh primerih, večinoma pa se na našem ozemlju izvajajo aktivnosti manjšega ali srednjega obsega, kjer za zagotavljanje podpore države gostiteljice zadoščajo kapacitete Slovenske vojske (Pipenbaher 2006, 64). Zaradi navedenega smo izbrali primer, kjer so se aktivnosti podpore države gostiteljice izvajale v okviru Slovenske vojske. V nalogi je poudarek na vlogi Slovenske vojske, ki pa jo je treba razumeti v okviru širšega koncepta podpore države gostiteljice, ki vključuje vlogo Vlade Republike Slovenije, ministrstev in njihovih organizacijskih enot ter celo gospodarskih subjektov posebnega pomena, samo podporo države gostiteljice pa hkrati umestiti še v širši koncept logistične podpore Nata, v okviru katerega deluje tudi Slovenska vojska. V analitičnem delu je torej predstavljena podpora države gostiteljice v vsem mogočem obsegu. V empiričnem delu pa smo se že s samo izbiro primera omejili na zagotavljanje podpore države gostiteljice z vojaškimi kapacitetami in vlogo Slovenske vojske.

Proučevanje je temeljilo na dostopnih virih obravnavanega področja ter na virih vojaške logistike Nata in Slovenske vojske. Posebno omejitev v raziskavi so predstavljali viri, ki so označeni s stopnjo tajnosti. Namreč, skladno z Zakonom o tajnih podatkih (ZTP-UPB2, Ur. l. RS, št. 50/2006, 9/2010) imajo pravico da dostopajo do tajnih podatkov, samo tiste osebe, ki imajo dovoljenje in se morajo s temi podatki seznaniti zaradi opravljanja funkcije ali delovnih nalog. Ti podatki v nalogi niso bili uporabljeni.

V empiričnem delu smo izvedli polstrukturirane intervjuje s pripadniki Slovenske vojske, ki so sodelovali pri načrtovanju in izvajanju podpore države gostiteljice za potrebe izvedbe mednarodne vaje Odločen odgovor 2010. Navedli smo že, da so v Sloveniji potekale tudi druge vojaške vaje z mednarodno udeležbo ter omenili na primer vaji CAE 1998 in Zvita podlasica 2005 (Pipenbaher 2006, 64), vendar pa smo se zaradi velike časovne oddaljenosti dogodkov, povezanih z navedenima vajama odločili, da za potrebe študije primera uporabimo prav vajo Odločen odgovor 2010, ki je časovno najmanj odmaknjena, hkrati pa predstavlja

nazoren primer načrtovanja, priprav in izvedbe podpore države gostiteljice v okviru Slovenske vojske.

Gre za osrednjo vajo Slovenske vojske, ki je na vadišču Poček potekala od 5. do 18. novembra 2010. Poleg pripadnikov Slovenske vojske so na njej sodelovali še pripadniki oboroženih sil Francije, Madžarske in Poljske (Oblak 2010, 4–7).

Da je na vaji nemoteno delovalo približno sto pripadnikov tujih oboroženih sil, je bilo treba v določenem obsegu načrtovati in izvesti podporo države gostiteljice. Načrtovanje se je začelo deset mesecev pred samo izvedbo vaje, dejavnosti pa so se končale z odhodom pripadnikov tujih sil iz države. Področni doktrinarni in izvedbeni dokumenti opredeljujejo postopke podpore države gostiteljice, vendar hkrati omogočajo tudi visoko stopnjo prilagodljivosti glede na vrsto in obseg dejavnosti, ki se podpirajo oziroma glede na izražene potrebe v posameznem primeru. Čeprav so bile dejavnosti podpore države gostiteljice načrtovane in so se izvajale v nekoliko omejenem obsegu, smo se vseeno odločili za ta primer, ker menimo, da je primerljiv z ostalimi, s katerimi se Slovenska vojska navadno sooča pri zagotavljanju podpore države gostiteljice. Zaradi manjše časovne oddaljenosti dogodkov, nam je uspelo pridobiti zadostne podatke za potrebe proučevanja problema.

Intervjuje smo izvedli z vsemi pripadniki, ki so bili neposredno vključeni v dejavnosti podpore države gostiteljice, potrebne za izbrano vajo. V našem primeru je to pomenilo sedem pripadnikov. Kljub temu, da so bili intervjuji omejeni na sedem pripadnikov Slovenske vojske, moramo poudariti, da to število vključuje vse pripadnike, ki so bili neposredno udeleženi pri načrtovanju, pripravi in izvedbi podpore države gostiteljice za izbrano vajo ter predstavljajo celotno populacijo sodelujočih.

Zadevo lahko obvladuje relativno majhna skupina pripadnikov Slovenske vojske, ker je podpora države gostiteljice kontinuiran postopek, ki temelji na vnaprej določenih postopkih in pregledu zmogljivosti po posameznih področjih. Z navedenim se seznanijo tudi pripadniki sil držav pošiljateljic, ki svoje dejavnosti izvajajo skladno z opredelitvami. Število pripadnikov, ki so vključeni v aktivnosti podpore države gostiteljice, bi se bistveno povečalo zgolj v primeru, ko bi bile aktivirane tudi civilne strukture in kapacitete za zagotavljanje podpore (Pipenbaher 2006).

Osredotočili smo se torej na vse tiste pripadnike, ki so bili za potrebe vaje neposredno vključeni v podporo države gostiteljice. Na ta način smo podatke s področja načrtovanja in same izvedbe podpore države gostiteljice dopolnili s praktičnim primerom delovanja Slovenske vojske, ki jih samo s preučevanjem dostopnih pisnih virov ne bi pridobili. Vprašanja so se nanašala na konkreten primer uporabe koncepta podpore države gostiteljice v Slovenski vojski in seveda le na zadeve, ki niso označene s stopnjo tajnosti.

Naše predpostavke so bile, da se je v izbranem primeru, kljub temu da pri zagotavljanju podpore države gostiteljice ni bilo potrebe po vključevanju kapacitet in struktur izven Slovenske vojske, ta izvajala v skladu s konceptom podpore države gostiteljice, ki med ostalim opredeljuje načela, postopke načrtovanja, nosilce izvajanja nalog in odgovornosti vključenih akterjev.

Strokovni prispevek magistrske naloge je, da smo skozi opredelitev izkušenj pri udejanjanju koncepta ugotovili določene prednosti ter da smo s pomočjo obravnave konkretnega primera in odgovorov iz polstrukturiranih intervjujev podali nekoliko bolj celovito sliko podpore države gostiteljice v Slovenski vojski.

2 POJEM VOJAŠKE LOGISTIKE

Bistvo moderne logistike je, da prispeva k učinkovitemu izvajanju procesov in zniževanju stroškov poslovanja. Pomen logistike je v vojski bistveno širši kot na primer v gospodarstvu, kjer vključuje prostorsko in časovno transformacijo materiala. Definicije vojaške logistike se v različnih vojskah nekoliko razlikujejo, navadno pa obsegajo oskrbo z materialom, vzdrževanje materialnih sredstev, transport in premike ljudi ter materiala, zdravstveno oskrbo ljudi in živali, zagotavljanje in vzdrževanje infrastrukture ter zagotavljanje in upravljanje financ. V logističnih dokumentih se pogosto uporabljata dva izraza, in sicer vojaška logistika ter logistična podpora. Pri uporabi obeh je vojaška logistika običajno širši pojem in povezuje nacionalno gospodarstvo ter taktično raven. Logistična podpora pa pomeni bolj neposredno podporo vojaškim enotam (Podbregar in Bosotina 2007, 8 in 12–13).

V okviru Nata velja dogovorjena definicija, ki vojaško logistiko opredeljuje kot znanost o načrtovanju in izvedbi premikov ter vzdrževanju sil. V najsplošnejšem pomenu vključuje tiste vidike vojaških operacij, ki se ukvarjajo z oblikovanjem in razvojem, nabavo, hrambo, premikom, distribucijo, vzdrževanjem, evakuacijo in razporejanjem sredstev. Prav tako vključuje vidike vojaških operacij, ki se ukvarjajo s transportom osebja, zagotovitvijo ali izgradnjo, vzdrževanjem, delovanjem in razporeditvijo infrastrukture ter nabavo ali zagotavljanjem storitev in zdravstveno zagotovitvijo (Nato 1994, B-3).

Logistika torej obsega širok nabor aktivnosti ter odgovornosti. Na podlagi odnosa med uporabnikom in proizvajalcem ločimo proizvodno ali nabavno logistiko, storitveno in uporabno ali operativno logistiko. Glede na način izvajanja logističnih funkcij pa razlikujemo kooperativno in večnacionalno logistiko (Nato 2007, 4–5).

Proizvodna ali nabavna logistika je del logistike, ki se ukvarja z raziskovanjem, načrtovanjem, razvojem, proizvodnjo in sprejemom materiala ter tako obsega standardizacijo in interoperabilnost, sklepanje pogodb, zagotavljanje kakovosti, nabavo rezervnih delov, varnostne standarde za opremo, specifikacijo in proizvodni proces, preizkušanje in testiranje, vključno z zagotavljanjem potrebnih kapacitet, s kodifikacijo, dokumentacijo opreme, nadzorom nad kodifikacijo in modifikacije. Izraz »material« tu uporabljamo v najširšem smislu in vključuje vozila, strelivo, orožje, gorivo ter vso ostalo opremo, ki jo oborožene sile potrebujejo za svoje delovanje. Notranjo koordinacijo izvaja predvsem Konferenca nacionalnih direktorjev za oborožitev (Nato 2007, 4).

Storitvena logistika je most med proizvodno in uporabno logistiko ter obsega dejavnosti, ki so povezane z nabavo, sprejemom, shranjevanjem, distribucijo in odstranjevanjem materiala potrebnega za vzdrževanje opreme ter oskrbe sil. Področje pokriva Organizacija zveze Nato za vzdrževanje in oskrbo (Nato 2007, 4).

Uporabna ali operativna logistika vključuje sprejem proizvodov, njihovo skladiščenje, transport, vzdrževanje, delovanje in odstranjevanje sredstev iz uporabe. Obsega torej nadzor nad zalogami, zagotavljanje zmogljivosti, nadzor premikov, poročanje o zanesljivosti in napakah ter varnostne standarde na področjih skladiščenja, transporta in ravnanja s sredstvi, a tudi usposabljanje za izvajanje navedenih aktivnosti. Področje je v pristojnosti Konference višjih logistikov zveze Nato (Nato 2007, 5).

Kooperativna logistika pomeni sodelovanje držav na podlagi bilateralnih ali multilateralnih sporazumov s ciljem povečanja učinkovitosti in ekonomičnosti logistične podpore. Govorimo predvsem o učinkih ekonomije obsega in izogibanju morebitnemu nepotrebnemu podvajanju določenih logističnih kapacitet Natovi sil. Uporabna je tako v miru kot v krizah in vojnah (Nato 2006b, 321; Nato 2007, 5).

Večnacionalna logistika v najsplošnejšem pomenu označuje vse možne oblike logističnih podpornih operacij, ki presegajo izključno nacionalne okvire in te so vodilna država, specializirana država, večnacionalna integrirana logistična enota, večnacionalna integrirana zdravstvena enota in različne oblike sporazumov o zagotavljanju logistične podpore. V ta okvir sodijo še podpora države gostiteljice, logistična podpora tretje strani ter uporaba pogodbenih izvajalcev. Uporaba večnacionalne logistike, ki sloni na načelu deljene odgovornosti, je bistvena v obdobju omejenih logističnih resursov. Njene prednosti so večja preglednost in racionalnejša uporaba virov, boljša koordinacija in sodelovanje ter preseganje logističnih pomanjkljivosti posameznih držav (Nato 2003, 1-13–1-16; Nato 1994, B-4; Nato 2006b, 321–322; Nato 2007, 5 in 93; Podbregar in Bosotina 2007, 11).

Slovenska doktrina vojaške logistike, uporablja za uporabno logistiko, v smislu kot jo opredeljuje Natova doktrina, izraz logistična podpora (Žurman idr. 2008, 15). Tudi v nalogi uporabljen pojem logistika, se nanaša na logistiko v ožjem pomenu oziroma logistično podporo.

3 LOGISTIČNA PODPORA V ZVEZI NATO

3.1 Splošno

Med hladno vojno je bila logistika v Natu omejena na evroatlantsko območje in je sledila temeljnemu načelu, da je logistika nacionalna odgovornost držav članic. Spremembe koncepta logistike so po letu 1990 narekovale spremembe varnostnega okolja, do katerih je prišlo na osnovi širitve zavezništva, Partnerstva za mir in drugih programov povezovanja na območju centralne in vzhodne Evrope, sodelovanja z mednarodnimi organizacijami ter mirovnih operacij na Balkanu. Posredovanje sil Nata z Implementation Force v Bosni in Hercegovini decembra 1995 je pokazalo mnoge pomanjkljivosti logistične podpore v operacijah zavezništva, predvsem problem nezadostnih nacionalnih logističnih struktur. Logistične potrebe so bile ogromne, oskrba 60 000 pripadnikov Implementation Force pa je temeljila predvsem na nacionalnih podpornih elementih sodelujočih držav, katerih značilnost so bile neustrezne ali pa presežne logistične kapacitete na posameznih področjih, kar je negativno vplivalo na splošno učinkovitost zavezniških sil. Svoje sile so oskrbovali po cesti, železnici, morju ter zraku na relativno kratkih razdaljah, kar se je kasneje v primeru Afganistana bistveno spremenilo. V določeni meri se je oskrba naslonila na državo gostiteljico. Podobne težave kot v Bosni in Hercegovini, so se kasneje pokazale ob posredovanju na Kosovu. Tudi v tem primeru je zaradi nacionalno utemeljenega koncepta logistike prišlo na eni strani do nepotrebnega kopičenja določenih logističnih kapacitet in hkrati do podvajanja sredstev in virov na drugi strani (Nato 2006a, 1–5).

Dodatno je spremembe koncepta logistike zahtevalo zmanjšanje vojaških resursov sploh. Spremembe so bile izvedene v smeri doseganja kolektivne odgovornosti v logistiki, učinkovite koordinacije in sodelovanja med državami in Natom ter večjega upoštevanja možnosti izrabe civilnih resursov. Medtem ko je Nato odgovoren za koordinacijo in določanje prioritet razporejenih sil, so države dolžne zagotoviti potrebne resurse za logistično podporo lastnih sil. Usklajeno logistično načrtovanje je bistveni dejavnik učinkovite in ekonomične izrabe resursov (Nato 2007, 3).

Strateški koncept zavezništva poudarja premičnost in večnacionalni značaj sil Nata ter potrebo po prilagodljivi logistiki za njihovo podporo. Čeprav je logistika v osnovi nacionalna odgovornost, je osnovno načelo zagotavljanja logistične podpore Natovim vojaškim operacijam kolektivna odgovornost samih udeleženih držav ter udeleženk in Natovih struktur (npr. Konferenca višjih logistikov zveze Nato, Večnacionalni združeni logistični center in Večnacionalne integrirane logistične enote) (Nato 2006b, 319–320).

Če povzamemo, je torej preoblikovanje zavezništva in z njim preoblikovanje sistema logistike odraz spreminjajočega se varnostnega okolja. Glavni dejavniki, ki so vplivali na spremembe so predvsem konec hladne vojne, širitev zavezništva in delovanje mednarodnih enot na

kriznih žariščih v Evropi in še posebno zunaj nje. Ob tem so se pokazale določene pomanjkljivosti sistema logistike na katere je bilo treba odgovoriti, da bi bili sposobni še naprej ohranjati učinkovitost in uspešnost sil Nata. Odgovor je bil sprejetje dokumentov, kot so Natova logistična načela in politike, Doktrina združene logistike zavezništva in vseh ostalih dokumentov, ki se nanašajo na različna področja logistike in izhajajo iz navedenih (Nato 2007; Nato 2006b).

Cilj je bil racionalizacija sistema logistike z vzpostavitvijo Natove logistične doktrine, ki jasno opredeljuje Natova logistična načela in politike ter spodbujajo splošno razumevanje in sodelovanje pri logističnem načrtovanju med pristojnimi vojaškimi organi Nata, državami ter Natovimi agencijami. Združena logistična doktrina zavezništva je podlaga za izvajanje mednarodnih logističnih operacij in omogoča učinkovitost poveljnika Nata (Nato 2003, 1).

Koncept Natove logistike je orientiran predvsem na najverjetnejše scenarije posredovanja zavezništva v konfliktih srednje intenzivnosti in operacije zunaj 5. člena Washingtonske pogodbe iz leta 1949, ki določa, da je napad na eno državo članico zveze Nato, napad na vse in s tem daje pravico do kolektivne obrambe. Koncept je popolnoma uporaben v celotnem spektru Natovih operacij, po 5. členu in zunaj njega. Nanaša se na Natove operacije držav članic in operacije Nata, ki se izvajajo v sodelovanju z Združenimi narodi, Evropsko unijo in Organizacijo za varnost in sodelovanje v Evropi, ter v primerih, ko sodelujejo države, ki niso članice Nata, v operacijah, ki jih vodi Nato (Nato 2003, 1).

3.2 Hierarhija logističnih dokumentov v Natu

Najvišje na hierarhični lestvici so dokumenti, ki opredeljujejo logistično politiko Nata. Pripravljajo se v okviru Konference višjih logistikov Nata, potrjujeta pa jih Vojaški odbor in Severnoatlantski svet. Kot primer naj navedem že omenjeni dokument Natova logistična načela in politike, ki opredeljuje najsplošnejša načela in politike na področju logistike (Nato 2007, 80; Nato 2004a).

Sledijo Natove doktrine za posamezna področja logistike. Pri njihovem formiranju sodelujejo poleg organov Nata še države članice, in sicer z udeležbo v delovnih skupinah in na usklajevalnih sestankih. Primeri področnih doktrin so: AJP-4 Zavezniška združena logistična doktrina, AJP-4.4 Zavezniška združena doktrina za premike in transport, AJP-4.5 Zavezniška združena doktrina in postopki za podporo države gostiteljice, AJP-4.6 Večnacionalni združeni logistični center, AJP-4.9 Oblike večnacionalne logistične podpore in AJP-4.10 Zavezniška združena doktrina za zdravstveno zagotovitev (Nato 2007, 81).

Večnacionalno logistično doktrino podpirajo naslednje publikacije s področja logistične doktrine: ALP-4.1 Večnacionalna pomorska logistična doktrina, ALP-4.2 Logistična doktrina kopenskih sil in ALP-4.3 Logistična doktrina in postopki letalskih sil (Nato 2007, 81).

Posamezne logistične postopke najbolj podrobno opredeljujejo dokumenti taktike, tehnike in postopkov v logistiki, ki so navadno v obliki direktiv in Natovih sporazumov o standardizaciji z oznako STANAG. Zadnji nivo so Natove usmeritve glede logističnega načrtovanja (Nato 2007, 82).

3.3 Natova logistična načela

Države članice so na podlagi notranje in zunanje politike, vojaških izkušenj ter geografskih značilnosti razvile različne oblike organiziranosti logistike ter njenega izvajanja. Skupna Natova načela pa izhajajo iz zahteve zaveznitva po skupnem delovanju v večnacionalnem okolju. Pri tem ne gre za nasprotja nacionalnim načelom, ampak za neke dodatne opredelitve, ki vplivajo na logistiko znotraj zaveznitva (Maraš idr. 2008, 101; Treche 2008, 86).

Splošna načela logistike opredeljuje dokument Nata MC 319/2 Natova načela in politike na področju logistike (Nato 2007, 83–84):

- kolektivna odgovornost – države članice in pristojni organi Nata so kolektivno odgovorni za logistično podporo mednarodnih operacij Nata; sodelovanje pri skupni oskrbi in rabi logističnih kapacitet in resursov za zagotavljanje učinkovitosti sil; standardizacija, sodelovanje in mednarodni značaj logistike so osnova za prilagodljivo in učinkovito logistično podporo, ki je pogoj za uspešnost operacij;
- pristojnost – poveljnik Nata mora imeti na določeni ravni poveljevanja pristojnost nad logističnimi viri, ki mu omogočajo učinkovit sprejem, uporabo, vzdrževanje in razmestitev dodeljenih sil. Navedeno naj bi se nanašalo tudi na ostale (Nenatove) poveljnike mednarodnih sil, sodelujočih v operacijah, ki jih vodi Nato;
- prioriteta operacij – vse aktivnosti logistične podpore, vojaškega in civilnih sektorjev, morajo biti usmerjene v doseganje uspeha operacije;
- sodelovanje – bistveno je sodelovanje med državami članicami in Natom, ki mora obsegati vsa področja logistike v vojaškem in civilnem sektorju. Pri operacijah izven 5. člena Washingtonske pogodbe je treba navedeno sodelovanje razširiti na nečlanice Nata, po potrebi tudi na ostale organizacije, ki jih sodelovanje zadeva. Od držav se pričakuje sodelovanje za optimalno zagotovitev in uporabo omejenih resursov;
- koordinacija – na vseh ravneh poveljevanja je treba zagotoviti koordinacijo med sodelujočimi državami ter med Natom in državami, če je treba, tudi z nečlanicami in ostalimi organizacijami, ki jih sodelovanje zadeva. Koordinacijo in sodelovanje omogočajo ter poenostavljajo vnaprej sklenjeni sporazumi. Je rutinska in splošna odgovornost Nata;
- zagotovljena preskrba – države članice in Nato morajo samostojno ali na podlagi sporazumov zagotoviti logistično podporo svojih sil, dodeljenih Natu v miru, krizah in spopadih;
- zadostnost – pravočasna, zadostna in kvalitetna logistična podpora mora biti zagotovljena vedno in povsod, kjer jo zaveznitvo potrebuje;

- učinkovitost – uporaba logističnih virov mora biti čim bolj učinkovita in ekonomična. Pravočasno definiranje potreb je bistveno za učinkovitost oskrbe in porabe virov;
- prilagodljivost – logistična podpora mora biti proaktivna, prilagodljiva in odzivna. Dopuščanje možnosti sprememb okoliščin delovanja že v fazi planiranja, povečuje prilagodljivost logistike;
- preglednost in transparentnost – bistvena sestavina učinkovite logistične podpore je preglednost in transparentnost razpoložljivih virov. Izmenjava informacij med članicami in Natom poveljniku omogoča uspešno vodenje operacij.

3.4 Natov koncept logistične podpore

Cilj Natovega koncepta logistične podpore je doseganje učinkovitosti in ekonomičnosti z optimalno uporabo mednarodnih logističnih rešitev. Poveljnik Natovih sil v vojaški operaciji nujno potrebuje učinkovito in ekonomično logistično podporo za uresničitev poslanstva. S takim konceptom se poleg boljše preglednosti in racionalne uporabe logističnih virov ter boljše koordinacije in sodelovanja izognemo pomanjkljivostim, ki jih imajo posamezne države pri logistični podpori. Kljub navedenemu se k večnacionalni logistični podpori pristopi v primeru, ko je ta cenejša in operativno uspešnejša. Za začetno fazo operacije, ko je treba izvesti razmestitev sil v zelo kratkem času, vključno z njihovim hitrim sestavljanjem, je značilna uporaba nacionalne logistike. Ko se stanje stabilizira in se pretehtajo stroški, obremenitve in zahteve glede moštva skozi daljše časovno obdobje, pa se skladno z dogovorom med sodelujočimi državami zagotovi določena stopnja večnacionalne logistične podpore (Podbregar in Bosotina 2007, 101).

Potreba po večnacionalni logistiki in sodelovanje na različnih področjih, od transporta, oskrbe do zdravstvene zagotovitve, postaja danes vse večja. Z izvajanjem operacij na območjih, kjer običajne nacionalne logistične strukture niso bile več na razpolago in ko je bilo nujno integrirati vojaške sile nečlanic in njihove logistične podpore, so večnacionalne združene logistične strukture v Natu postale nujnost. Večnacionalna logistika optimizira prizadevanja posamičnih držav na področju logistične podpore, tako glede stroškov kot tudi učinkovitosti (Nato 2006b, 321–322).

Ločimo tri vrste večnacionalne logistike, katere uporabo lahko opredelimo že v fazi načrtovanja ali k njej pristopimo med samo operacijo (Nato 2007, 93):

- v prvo skupino sodijo vnaprej načrtovana skupna logistična podpora, podpora države gostiteljice in podpora pogodbenikov na podlagi bilateralnih ali multilateralnih sporazumov z Natom ali članicami;
- posamezna država lahko prevzame logistično zagotovitev večnacionalne enote, in sicer v celoti ali le delno. Enoti, ki je pod nacionalnim poveljstvom, odreja naloge poveljnik Nata;

- ena ali več držav skupaj lahko prevzamejo logistično podporo večnacionalne enote ali njenega dela. Formirana logistična enota je podrejena poveljniku večnacionalne enote.

Vsako od spodaj predstavljenih oblik večnacionalne logistike lahko razvrstimo v eno od zgoraj navedenih skupin.

Podpora države gostiteljice je civilno-vojaška pomoč v miru, v času izrednih razmer in kriz ter v vojni, ki jo država gostiteljica daje zavezniškim silam in organizacijam, ki so na njenem ozemlju, v teritorialnih vodah ali zračnem prostoru oziroma na teh območjih delujejo ali jih prečkajo. Tovrstna pomoč temelji na sporazumih, ki so sklenjeni med pristojnimi organi države gostiteljice in državami pošiljateljicami ali Natom (Nato 2005a, A-1). Podpora države gostiteljice je podrobneje obravnavana v posebnem poglavju.

Specializirana država prevzame odgovornost za določeno funkcionalno področje logistike (vzdrževanje, oskrba z gorivom, premiki in transport, določene zdravstvene usluge, kot je medicinska evakuacija ...), razrede oskrbe ali določene storitve. Odgovornost prevzemajo na področjih, kjer imajo prednost v logističnih zmogljivostih in s tem bistveno prispevajo k učinkovitosti celotne logistike. Države, ki uporabljajo sredstva ali storitve, to ustrezno plačajo ali poravnajo na kakšen drugačen način, skladno z Natovimi standardi (Nato 2003, 1-15; Podbregar in Bosotina 2007, 101).

Vodilna država, ki je glede na velikost in obseg sodelujočih sil primerna, prevzame – proti nadomestilu, skladno z Natovimi standardi odgovornost koordinacije ali zagotavljanja širšega obsega logistične podpore drugim državam. Načeloma se zagotavlja znotraj določenega geografskega prostora. Gre za podoben koncept kot pri specializirani državi, s tem da vodilna država večinoma prevzame odgovornost za širši spekter logistične podpore na območju operacije. V operacijah, ki jih vodi Nato, je mogoče določiti tudi več vodilnih držav in vsaka zagotavlja določen obseg podpore (Nato 2003, 1-15; Podbregar in Bosotina 2007, 101).

Večnacionalna integrirana logistična enota pomeni dogovor vsaj dveh držav za zagotavljanje skupne logistične podpore mednarodnim silam v operacijah, ki jih vodi Nato. Združevanje logističnih sredstev držav v eno skupno organizacijo povečuje racionalnost pri uporabi logističnih virov. Na področju zdravstvene oskrbe je podobna oblika večnacionalna integrirana zdravstvena enota (Nato 2003, 1-15–1-16; Podbregar in Bosotina 2007, 101).

Logistična podpora tretje strani ponuja celovito podporo logističnih storitev, za katere so pogodbeniki specializirani in skladno s tem se jim prepusti širši obseg logističnih dejavnosti, ki jih neposredno organizirajo ter izvajajo. Aktivnosti, pri katerih bi bila mogoča uporaba tovrstne logistike, se določijo v procesu operativnega načrtovanja na podlagi sil, ki so določene za operacijo, potrebnih logističnih zmogljivosti ter na podlagi ugotovitve, da obstajajo naloge oziroma opravila, pri katerih bi bila logistična podpora tretje strani na območjih, predvidenih za izvajanje bojnega delovanja nujna. Gre torej za vnaprej načrtovano

zagotavljanje izbrane logistične podpore s strani pogodbenika, da bi s tem lahko sprostiti omejene resurse zavezništva in jih uporabi za pomembnejše naloge kje drugje. Je način premostitve logističnih pomanjkljivosti na posameznih področjih ter dolgotrajnega zagotavljanja vzdržljivosti (Nato 2003, 1-16; Podbregar in Bosotina 2007, 103).

Za izvajanje izbranih logističnih storitev se vnaprej pripravijo civilne pogodbe. V ta namen se vzdržuje baza podatkov morebitnih pogodbenih dobaviteljev po vsem svetu, ki bi bili sposobni zagotavljati logistično podporo Natovih operacij. Natova poveljstva in agencije med ostalim skrbijo za sklenjene, vendar mirujoče pogodbe. Z njimi se zagotavlja logistična podpora tretje strani, vključno z zagotavljanjem načrtovanja zadostnih zmogljivosti v miru, krizah in spopadih. Mirujoče pogodbe se aktivirajo v obdobju od sprejema odločitve do dejanske razmestitve sil (Maraš idr. 2008, 104–105).

Predvsem v operacijah kriznega odzivanja je značilno, da so lokalni viri omejeni, sporazumi za podporo države gostiteljice ne obstajajo ali pa so zelo omejeni, in v teh primerih sile s ciljem uporabe razpoložljivih lokalnih virov sklepajo individualne sporazume z lokalnimi in drugimi dobavitelji. Dobro sodelovanje sodelujočih držav z razporejenimi Natovimi poveljstvi glede pogodbene dobave je nujno za zagotavljanje enotnih cen na območju, za preprečevanje pretiranega zviševanja cen omejenih artiklov in preprečevanje destabilizacijske vloge Nata kot posledice Natove dejavnosti pri sklepanju pogodb (Maraš idr. 2008, 105).

3.5 Natovi logistični odbori in druga logistična telesa

S ciljem racionalnejšega in strokovnejšega pristopa k načrtovanju in izvedbi posameznih logističnih aktivnosti je Nato ustanovil vrsto logističnih odborov in teles, ki so predstavljena v nadaljevanju (Nato 2007; Nato 2006b).

Glavni odbor na področju logistike je Konferenca višjih logistikov zveze Nato, ki se pod vodstvom generalnega sekretarja Nata sestaja dvakrat letno na skupnih civilno-vojaških zasedanjih. Ima dva stalna sopedredujoča, in sicer pomočnika generalnega sekretarja za varnostne investicije, logistiko in civilno krizno načrtovanje ter namestnika predsednika Vojaškega odbora. Skupaj poročata Severnoatlantskemu svetu in Vojaškemu odboru, saj je logistika odvisna tako od civilnih kot od vojaških dejavnikov. Člani konference so visoki civilni in vojaški predstavniki obrambnih ministrstev ali primerljivih organov, zadolženih za področje uporabne logistike v državah članicah. V delo se vključujejo še predstavniki strateških poveljstev, Agencije zveze Nato za vzdrževanje in oskrbo, Agencije zveze Nato za standardizacijo, Odbora načelnikov vojaških sanitetnih služb zveze Nato in drugih štabnih oddelkov na sedežu zveze Nato. K obravnavi vseh logističnih zadev pristopajo s ciljem, da bi dosegli večjo uspešnost, učinkovitost, vzdržljivost ter bojno učinkovitost sil zavezništva. V imenu Severnoatlantskega sveta usklajujejo celoten spekter logističnih dejavnosti znotraj Nata preko štirih podrejenih teles, ki so Logistični štabni sestanek, Skupina za premike in transport,

Stalna skupina partnerskih logističnih ekspertov in Skupina za upravljanje z logističnimi informacijami (Nato 2007, 21–22; Nato 2006b, 322–323).

Logistični štabni sestanek je torej osrednje podrejeno telo, ki Konferenci višjih logistikov svetuje v zvezi s splošnimi civilnimi in vojaškimi zadevami. V imenu Konference nadzoruje in koordinira implementacijo logističnih politik, programov in usmeritev. Navedeno izvaja preko posvetovanj in sodelovanja med članicami, strateškimi poveljniki in ostalimi Natovimi logističnimi telesi ter logistiki sorodnimi telesi. Koordinira delo Skupine za premike in transport in ostalih specializiranih skupin ter usklajuje njihovo delo s splošno logistično politiko in programi Konference. Konferenci višjih logistikov posreduje predloge logistične politike, programov in pobud (Nato 2007, 21).

Skupina za premike in transport pri Konferenci višjih logistikov se ukvarja s strateškimi premiki v Natu. Ustanovljena je bila s ciljem spodbujanja skupnega pristopa civilnih in vojaških agencij ter Nata in sil držav članic na področju premikov ter upravljanja s premiki in transportom. Skupina načrtuje in ocenjuje razpoložljive transportne kapacitete in zmogljivosti ter pripravlja predloge za učinkovitejše izpolnjevanje političnih in vojaških zahtev. Pri tem se opira tudi na znanje in izkušnje sorodnih odborov na področju premikov po zraku, morju ter rekah (Nato 2006b, 323). Učinkovitost in pravočasnost premikov sil je namreč predpogoj za vse vojaške operacije.

Stalna skupina partnerskih logističnih ekspertov, skupaj s partnerskimi državami ter Skupino za premike in transport, identificira, razvija ter promovira logistične sile in zmogljivosti tistih partnerskih držav, ki so pripravljene, da jih prispevajo v Nato vodene operacije. Zagotavlja forum za razpravljanje o logističnih zadevah, ki zadevajo Partnerstvo za mir, in se sestaja dvakrat letno (Nato 2007, 21–22).

Skupina za upravljanje z logističnimi informacijami ocenjuje in predlaga Natove zahteve glede upravljanja z logističnimi informacijami ter razvija politiko upravljanja z logističnimi informacijami in se po potrebi sestaja (Nato 2007, 22).

Natov odbor za naftovod je glavno svetovalno telo na področju Natove uporabne logistike, povezane z nafto. Deluje v imenu Severnoatlantskega sveta in v posvetovanju z Natovi vojaškimi in drugimi organi na vseh področjih, povezanih z Natom ter gorivi, mazivi in sorodnimi izdelki ter opremo, Natovim naftovodnim sistemom in drugimi naftnimi instalacijami (Nato 2006b, 324).

Čeprav je Natov naftovodni sistem poimenovan kot en sistem, se v resnici sestoji iz desetih ločenih in specifičnih vojaških skladišč ter distribucijskih sistemov. Vključuje Islandijo, Italijo, Grčijo, Turčijo (dva ločena sistema – vzhod in zahod), Norveško, Portugalsko, Veliko Britanijo, Severnoevropski naftovodni sistem v Nemčiji in na Danskem ter največji centralnoevropski naftovodni sistem na območju Belgije, Francije, Nemčije, Luksemburga in

Nizozemske. Skupno 11 500 kilometrov naftovoda, ki poteka skozi 13 držav članic, s skladišči, povezavami z letalskimi bazami, civilnimi letališči, črpalkami, rafinerijami ter vstopnimi mesti. Dodatno obstajajo še sistemi goriva na Češkem, Madžarskem, Poljskem in v Španiji (Nato 2006b, 324–325).

Organizacija za upravljanje srednjeevropskega naftovoda obvladuje Natove zmogljivosti za premik, hrambo in dostavo goriva v Belgiji, Franciji, Nemčiji, Luksemburgu in na Nizozemskem. Navedene so hkrati države gostiteljice za potrebe Kanade in ZDA. Sistem je namenjen zagotavljanju operativnih potreb srednje Evrope v miru, krizah in morebitnih konfliktih. Ob upoštevanju strogih omejitev se lahko uporablja v komercialne namene. Tekoče zadeve opravlja Agencija za upravljanje s sedežem v Franciji (Nato 2006b, 325).

Odbor načelnikov vojaških sanitetnih služb zveze Nato sestavljajo visoki vojaški predstavniki držav članic z zdravstvenega področja. Je osrednja točka za razvoj in koordinacijo vojaških zdravstvenih zadev in svetovanje Natovemu vojaškemu odboru. Ustanovljen je bil šele leta 1994, saj je bilo zdravstvo dolgo časa v izključni nacionalni pristojnosti. Nove Natove operacije in koncepti, ki stopnjujejo pomen združenih vojaških operacij, pa poudarjajo pomen koordinirane zdravstvene podpore v operacijah, ki jih vodi Nato. Belgija zagotavlja predsednika in sekretarja odbora, ki se sestaja dvakrat letno in poroča Vojaškemu odboru Nata. Leta 2001 so bile partnerske države povabljene k sodelovanju. Odbor se zavzema za izboljšanje in razširitev sporazumov med državami članicami, za koordinacijo, standardizacijo in interoperabilnost na zdravstvenem področju ter učinkovitejšo izmenjavo informacij glede organizacijskih, operativnih in proceduralnih vidikov vojaških zdravstvenih služb Natovih in partnerskih držav. Odbor ima vrsto podrejenih delovnih skupin, ki se sestajajo vsaj enkrat letno in razpravljajo o vojaških zdravstvenih strukturah, postopkih in procedurah, vojaški preventivni medicini, urgentni medicini, vojaški psihiatriji, zobozdravstveni službi, medicinskem materialu in vojaški lekarni, higieni in tehnologiji prehrane, veterinarski medicini, usposabljanju in sistemu upravljanja z zdravstvenimi informacijami (Nato 2006b, 325–327).

Ad hoc logistična delovna skupina Nato-Rusija je združena civilno-vojaška skupina s ciljem ugotavljanja možnosti za skupno delovanje na vseh področjih logistike, vključno z zračnim transportom ter spodbujanjem in implementacijo civilno-vojaškega logističnega sodelovanja v okviru programov in spodbud med članicam Nata in Rusijo. Osredotoča se predvsem na spodbujanje izmenjave informacij s področji logističnih politik, doktrine, strukture in izkušenj s ciljem, da se vzpostavi enotno razumevanje logistike (Nato 2007, 24).

Organizacija zveze Nato za vzdrževanje in oskrbo zagotavlja strukturo za logistično podporo izbranih sistemov v nacionalni oborožitvi dveh ali več držav članic. Zagotavlja jo s skupno nabavo in oskrbo z rezervnimi deli ter z zagotavljanjem vzdrževanja in popravil (Nato 2006b, 323).

Agencija zveze Nato za vzdrževanje in oskrbo je izvršna veja Organizacije za vzdrževanje in oskrbo, z nalogo zagotavljanja logističnih storitev za podporo oborožitvenih sistemov in opreme, ki jih poseduje več članic Nata, da bi zagotavljali pripravljenost sredstev, izboljšali učinkovitost logističnih operacij ter s konsolidirano nabavo prihranili na področju oskrbe, vzdrževanja, kalibracije, nabave, transporta, tehnične podpore, inženiringa in upravljanja konfiguracij. Razvila je več sodobnih tehnik upravljanja in nabave materialnih sredstev, kot sta skladiščenje zalog in zadovoljevanje potreb z izmenjavo ter materialno upravljanje skupnih sredstev. Hkrati zagotavlja podporo Skupini nacionalnih direktorjev za kodifikacijo, ki v imenu Konference nacionalnih direktorjev za oborožitev upravlja Natov sistem za kodifikacijo in seveda logistično podporo Natovim silam v operacijah. Odigrala je bistveno vlogo pri implementaciji projektov varnega uničenja zalog protipehotnih min ter druge oborožitve in streliva v okviru sklada Natovega partnerstva za mir (Nato 2006b, 323–324).

3.6 Standardizacija

Združeni operativni učinkovitosti vojaških sil zavezništva in učinkovitejšemu izkoriščanju ekonomskih resursov bistveno prispeva standardizacija. Predvsem preko sporazumov o standardizaciji postopkov, sistemov ter posameznih komponent opreme si Nato prizadeva za izboljšanje sodelovanja in preprečevanje podvajanja na področju raziskav, razvoja, proizvodnje, nabave ter logistične podpore posameznih obrambnih sistemov. Implementacija navedenega pomaga državam doseči zahtevano raven interoperabilnosti, kvalitetnejše izpolnjevanje skupnih strateških, operativnih in taktičnih nalog, razumevanje in izvrševanje postopkov poveljevanja ter učinkovitejšo uporabo tehnik, materialov in opreme. V ta namen so bile v okviru Nata formirane organizacija, odbor, štabna skupina in agencija za standardizacijo (Nato 2006b, 349–351).

3.7 Prednosti in omejitve večnacionalne logistike Nata

V zavezniških operacijah se poudarja pomen večnacionalnosti logistične podpore, saj ta racionalizira, koncentrira in skrbi za optimalno uporabo logističnih virov. V združenih operacijah sodelujoče države so dolžne na logističnem področju zagotavljati enakopraven delež, skladno z velikostjo celotnega prispevka v operaciji. Večnacionalna logistika ima poleg mnogih prednosti tudi svoje pomanjkljivosti (Žurman idr. 2008, 30).

Prednosti večnacionalne logistične podpore so (Žurman idr. 2008, 30; Treche 2008, 87):

- koncentracija človeških in logističnih virov posameznih držav v operacijah in s tem zmanjšanje celotnega obsega potrebnih virov;
- optimizacija postopkov;
- možnost uporabe nacionalnih strokovnjakov vseh držav udeleženk;

- uporaba večnacionalne logistike vodi v povečanje interoperabilnosti in zaupanja med državami;
- zmanjšanje stroškov oziroma večja ekonomska učinkovitost;
- zmanjšanje tveganj pri zagotavljanju logistične podpore;
- povečanje različnih možnosti logistične podpore;
- povečanje vzdržljivosti lastnih sil.

Kljub številnim prednostim večnacionalne logistične podpore, imajo lahko države določene zadržke, ki izhajajo delno iz utečenega razmišljanja, da je logistika nacionalna odgovornost in delno iz negativnih izkušenj (Žurman idr. 2008, 31; Podbregar in Bosotina 2007, 103–104; Kalič 2005, 16–18):

- dvomi v raven kakovosti logistične podpore;
- dvomi v učinkovitost in optimalnost logistične podpore, ker se zagotavlja na podlagi tistega, kar so države pripravljene prispevati in morda vedno ne sovpada z nujnostjo določene logistične podpore;
- dolgotrajnost postopkov odločanja glede delitve odgovornosti za zagotavljanje skupnih logističnih zmogljivosti;
- nacionalne omejitve (pravne, sklepanje pogodb, finančno poslovanje ipd.);
- težnje držav po avtonomnosti določenih logističnih virov, ki jih ocenjujejo kot bistvene za lastno delovanje;
- nezadostna preglednost nad razpoložljivimi viri zaradi bojazni, da bi določene zmogljivosti postale predmet večnacionalne izmenjave;
- težave s področja integracije, ki vključujejo opremo, postopke in uporabo jezika.

4 LOGISTIČNA PODPORA V SLOVENSKI VOJSKI

Načelna stališča in usmeritve organiziranja, uporabe ter delovanja logistične podpore Slovenske vojske doma in v tujini, v miru, operacijah kriznega odzivanja ali pri vojaški obrambi države in izvajanju vseh ostalih nalog Slovenske vojske, določa doktrina vojaške logistike, ki temelji na (Žurman idr. 2008, 11):

- vojaški doktrini iz leta 2006 kot najvišjemu vojaško strokovnemu dokumentu;
- doktrinah s področja logistike zveze Nato in
- konceptu logistične podpore za vojaške operacije evropske varnostne in obrambne politike.

Doktrina vojaške logistike je najvišji dokument v hierarhiji logističnih dokumentov Slovenske vojske, iz katerega so izpeljani vsi ostali logistični dokumenti, kot so direktive, ukazi in standardni operativni postopki. Temeljni cilj doktrine je zagotovitev enotnih izhodišč za logistično podporo Slovenske vojske. Zaradi njene utemeljenosti na logističnih doktrinah Nata hkrati zagotavlja usklajenost z načeli in koncepti zaveznitva (Žurman idr. 2008, 11).

Doktrina vojaške logistike (Žurman idr. 2008, 11) opredeljuje temeljno poslanstvo vojaške logistike kot: »... zagotavljanje materialnih sredstev in storitev, ki oboroženim silam omogočajo izvedbo vojaških operacij. Njen cilj je vzdrževati načrtovane zmogljivosti sil s pravočasno, popolno in neprekinjeno logistično podporo.« Doktrina vojaške logistike (Žurman idr. 2008, 62) določa tudi pomen logistične podpore, in sicer:

Logistična podpora je dejavnost, ki se izvaja za zagotovitev sposobnosti za delovanje in ohranjanje vzdržljivosti sil za vse načine in vrste delovanj. Obsega aktivnosti, ki se nanašajo na pridobivanje, skladiščenje, razdelitev, vzdrževanja in evakuacijo materialnih sredstev, premik moštva in sredstev, pridobivanje, vzdrževanje in upravljanje vojaške infrastrukture, zagotavljanje storitev in zdravstveno oskrbo.

Temeljne naloge logistične podpore so organiziranje logističnih struktur in logističnih funkcionalnih področij, načrtovanje logistične podpore, optimalno izkoriščanje vseh razpoložljivih virov in skrb zanje, oskrbovanje enot in posameznikov, premiki in transport, vzdrževanje in upravljanje materialnih sredstev, zdravstvena oskrba pripadnikov Slovenske vojske ali sil držav zaveznic in veterinarska oskrba, upravljanje vojaške infrastrukture ter finančna zagotovitev delovanja Slovenske vojske doma in v tujini (Žurman idr. 2008, 17).

Pomen logistične podpore je v zagotavljanju vzdržljivosti sil, ki je sposobnost vojaških sil, da ohranijo potrebno raven bojne moči, dokler ne dosežejo ciljev delovanja oziroma poslanstva. Vzdržljivost se zagotavlja z neprekinjeno logistično podporo na vseh šestih funkcionalnih področjih, in ta so oskrbovanje, premiki in transport, vzdrževanje, zdravstvena oskrba, vojaška infrastruktura ter finančna zagotovitev. Funkcionalna področja so organizirana znotraj taktične, operativne in strateške ravni. Taktična logistična podpora obsega področje delovanja enot do ravni brigadne bojne skupine z namenom vzdrževanja sposobnosti enot za izvedbo

naloge z izvajanjem oskrbovanja, premikov in transporta, vzdrževanja, zdravstvene oskrbe, vojaške infrastrukture in finančne zagotovitve. Operativna logistična podpora se izvaja na ravni operativnega poveljstva, torej Poveljstva sil Slovenske vojske. Logistične naloge operativne ravni so sprejem sil in nadaljnji premiki, zagotavljanje infrastrukture, razdelitev in upravljanje rezerv, sklepanje pogodb, zagotavljanje storitev ter nadzor vojaškega prometa doma in v tujini. Strateška logistična podpora, raven Generalštaba Slovenske vojske, načrtuje, vodi in usmerja celotno logistično podporo Slovenske vojske. V njeni odgovornosti je strateška premičnost, nacionalna nabava ter načrtovanje logističnih sil in sredstev na območju delovanja (Žurman idr. 2008, 18–22).

Logistična podpora Slovenske vojske običajno poteka na štirih ravneh. Prva je logistična podpora enot z lastnimi formacijskimi sredstvi in kadrom. Enote so jo sposobne samostojno zagotavljati do tri dni. Obsega taktične premike ter bojno in zdravstveno oskrbo z evakuacijo moštva in sredstev z bojišča. Drugo raven izvajajo formacijske ali namensko oblikovane logistične in zdravstvene enote, ki zagotavljajo do sedemdnevno oskrbo in večino storitvenih dejavnosti. Naslednja, višja raven se v Republiki Sloveniji večinoma zagotavlja z zunanjimi izvajalci, v operacijah kriznega odzivanja pa z vključevanjem logističnih virov Slovenske vojske v mednarodne logistične enote. Zadnja, četrta raven pa poteka v operacijah zunaj Republike Slovenije in gre za povezavo med domačo ter logistično podporo na območju delovanja. Običajno jo izvajajo nacionalni podporni elementi, katerih sestava in obseg sta odvisna od sestave posameznega kontingenta napotenega na območje operacij (Žurman idr. 2008, 24–25). Nacionalni podporni elementi se lahko formirajo tudi za potrebe izvajanja mednarodnih vaj.

Organiziranost logistične podpore je odvisna od vrste delovanj, ki ga podpira oziroma zagotavlja. Pri tem mislimo na defenzivno in ofenzivno delovanje, zaščito in reševanje, delovanje Slovenske vojske v mednarodnem okolju, ki lahko vključuje delovanje in sodelovanje z Natom, Evropsko unijo, Organizacijo združenih narodov, Organizacijo za varnost in sodelovanje v Evropi ter s številnimi nevladnimi organizacijami. V tem okviru logistične podpore je podpora države gostiteljice kot vojaška in civilna pomoč v miru, krizah in vojni, ki jo država gostiteljica na podlagi mednarodnih sporazumov nudi zavezniškim silam in organizacijam na njenem ozemlju, razumljena kot dopolnilo in razbremenitev logistične podpore vojaških enot zunaj lastne države. Tudi v primeru podpore države gostiteljice so logistične naloge v Slovenski vojski razdeljene med strateško, operativno in taktično raven. Na strateški ravni se pripravljajo načrti, usmeritve in vzpostavljajo povezave s subjekti izven Slovenske vojske ter potencialnimi državami pošiljateljicami. Operativna raven vzpostavlja neposredne stike s silami držav pošiljateljic ter izdeluje potrebne načrte in ukaze. Taktična raven pa je seveda odgovorna za samo izvedbo aktivnosti podpore države gostiteljice (Žurman idr. 2008, 26–35).

Pri obravnavi različnih področij in vrst logistične podpore je smiselno podati še opredelitev petih razredov oskrbe, ki se uporablja tako v Slovenski vojski kot v Natu pri načrtovanju in izvajanju logistične podpore (Žurman idr. 2008, 44):

- prvi razred je potrošno blago;
- drugi razred sta orožje in druga oprema za delovanje, ki je določena z materialnimi formacijami in merili pripadanja;
- tretji razred predstavljata gorivo in maziva vseh vrst;
- v četrti razred sodijo vsa sredstva, ki niso zajeta v nobenem drugem razredu;
- v zadnjem razredu pa so minsko eksplozivna sredstva, rakete in strelivo vseh vrst.

Na podporo države gostiteljice gledamo kot na del predstavljene logistične podpore Slovenske vojske in seveda Nata, ki se je Slovenska vojska poslužuje pri delovanju izven teritorija Republike Slovenije, ko s svojimi silami sodeluje v operacijah kriznega odzivanja ali se udeležuje mednarodnih vaj v tujini. Na območju Republike Slovenije pa dejavnosti s področja podpore države gostiteljice izvaja za potrebe zagotovitve zahtev sil držav pošiljateljic, ko so te nameščene na teritoriju Republike Slovenija ali ga zgolj prečkajo.

5 PODPORA DRŽAVE GOSTITELJICE

5.1 Splošno

Podpora države gostiteljice predstavlja razbremenitev in dopolnilo logistične podpore sil zavezništva. Zahteva temeljito načrtovanje z oporo na dobro razvito infrastrukturo ter vnaprejšnje poznavanje vseh zmožnosti države gostiteljice, da bi lahko zadostili logističnim zahtevam sil. Podpora države gostiteljice ni vedno mogoča, še posebno ko gre za delovanje zunaj ozemlja Nata. Če jo je mogoče zagotoviti, predstavlja pomemben dejavnik v Natovih operacijah. Glede na predstavljene značilnosti se razlikuje od civilno-vojaškega sodelovanja. Namen slednjega je namreč vzpostavljanje in vzdrževanje sodelovanja med poveljnikom Natove operacije in civilnimi oblastmi ter prebivalci. Prav tako se razlikuje od sodelovanja z lokalnimi pogodbeniki, ki na podlagi pogodb za Nato izvajajo posamezne logistične aktivnosti, četudi se državni organi gostujoče države pri tem lahko pojavljajo kot posredniki oziroma nudijo pomoč pri sklenitvi pogodb (Podbregar in Bosotina 2007, 102–103; Žurman idr. 2008, 34; Nato 2005a).

Na strateški ravni opredeljujeta politiko Nata glede podpore države gostiteljice dva temeljna dokumenta, in sicer Natova logistična načela in politike ter Natova načela in politike za podporo države gostiteljice. Doktrina, kot operativni nivo Nata pa je opredeljena v Zavezniški združeni logistični doktrini in Zavezniški združeni doktrini in postopkih za podporo države gostiteljice (Nato 2005a; Nato 2004a; Nato 2004c; Nato 2003).

Slednji celovito opisuje področno doktrino Nata. Dogovorjena Natova strateška načela in politike prenaša na operativno raven doktrine in postopkov ter s tem zagotavlja usmeritve pristojnim organom Nata, državam članicam in partnerskim državam za načrtovanje podpore države gostiteljice. Podrobneje opredeljuje koncept zavezništva na navedenem področju, odgovornosti in pristojnosti, postopek načrtovanja in implementacijo podpore države gostiteljice. Posebej poudarja potrebo po prilagodljivosti v postopku načrtovanja, da bi lahko zadostili raznovrstnim potrebam posameznih kontingentov, kriznega načrtovanja ter načrtovanja vaj v podporo večnacionalnih operacij (Nato 2005a).

5.2 Natova načela za izvajanje podpore države gostiteljice

Temeljni dokument Nata, ki opredeljuje izhodišča za izvajanje podpore države gostiteljice, so torej Natova načela in principi za podporo države gostiteljice iz leta 2004 in predstavljajo že drugo dopolnitev originalnega dokumenta iz leta 1994. Prva dopolnitev je sledila izkušnjam Natovih operacij, druga dopolnitev pa je bila izvedena na podlagi nove strateške situacije, novih oblik ogrožanja in konfliktov ter akterjev v mednarodnem varnostnem okolju. Novi varnostni izzivi so od zveze Nato zahtevali pripravljenost za delovanje v celotnem spektru vojaških operacij, od kolektivne obrambe do operacij kriznega odzivanja. Poudarek je na

mednarodnih operacijah z mogočo udeležbo partnerskih in ostalih držav izven zveze Nato; s tem seveda razvoj visoko prilagodljivih, odzivnih, interoperabilnih in vzdržljivih sil, sposobnih za delovanje kjerkoli in kadarkoli je treba. Za zagotovitev in povečanje vojaške učinkovitosti je bilo med ostalim nujno uvesti bolj prilagodljive in hitrejše mehanizme načrtovanja podpore države gostiteljice, kot bistvenega dela Natove logistične podpore. Pomen podpore države gostiteljice se kaže v možnosti zmanjšanja obsega logističnih sil in sredstev, ki bi jih države sicer morale nameniti za podporo svojih angažiranih sil. Dokument postavlja pred Nato in države članice splošne usmeritve oziroma načela za oblikovanje lastnih doktrin, konceptov, struktur in postopkov za podporo države gostiteljice ter odgovornosti poveljnikov Nata, držav pošiljateljic in gostiteljic pri izvajanju navedenega ter vzpostavljanju povezav s področjem civilno-vojaškega sodelovanja. Načela in politike podpore države gostiteljice so dovolj splošna in prilagodljiva, da omogočajo sodelovanje z Združenimi narodi, Evropsko unijo, Organizacijo za varnost in sodelovanje v Evropi, nevladnimi in mednarodnimi organizacijami, partnerskimi državami ter ostalimi državami, ki bi lahko sodelovale v operacijah, ki jih vodi Nato (Nato 2004c, 1-2-1-3).

Splošno sprejeta načela za učinkovito in konsistentno načrtovanje ter izvajanje podpore države gostiteljice ter temeljne usmeritve, ki poenostavljajo razvoj sporazumov za podporo državo gostiteljice, izhajajo iz zahteve Nata po mobilnih, prilagodljivih in večnacionalnih silah so (Nato 2004c, 1-4-1-5):

- odgovornost – države in Nato si delijo kolektivno odgovornost za podporo države gostiteljice v celotnem spektru delovanja v operacijah, ki jih vodi Nato. Gre za spodbujanje skupnega načrtovanja in koriščenja zmožnosti podpore države gostiteljice, s ciljem zagotovitve čim bolj uspešne in učinkovite podpore svojih sil;
- zagotovljena preskrba – dolžnost držav je, da svojim silam v miru, krizah in konfliktnih zagotavljajo potrebno oskrbo, bodisi v lastni režiji, s pomočjo dogovorov o sodelovanju ali s kolektivnim pristopom v okviru Nata. Kadar okoliščine dopuščajo, podpora države gostiteljice predstavlja osnovni način oskrbe sil v najširšem mogočem obsegu ter skladno z nacionalno zakonodajo, prioriteta in stvarnimi zmogljivostmi države gostiteljice;
- pristojnost – poveljnik Nata ima pristojnost določanja potreb in načrtovanja podpore države gostiteljice ter določanje prioritete angažiranih sil glede podpore. Pri formiranju večnacionalnih poveljstev ali podobnih enot ima poveljnik tudi pristojnost sklepanja sporazumov glede podpore države gostiteljice;
- sodelovanje in koordinacija – med Natom in članicami ter morebitnimi ostalimi udeleženi državami in pomembnimi organizacijami je potrebna določena stopnja sodelovanja in koordinacije, da bi se preprečilo medsebojno tekmovanje za vire ter zagotovila uspešna in učinkovita oskrba;
- ekonomičnost – načrtovanje in izvajanje podpore države gostiteljice mora odražati učinkovito in ekonomično rabo potrebnih virov;
- preglednost – poveljnik Nata in države pošiljateljice morajo imeti pregled nad sporazumi, ki se nanašajo na podporo države gostiteljice;

- povračilo stroškov – država gostiteljica pri izvajanju podpore ne ustvarja dobička. Način povračila stroškov je stvar dogovora med državo gostiteljico in pošiljateljicami ter poveljnikom Nata, če pri tem sodeluje.

5.3 Postopek načrtovanja in vloga udeleženih strani pri podpori države gostiteljice v Natu

5.3.1 Postopek načrtovanja podpore države gostiteljice

Načrtovanje podpore države gostiteljice je sestavni del operativnega načrtovanja in naj bi vključevalo čim več podrobnosti. Bistvenega pomena je koordinacija med poveljnikom Nata, državo gostiteljico in pošiljateljicami ter znotraj države gostiteljice same. V fazi načrtovanja je ključna koordinacijska vloga poveljnika Nata. Standardizacija postopkov načrtovanja je nujna za zagotovitev hitre in prilagodljive podpore v primeru vseh vrst operacij (Nato 2004c, 1-6).

Načrtovanje podpore države gostiteljice je del logističnega načrtovanja in ima pomembno vlogo v obrambnem in operativnem načrtovanju. V obrambno načrtovanje lahko uvrstimo pripravo katalogov zmogljivosti podpore države gostiteljice in memorandumov o soglasju s članicami in državami partnerstva za mir, ki vzpostavljajo nek politični okvir za podporo nadaljnjemu operativnemu načrtovanju posameznih operacij ali vaj. Vzpostavljeno mora biti tesno sodelovanje z načrtovalci premikov, zdravstvene zagotovitve, infrastrukturnim načrtovanjem ter načrtovanjem podpore gostiteljice za vse tri komponente, in sicer kopenske, letalske in zračne (Nato 2005a, 1-10–1-11).

Cilj podpore države gostiteljice nikakor ni ustvarjanje dobička. Stroški se lahko krijejo iz skupnega Natovega sklada, lahko si jih deli več držav ali posamezne države pošiljateljice krijejo svoj del stroškov. Povračilo stroškov je lahko finančno ali v obliki uslug in sredstev. Država gostiteljica pa povračila lahko niti ne zahteva. Navedeno se opredeli v predhodno sklenjenih sporazumih. Pomemben element, ki ga je nujno opredeliti v sporazumih, je ustrezna kvaliteta sredstev in storitev, posebno v primeru hrane, vode in zdravstvene oskrbe (Nato 2004c, 1-7).

Sporazumi za zagotavljanje podpore države gostiteljice naj bi bili sklenjeni v najzgodnejši fazi načrtovanja. Pogajanje o sporazumu in podpis tega lahko poteka neposredno med državo gostiteljico in pošiljateljico, lahko pa zadevo vodi ter koordinira Nato in države le pristopijo k sporazumu. Pomoč pri sklepanju sporazumov se nudi tudi državam, ki niso članice Nata, vendar sodelujejo v skupnih aktivnostih. Zaradi kompleksnosti podpore države gostiteljice je priporočljivo, da sodelujejo pripadniki z vseh pomembnih področij (Nato 2004c, 1-6).

Postopek načrtovanja podpore države gostiteljice podrobno opredeljuje Natov dokument AJP-4.5(A) Zavezniška združena doktrina in postopki za podporo države gostiteljice in se sestoji iz petih faz, ki si sledijo v naslednjem zaporedju (Nato 2005a, 3-1-3-2):

1. Posredovanje prošnje za podporo države gostiteljice in razvoj memoranduma o soglasju. Prva faza se odvija na strateški ravni.
2. V drugi fazi sledi razvoj koncepta potreb na operativni ravni.
3. Razvoj tehničnih dogovorov je v tretji fazi. Aktivnosti še vedno potekajo na operativni ravni.
4. Četrto fazo izvaja taktična raven in vključuje oblikovanje podrobne izjave o potrebah.
5. V zadnji fazi taktična raven oblikuje skupne oziroma združene izvedbene dogovore o podpori države gostiteljice.

Razvoj načrtovanja podpore temelji na morebitnih obstoječih sporazumih, zato jih je pred začetkom načrtovanja treba pregledati in preučiti. Osnovni dokumenti, ki jih je treba upoštevati, so Severnoatlantska pogodba, Pariški protokol, Sporazum o statusu Natovih sil (enotni pravni standard glede obravnave sil članic na ozemlju ostalih članic zveze Nato), Sporazum o statusu sil Partnerstva za mir, kasnejši dodatni protokol, dodatni sporazumi glede večnacionalnih Natovih poveljstev, tranzitni sporazumi in morebitni ostali zadevni sporazumi. Tako je sodelovanje pravnih svetovalcev nujen element v postopku načrtovanja in izvajanja podpore države gostiteljice (Nato 2005a, 1-7-1-9).

Temeljni dokument v postopku načrtovanja podpore države gostiteljice je memorandum o soglasju, ki oblikuje splošne principe zagotovitve oskrbe med poveljnikom Nata, državami pošiljateljicami in državo gostiteljico. Je politično zavezujoč dokument in predstavlja izhodišče za nadaljnje sporazume in dogovore. Cilj je, da se sklenejo splošni in trajni memorandumi, ki bi jih bilo mogoče uporabiti za potrebe vseh operacij in misij, s čimer bi se izognili vsakič novim postopkom (Nato 2005a, 3-3).

Tako opredeljen postopek načrtovanja naj bi zagotavljal razvoj prilagodljive in robustne podpore države gostiteljice za potrebe izvajanja različnih operacij in vaj. V pomoč pri načrtovanju ponudi vzorce dokumentov, ki sicer niso obvezujoči, vendar načrtovanje precej poenostavijo. Prilagodljiv pristop v postopku načrtovanja pa tudi omogoča, da se ta prilagodi zahtevam specifične operacije ali vaje (Nato 2005a, 3-1).

Na tem mestu je smiselno podati še pregled pomembnejših Natovih dokumentov, ki opredeljujejo oziroma so povezani z načrtovanjem in izvajanjem podpore države gostiteljice:

- MC 319/2 – Natova logistična načela in politike (Nato 2004a);
- MC 334/2 – Natova načela in politike za podporo države gostiteljice (Nato 2004c);
- MC 326/2 – Natova načela in politike za operativno zdravstveno podporo (Nato 2004b);
- MC 327/2 – Natova vojaška politika za operacije kriznega odzivanja zunaj 5. člena (Nato 2001);
- MC 336/2 – Natova načela in politike za premike in transport (Nato 2002a);

- AJP-4(A) – Zavezniška združena logistična doktrina (Nato 2003);
- AJP-4.5(A) – Zavezniška združena doktrina in postopki za podporo države gostiteljice (Nato 2005a);
- AJP-4.6(A) – Doktrina večnacionalnega združenega logističnega centra (Nato 2002b);
- AJP-4.4(A) – Zavezniška združena doktrina za premike in transport (Nato 2005b);
- STANAG 2034 LOG (EDITION 6) – Natovi standardni postopki za vzajemno logistično podporo (Nato 2000).

5.3.2 Vloga poveljnika Nata

Poveljnik Nata identificira potrebe po podpori, koordinira in določa njene prioritete v posvetovanju z državami ter oblikuje postopek pogajanj; sklepa sporazume za mednarodna poveljstva in enote ter specifične vrste podpore na območju delovanja. Ima pristojnost zahtevati poročila glede razpoložljive podpore države gostiteljice ter seznanjanje s pomembnimi podatki (Nato 2004c, 1-7-1-8).

5.3.3 Vloga države pošiljateljice

Od držav pošiljateljic se pričakuje, da čim prej opredelijo svoje potrebe, povezane s podporo države gostiteljice, ter pravočasno obveščajo vse vpletene glede morebitnih sprememb, ki se pojavijo v času načrtovanja ali izvajanja podpore. Pričakuje se njihova aktivna udeležba v pogajanjih in seznanjanje poveljnika Nata o statusu pogajanj. Pred začetkom izvajanja podpore države gostiteljice je nujno, da definirajo način povračila stroškov. Priporoča se, da pristopijo k že obstoječim memorandumom o soglasju, ki so bili sklenjeni med Natom in državo gostiteljico. Morebitna odstopanja oziroma posebnosti se opredelijo v fazi pristopanja k dogovoru. Prav tako se lahko odločijo za sklenitev bilateralnega sporazuma z državo gostiteljico, če ocenjujejo, da bi bilo za njih to ugodneje. Po potrebi zagotavljajo častnike za povezavo (Nato 2004c, 1-8, Nato 2005a, 2-3).

5.3.4 Vloga države gostiteljice

Države gostiteljice svetujejo državam pošiljateljicam in poveljniku Nata glede sposobnosti zadovoljevanja izkazanih potreb in jih seznanjajo z morebitnimi pomembnejšimi spremembami. Zaželeno je, da izdelajo katalog zmogljivosti podpore države gostiteljice. Aktivno sodelujejo s poveljnikom Nata ter državami pošiljateljicami v fazi načrtovanja in izvajanja podpore; da imajo določene kontaktne osebe za področje podpore države gostiteljice in čim prej seznanijo vse vpletene strani; poveljniku Nata poročajo o statusu pogajanj; zagotavljajo potrebno koordinacijo in sodelovanje med vojaškimi in civilnimi sektorji ter skrbijo za usklajenost bilateralnih sporazumov o podpori države gostiteljice z zahtevami Nata.

Po potrebi zagotavljajo častnike za povezavo in cenovno opredelijo dogovorjene vrste storitev v okviru zagotavljanja podpore države gostiteljice (Nato 2004c, 1-8, Nato 2005a, 2-3-2-4).

5.4 Implementacija

Od držav članic Nata in partnerskih držav se pričakuje, da bodo navedene principe in doktrine Nata glede podpore države gostiteljice upoštevale pri razvoju svojih doktrin, konceptov in postopkov na obravnavanem področju (Nato 2004c, 1-8; Nato 2005a). Slovenija je to storila na način, ki ga predstavljamo v nadaljevanju naloge.

5.5 Podpora države gostiteljice v Republiki Sloveniji

Nacionalno definicijo podpore države gostiteljice, ki je izpeljana iz Natove, opredeljuje dokument Vlade Republike Slovenije Načrt izvajanja podpore države gostiteljice (Host Nation Support – HNS) v Republiki Sloveniji (2003, 7):

Podpora države gostiteljice (Host Nation Support – HNS) je civilna in vojaška pomoč v miru, izrednih stanjih, krizah in vojni, ki jo Republika Slovenija kot država gostiteljica nudi zavezniškim silam in organizacijam, ki se nahajajo na ozemlju, v notranjih morskih vodah in teritorialnem morju ali zračnem prostoru Republike Slovenije, na teh območjih delujejo ali jih prečkajo. Ta pomoč temelji na sporazumih, sklenjenih med pristojnimi organi Republike Slovenije in države pošiljateljice ali Natom. Ta vključuje tudi sile drugih držav, s katerimi Republika Slovenija na obrambnem področju sodeluje na podlagi sklenjenih mednarodnih pogodb.

Prve izkušnje na področju podpore države gostiteljice je Slovenija pridobila na mednarodnih vajah. Najpomembnejše so bile izkušnje zagotavljanja podpore iz do sedaj največje in hkrati prve Natove vaje na našem ozemlju CAE 98, na kateri smo sodelovali kot članica Partnerstva za mir (Pipenbaher 2006, 24).

Temeljni izhodišči podpore države gostiteljice v Sloveniji sta (Pipenbaher 2006, 24):

- količinsko omejene zmogljivosti Slovenske vojske, ki se dopolnjujejo s civilnimi zmogljivostmi. Zaradi te omejitve je pri nas še bolj kot v drugih državah članicah razvito civilno-vojaško sodelovanje in usklajevanje na vseh ravneh;
- sistem izkazovanja potreb držav pošiljateljic poteka preko pristojnih organov Slovenske vojske. V primeru, da te zmogljivosti ne zadoščajo, se na podlagi sklenjenih pogodb uporabijo civilne kapacitete.

Pipenbaher (2006, 24) kot pomembna mejnika za organiziranje in izvajanje podpore države gostiteljice opredeljuje sprejetje Načrta za izvajanje podpore države gostiteljice leta 2003 in izdajo Kataloga o zmogljivostih Republike Slovenije za zagotavljanje podpore države gostiteljice leta 2005.

Načrtovanje in izvajanje podpore države gostiteljice poteka v sodelovanju vojaškega in civilnega sektorja, ki je bolj ali manj intenzivno, odvisno od posamezne situacije. V nalogi do obravnavanega področja pristopamo z vidika Slovenske vojske, vendar ob tem nikakor ne zanemarjamo povezav in vključenosti civilnih struktur.

Poleg splošnih načel Nata na področju podpore države gostiteljice, se v Republiki Sloveniji upoštevajo še načela, ki izhajajo iz nacionalnih posebnosti in razpoložljivih vojaških ter civilnih zmogljivosti (Vlada RS 2003, 10–12):

- primarnost vojaških zmogljivosti – podpora države gostiteljice se praviloma zagotavlja z zmogljivostmi Slovenske vojske. Civilne zmogljivosti se vključijo v primeru, ko zahteve presegajo zmogljivosti vojaških kapacitet;
- spoštovanje suverenosti in predpisov Republike Slovenije ter mednarodnega prava;
- pristojnost – sodelovanje sil držav pošiljateljic s civilnimi izvajalci poteka v sodelovanju Slovenske vojske in Ministrstva za obrambo. Država pošiljateljica pri tem ohranja odgovornost za oskrbljenost svojih sil;
- enaka obravnava – podpora civilnih nosilcev poteka praviloma na enak način kot za Slovensko vojsko;
- razmejitev in preglednost stroškov – natančna predhodna razmejitev na stroške Nata, nacionalne stroške in skupne stroške držav;
- oprostitev davkov, taks in drugih pristojbin;
- pooblaščenost – sklepanje sporazumov in pogodb ter vsa pogajanja izvajajo osebe, ki imajo za to pooblastilo;
- zagotovitev izkazanih potreb preko sistema mest in oseb za stike in povezave. Zagotovljene bodo le potrebe, ki bodo posredovane preko za to določenih mest in oseb;
- določitev prioritet – o zahtevah, ki pomenijo preseganje finančnih zmožnosti države ter posegajo v vitalne družbene dejavnosti in strukture, odloča Vlada Republike Slovenije ali Državni zbor;
- sorazmernost – zadostnost razpoložljivih sil in zmogljivosti Republike Slovenije v primerjavi z velikostjo Natovih struktur in sil držav pošiljateljic;
- vključenost v logističen postopek načrtovanja – podpora države gostiteljice je del logističnega sistema Ministrstva za obrambo;
- organiziranost – aktivnosti se izvajajo v okviru redne organizacije in dejavnosti. Po potrebi se lahko ustanovijo začasna civilno-vojaška telesa;
- usposobljenost – pri aktivnostih praviloma sodelujejo predhodno usposobljeni predstavniki;
- ohranjanje narave ter varstvo okolja in kulturne dediščine;
- nemoteno življenje ljudi in opravljanje dejavnosti – v miru ne sme biti bistveno moteno običajno življenje ljudi ali opravljanje gospodarskih in drugih dejavnosti;
- obveščanje javnosti – o dejavnostih, ki bodo imele večji vpliv na življenje lokalnega prebivalstva, se javnost redno obvešča;

- uporaba slovenskega jezika – v primerih, ko sodelujejo kot pogodbeniki gospodarske družbe, zavodi in drugi iz Republike Slovenije, morajo biti v ta namen zagotovljene prevajalske usluge;
- poročanje in medsebojno seznanjanje – udeležene strani se med seboj obveščajo o poteku načrtovanja in zagotavljanja podpore države gostiteljice;
- varnost – država gostiteljica zagotavlja dogovorjeno varnost, še zlasti varovanje določenih objektov in sil.

5.6 Normativne pravne in druge podlage za načrtovanje in izvajanje podpore države gostiteljice v Republiki Sloveniji in Slovenski vojski

Izhodišča za načrtovanje in izvajanje podpore države gostiteljice so obsežna ter raznovrstna. Obsegajo zakone in podzakonske akte, sporazume, pogodbe, doktrine in politike, direktive, standardne operativne postopke, ukaze, ipd.

Načrtovanje in izvajanje podpore države gostiteljice v Slovenski vojski izhaja iz naslednjih mednarodnih dokumentov, katerih podpisnica je Republika Slovenija oziroma jih je Slovenska vojska implementirala v svojih doktrinarnih dokumentih in postopkih delovanja (Vlada RS 2003, 12–13):

- Sporazum med državami pogodbenicami Severnoatlantske pogodbe in drugimi državami, ki sodelujejo v Partnerstvu za mir, glede statusa njihovih sil;
- Sporazum med pogodbenicami Severnoatlantske pogodbe o statusu njihovih sil;
- Pariški protokol, ki opredeljuje status mednarodnega vojaškega poveljstva, ustanovljenega skladno s Severnoatlantsko pogodbo;
- Ottawski sporazum, ki opredeljuje status Organizacije Severnoatlantske pogodbe, nacionalnih predstavnikov in mednarodnega štaba;
- Sporazum o statusu misij in statusu predstavnikov tretjih držav pri Natu in drugi Natovi dokumenti, ki sem jih navedla že v enem izmed prejšnjih poglavij;
- druge dvostranske ali večstranske mednarodne pogodbe na obrambnem področju, ki opredeljujejo podporo države gostiteljice.

Zadnji memorandum med Vlado Republike Slovenije in Natom na področju podpore države gostiteljice je bil ratificiran decembra 2010. Namen Memoranduma o soglasju med Vlado Republike Slovenije ter Vrhovnim poveljstvom zavezniških sil v Evropi in Poveljstvom vrhovnega zavezniškega poveljnika za preoblikovanje o zagotavljanju podpore države gostiteljice za izvedbo operacij/vaj Nata je bil oblikovati politiko in postopke za ustanovitev operativnih točk in zagotavljanje podpore države gostiteljice silam Nata na lastnem teritoriju ali ob podpori silam Nata iz Republike Slovenije med operacijami Nata. Kot operativne točke so določene točke na ozemlju države gostiteljice namenjene operativni in/ali logistični podpori silam za operacije pod vodstvom Nata in so enote strateškega poveljstva pod poveljevanjem in nadzorom poveljnika sil Nata. Memorandum je za državo gostiteljico in

poveljnika sil Nata podlaga za načrtovanje aktivnosti in v njem so predvideni ukrepi podpore države gostiteljice za različne operacije pod vodstvom Nata, za katere so razmestitvene sile že določene, ali pa jih je treba še določiti. Je skladen z doktrino in politiko Nata ter je krovni dokument in podlaga za podporo države gostiteljice. Kljub temu dokumentu se Republika Slovenija v posameznih primerih še vedno lahko odloči za ločene dvostranske sporazume z državami (Uredba o ratifikaciji Memoranduma o soglasju med Vlado Republike Slovenije in Vrhovnim poveljstvom zavezniških sil v Evropi in Poveljstvom vrhovnega zavezniškega poveljnika za preoblikovanje o zagotavljanju podpore države gostiteljice za izvedbo operacij/vaj Nata, Ur. l. RS, št. 104/2010).

Poleg navedenega je podpora države gostiteljice utemeljena na ustreznih področnih zakonskih ter podzakonskih aktih Republike Slovenije (Pipenbaher 2006, 26).

84. a člen Zakona o obrambi (ZObr-UPB1, Ur. l. RS, št. 103/2004), o podpori države gostiteljice govori v okviru obveznosti iz mednarodnih pogodb. 37. člen Uredbe o obrambnih načrtih (Ur. l. RS, št. 11/2004) pa določa, da se podpora države gostiteljice načrtuje in izvaja na podlagi načrta Vlade Republike Slovenije.

Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije (ReSNV-1, Ur. l. RS, št. 27/2010) se med ostalim s poudarjanjem razvoja obrambnega sistema v smeri še večje povezljivosti v okviru kolektivne obrambe Nata ter skupne politike Evropske Unije in razvojem Slovenske vojske, skladno s sprejetimi programi in cilji Nata, dotika tudi področja podpore države gostiteljice.

Podporo države gostiteljice nadalje opredeljujeta dva temeljna doktrinarna dokumenta Slovenske vojske, in sicer Vojaška doktrina in Doktrina vojaške logistike (Furlan idr. 2006; Žurman idr. 2008).

Vojaška doktrina govori o podpori države gostiteljice kot o eni izmed dejavnosti zagotovitve možnosti za delovanje Slovenske vojske ter med ostalim določa, da Slovenska vojska v zavezniški operaciji na ozemlju Republike Slovenije izvaja del nalog podpore države gostiteljice, ki se nanašajo na pripravo možnosti za prihod in namestitev sil ter njihovo logistično podporo. V primeru, da potrebe presegajo zmožnosti Slovenske vojske, Ministrstvo za obrambo pripravi in uskladi načrte o aktiviranju civilnih zmogljivosti (Furlan idr. 2006, 3, 40–41).

Doktrina vojaške logistike naloge Slovenske vojske na obravnavanem področju razdeli na strateško, operativno in taktično raven (Žurman idr. 2008, 34–35):

- na strateški ravni se usklajujejo postopki in sodelovanje z drugimi pomembnimi subjekti v Sloveniji in državami pošiljateljicami. Pripravljajo se tudi načrti in usmeritve;

- na operativni ravni se vzpostavljajo neposredni stiki z državami pošiljateljicami, sprejemajo se njihove potrebe in se skladno z razpoložljivimi vojaškimi zmogljivostmi pripravljajo potrebni načrti ter ukazi;
- taktična raven je odgovorna za organizacijo, usklajevanje, sprejem, nastanitev in logistično podporo pošiljateljicam ter za sodelovanje z organizacijami, podjetji in morebitnimi ostalimi sodelujočimi na območju.

Vlada Republike Slovenije je z Načrtom izvajanja podpore države gostiteljice v Republiki Sloveniji (Host Nation Support – HNS) določila svoje pristojnosti in zadolžila Ministrstvo za obrambo za načrtovanje in izvajanje te podpore v sodelovanju z drugimi ministrstvi in vladnimi službami (Vlada RS 2003).

Skladno z navedenim načrtom je Generalštab Slovenske vojske izdal Direktivo za izvajanje podpore države gostiteljice v Slovenski vojski, s katero je določil temeljne pojme, cilje, organiziranje in načine izvajanja podpore, naloge in pristojnosti poveljstev, enot in zavodov Slovenske vojske pri zagotavljanju in izvajanju podpore države gostiteljice v Slovenski vojski. Znotraj sestave Poveljniškega centra Slovenske vojske oblikuje Oddelek za podporo države gostiteljice s Centrom za koordinacijo vojaških premikov nacionalne točke za stike za opravljanje strokovnih in tehničnih opravil. Ustanovi se še Nacionalna skupina za usklajevanje podpore države gostiteljice, katere razvojno jedro predstavlja Oddelek za podporo države gostiteljice Poveljniškega centra Slovenske vojske, ki ji nudi tehnično ter strokovno podporo. Poveljstvo sil Slovenske vojske opredeljuje kot nacionalno mesto za stike in povezave za zagotavljanje podpore države gostiteljice s silami držav pošiljateljic in strukturo Nata ter opredeljuje zahtevo po določitvi pristojnih oseb na vseh ravneh izvajanja podpore države gostiteljice, ki opravljajo naloge točk za stike. Odreja spremljevalne skupine za sprejem tujih sil ob vstopu na območje Republike Slovenije in mogoče točke vstopa. Na območju namestitve pa se lahko oblikuje še Skupina za podporo. Naloge nacionalne enote za podporo države gostiteljice zagotavlja Logistični bataljon Poveljstva za podporo. Direktiva opredeljuje pristojnosti sodelovanja posameznih ravni znotraj Slovenske vojske z organi zunaj Slovenske vojske. Določa uporabo dokumentov na področju izvajanja podpore države gostiteljice in ti vključujejo dokumente, ki jih opredeljujejo politike in doktrine Nata, nacionalne dokumente, ki jih opredeljuje Vladni načrt izvajanja podpore države gostiteljice in doktrine ter dokumente, ki se uporabljajo pri rednem delu (GŠSV 2004).

Dodatno osnovo za načrtovanje virov ter dejavnosti premikov in transporta za potrebe načrtovanja in izvajanja podpore države gostiteljice predstavlja Direktiva za premike in transport (GŠSV 2010).

Skladno z zahtevo Direktive za izvajanje podpore države gostiteljice, je Poveljstvo sil Slovenske vojske izdalo Ukaz sil Slovenske vojske za izvajanje podpore države gostiteljice, s katerim je opredelilo naloge podrejenih enot (PSSV 2005).

Poveljniški center Poveljstva sil Slovenske vojske pa je izdelal dokumenta SOP – Standardni operativni postopek št. 1710 PSSV Izvajanje nalog podpore gostiteljice in SOP – Standardni operativni postopek št. 1711: Postopki dežurnega v POVC pri izraženi potrebi za podporo države gostiteljice (POVC 2007; PSSV 2011).

Poveljstvo za podporo, ki vodi, spremlja in nadzoruje zagotavljanje podpore države gostiteljice na taktični ravni je na podlagi ukaza Poveljstva sil izdalo Ukaz Poveljstva za podporo za izvajanje podpore države gostiteljice, s kateri je opredelilo pristojnosti, odgovornosti in naloge podrejenih enot za načrtovanje, usklajevanje in zagotavljanje podpore države gostiteljice. Podrejene enote, 157. logistični bataljon, Vojaška zdravstvena enota in enote vojašnic ter objektov, so z lastnimi ukazi natančneje opredelile izvedbo dodeljenih nalog (PP 2010).

Celovito opredelitev podpore države gostiteljice na ravni Republike Slovenije podaja že nekajkrat navedeni priročnik Podpora države gostiteljice (Host Nation Support - HNS) (Pipenbaher 2006).

5.7 Pristojnosti in naloge posameznih nosilcev načrtovanja in izvajanje podpore države gostiteljice v Republiki Sloveniji in Slovenski vojski

Podpora države gostiteljice se praviloma zagotavlja z zmogljivostmi Slovenske vojske. V primeru, ko zahteve presegajo te zmogljivosti, se na podlagi sklepa Vlade Republike Slovenije angažirajo civilne zmogljivosti. V primeru, ko se podpora države gostiteljice izvaja v okviru Slovenske vojske, ima ključno vlogo Poveljstvo sil Slovenske vojske oziroma Oddelek za podporo države gostiteljice v Poveljniškem centru Slovenske vojske. V primeru, ko so vključene civilne zmogljivosti, pa se v postopek zagotavljanja vključi med ostalim še Sektor za civilno obrambo Ministrstva za obrambo (PSSV 2011, 1).

Ker je naloga usmerjana v obravnavo primera podpore države gostiteljice v okviru Slovenske vojske, je v nadaljevanju podan pregled bistvenih nalog in pristojnosti Vlade, ministrstev in drugih organov. Bolj obsežno pa je opredeljena vloga Poveljstva sil Slovenske vojske s podrejenimi enotami in poveljstvi pri načrtovanju ter zagotavljanju podpore države gostiteljice.

5.7.1 Pristojnosti in naloge posameznih nosilcev načrtovanja in izvajanje podpore države gostiteljice v Republiki Sloveniji

V tekočem poglavju so navedene bistvene naloge in pristojnosti Vlade Republike Slovenije, ministrstev, agencij in uradov na področju načrtovanja ter izvajanja podpore države gostiteljice, kot jih določa Načrt Vlade Republike Slovenije o izvajanju podpore države gostiteljice v Republiki Sloveniji (Vlada RS 2003, 5-1–5-14).

Pristojnosti in naloge Vlade Republike Slovenije so (Vlada RS 2003, 5-1):

- odobrava tranzit in namestitvev oboroženih sil pošiljateljic, če z mednarodnimi pogodbami ni drugače določeno;
- po potrebi obvešča Državni zbor;
- na predlog ministra za obrambo imenuje delegacijo za pogajanja in določi njena pooblastila za pripravo oziroma sklenitev memoranduma o soglasju ter pristopne note ali izjave o nameri in raven podpisnikov tehničnih sporazumov in skupnih izvedbenih dogovorov ter na njegov predlog izda sklep o aktiviranju civilnih zmogljivosti;
- daje soglasje k morebitnim finančnim obveznostim, če presegajo raven Ministrstva za obrambo.

Pristojnosti in naloge Ministrstva za zunanje zadeve so (Vlada RS 2003, 5-1-5-2):

- sprejema in posreduje prošnje pristojnih poveljstev Nata in drugih držav pošiljateljic;
- v sodelovanju z Ministrstvom za obrambo opredeljuje politično oziroma mednarodno pravno zavezujočo naravo prošenj ter ostalih dokumentov, pri pripravi katerih tudi sodeluje in po potrebi pomaga pri posredovanju dokumentov.

Pristojnosti in naloge Ministrstva za gospodarstvo so (Vlada RS 2003, 5-9):

- pripravlja pregled potencialnih nosilcev podpore države gostiteljice s področja gospodarstva;
- spremlja porabo vitalnih virov in po potrebi intervenira iz virov blagovnih rezerv.

Pristojnosti in naloge Ministrstva za promet so (Vlada RS 2003, 5-9-5-10):

- pripravlja načrt prometne ureditve na območju uporabe in izdaja dovoljenja za izredne prevoze;
- vodi pregled zmogljivosti prometne infrastrukture in možnih nosilcev zagotavljanja podpore države gostiteljice s področja prometa.

Pristojnosti in naloge Ministrstva za finance so (Vlada RS 2003, 5-10):

- pripravlja pojasnila s področja finančnih predpisov in skrbi za izvajanje predpisov o oprostitvi dajatev;
- usmerja delovanje carinske in davčne službe.

Pristojnosti in naloge Ministrstva za zdravje so (Vlada RS 2003, 5-10-5-11):

- pripravlja pojasnila predpisov iz svoje pristojnosti in v okviru mednarodnih pogodb;
- vodi pregled mogočih nosilcev zagotavljanja podpore države gostiteljice s svojega področja;
- po potrebi organizira zdravstveno oskrbo na primarni, sekundarni in terciarni ravni.

Pristojnosti in naloge Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano so (Vlada RS 2003, 5-12):

- vodi pregled mogočih nosilcev zagotavljanja podpore države gostiteljice s svojega področja in pripravlja pojasnila predpisov iz svoje pristojnosti;
- usmerja delo inšpekcijskih služb.

Pristojnosti in naloge Ministrstva za okolje in prostor so (Vlada RS 2003, 5-12–5-13):

- vodi pregled mogočih nosilcev zagotavljanja podpore države gostiteljice s svojega področja;
- vodi katalog postopkov in omejitev s področja varstva okolja, prostora in graditve;
- zagotavlja obravnavo ter izdajo dovoljenj in soglasij za izvajanje podpore države gostiteljice.

Pristojnosti in naloge Uprave Republike Slovenije za jedrsko varnost so (Vlada RS 2003, 5-13):

- izdaja dovoljenja za začasni uvoz radioaktivnih in jedrskih materialov.

Pristojnosti in naloge Ministrstva za notranje zadeve so (Vlada RS 2003, 5-13):

- kontrola prehajanja državne meje;
- spremljanje in pomoč pri usmerjanju prometa;
- pomoč Slovenski vojski pri poostrenem nadzoru širšega območja razmestitve sil;
- vrsta ostalih nalog iz svoje pristojnosti, predvsem s strani policije.

Pristojnosti in naloge Ministrstva za kulturo so (Vlada RS 2003, 5-14):

- vodi katalog omejitev s področja kulturne dediščine in pregled izvajalcev kulturnih programov v Republiki Sloveniji;
- izvaja nadzor nad izvrševanjem predpisov iz svoje pristojnosti.

Pristojnosti in naloge Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve so (Vlada RS 2003, 5-14):

- zagotavlja podatke o razpoložljivi delovni sili in usmerja postopke v zvezi s sklepanjem delovnih razmerij z Natom in silami držav pošiljateljic.

Pristojnosti in naloge Ministrstva za pravosodje so (Vlada RS 2003, 5-14):

- daje mnenja k sporazumom, ki imajo status mednarodnih pogodb;
- s pristojnimi organi Slovenske vojske ureja področje kazenskih sankcij med izvajanjem operacij.

Pristojnosti in naloge Urada Vlade za komuniciranje so (Vlada RS 2003, 5-14):

- usklajuje obveščanje javnosti glede podpore države gostiteljice, ko gre za državno raven;
- spremlja poročanje domačih in tujih medijev ter vodi pregled domačih tiskanih in elektronskih medijev.

Pristojnosti in naloge Ministra za obrambo so (Vlada RS 2003, 5-2):

- Vladi Republike Slovenije predlaga sestavo delegacije za pogajanja in aktiviranje civilnih zmogljivosti;
- po pooblastilu podpisuje memorandum o soglasju, pristopno noto, izjavo o nameri in tehnični dogovor;
- pooblašča Generalštab Slovenske vojske za podpisovanje tehničnih dogovorov in poveljnike poveljstev Slovenske vojske ter vodje organizacijskih enot Ministrstva za obrambo, pristojnih za logistiko in civilno obrambo, ter vodje uprav za obrambo za podpisovanje skupnih izvedbenih dogovorov.

Pristojnosti in naloge organizacijske enote Ministra za obrambo, pristojne za civilno obrambo so (Vlada RS 2003, 5-6):

- usklajuje in predlaga angažiranje civilnih zmogljivosti na civilni ravni;
- sodeluje pri delu začasnih nacionalnih in mednarodnih usklajevalnih teles;
- vzdržuje centralni katalog civilnih zmogljivosti Republike Slovenije za izvajanje podpore države gostiteljice;
- vodi pregled mest in oseb za stike in povezave pri ministrstvih in drugih izvajalcih podpore;
- razvija in zagotavlja zemljevide ter karte.

Pristojnosti in naloge uprav za obrambo so (Vlada RS 2003, 5-6-5-7):

- na regionalni in lokalni ravni usklajujejo angažiranje civilnih zmogljivosti;
- sodelujejo v začasnih regionalnih in mednarodnih usklajevalnih telesih.

Pristojnosti in naloge organizacijske enote Ministrstva za obrambo, pristojne za pravne zadeve so (Vlada RS 2003, 5-7):

- nudi strokovno pomoč pri uveljavljanju mednarodnih aktov;
- z vsebinskimi nosilci usklajuje akte z drugimi ministrstvi in nasprotno stranjo;
- Natu in državam pošiljateljicam pravno svetuje pri sklepanju pogodb s civilnimi izvajalci.

Pristojnosti in naloge organizacijske enote Ministrstva za obrambo, pristojne za mednarodno sodelovanje so (Vlada RS 2003, 5-7-5-8):

- sodeluje pri usklajevanju, pridobivanju pooblastil, podpisu in obveščanju o veljavnosti mednarodnih aktov s področja podpore države gostiteljice.

Pristojnosti in naloge organizacijske enote Ministrstva za obrambo, pristojne za informatiko in komunikacije so (Vlada RS 2003, 5-8):

- pripravlja usmeritve za potrebe pogajalskih izhodišč za dogovore na področju zvez in komunikacij.

Pristojnosti in naloge organizacijske enote Ministrstva za obrambo, pristojne za vojaške zadeve so (Vlada RS 2003, 5-8):

- usmerja in svetuje pri izvajanju materialne dolžnosti.

Pristojnosti in naloge organizacijske enote Ministrstva za obrambo, Urada za logistiko so (Vlada RS 2003, 5-8):

- je strokovni nosilec finančnih delov dogovorov;
- usklajuje anekse k pogodbam Ministrstva za obrambo, s katerimi se lahko zagotavlja podpora države gostiteljice;
- svetuje pošiljateljicam pri sklepanju pogodb s komercialnimi dobavitelji ter glede gradbenih zadev.

Pristojnosti in naloge Obveščevalno varnostne službe Ministrstva za obrambo so (Vlada RS 2003, 5-8-5-9):

- izvaja naloge s ciljem odkrivanja, preiskovanja in preprečevanja ogrožanja varnosti določenih oseb, delovnih mest, objektov in območij v uporabi Ministrstva za obrambo in Slovenske vojske;
- sodeluje pri izvajanju nalog s področja varovanja tajnih podatkov in izvaja varnostno preverjanje oseb;
- pripravlja dovoljenja Ministrstva za obrambo za začasni uvoz in izvod ter tranzit vojaške opreme in oborožitve, prihod tujih pripadnikov in najave o odhodih pripadnikov Slovenske vojske v tujino.

Pristojnosti in naloge Uprave Republike Slovenije za zaščito in reševanje so (Vlada RS 2003, 5-9):

- posreduje podatke o ogroženosti pred naravnimi in drugimi nesrečami Natu in državam pošiljateljicam;
- s svojega področja posreduje omejitve pri izvajanju podpore države gostiteljice.

Pristojnosti in naloge organizacijske enote Ministrstva za obrambo, pristojne za splošne zadeve so (Vlada RS 2003, 5-9):

- pomaga silam Nata in silam držav pošiljateljic pri vzpostavljanju in urejanju poštne storitev.

5.7.2 Pristojnosti in naloge posameznih nosilcev načrtovanja in izvajanje podpore države gostiteljice v Slovenski vojski

Pristojnosti in naloge Generalštaba Slovenske vojske so (GŠSV 2004, 3-4):

- usmerja, spremlja in nadzira izvajanje podpore države gostiteljice ter usklajuje področne dokumente na strateški ravni;
- predlaga vojaške člane pogajalske skupine Republike Slovenije in imenuje pripadnike v okviru Zavezniškega usmerjevalnega odbora za podporo države gostiteljice oziroma celice za usklajevanje podpore države gostiteljice;
- sodeluje pri uskladitvi aktov o aktiviranju civilnih zmogljivosti;
- oblikuje in uskladi finančna določila dogovorov s področja podpore države gostiteljice;

- na strateški ravni usklajuje vojaško logistično in zdravstveno zagotovitev;
- usklajuje vstop in bivanje pripadnikov oboroženih sil držav pošiljateljic ter spremljajočega civilnega osebja skupaj z organizacijskima enotama Ministrstva za obrambo, pristojnima za pravne in mednarodne zadeve, Ministrstvom za notranje zadeve in Ministrstvom za zdravje.

Za realizacijo nalog za zagotavljanje podpore države gostiteljice na operativni in taktični ravni, določenih s strani Generalštaba Slovenske vojske, je odgovorno Poveljstvo sil Slovenske vojske, ki je določilo posamezne nosilce in opredelilo postopke s svojim ukazom ter standardnimi operativnimi postopki za zagotavljanje podpore države gostiteljice. Določilo je pristojnosti in odgovornosti Oddelka za podporo države gostiteljice, Oddelka za spremljanje situacije in Skupine za koordinacijo vojaških premikov v Poveljniškem centru Slovenske vojske, štabnih organov Poveljstva sil Slovenske vojske, pristojnih za obveščevalne zadeve, logistiko, zveze in informatiko ter civilno-vojaške zadeve in podrejenega Poveljstva za podporo Slovenske vojske z enotami vojašnic in vojaških objektov (PSSV 2005, POVC 2007, PSSV 2011).

Poveljstvo sil Slovenske vojske je nosilec izdelave ter po predhodnem pooblastilu podpisnik tehničnih in skupnih izvedbenih sporazumov, sprejema vse izražene potrebe, sodeluje pri izdelavi temeljnih dokumentov, kot sta memorandum o soglasju in odgovor na zaprosilo, ter usmerja izdelavo skupnih izvedbenih dogovorov. Spremlja realizacijo pogodb s civilnimi izvajalci, ki bi jih v imenu Nata in držav pošiljateljic sklenilo Ministrstvo za obrambo. Zagotavlja materialne pogoje za oblikovanje Nacionalne skupine za podporo držav gostiteljice ter pogoje za namestitev častnikov za zvezo in nacionalnih podpornih elementov držav pošiljateljic (GŠSV 2004, 4).

Pri izdelavi tehničnih sporazumov sodelujejo predvsem sektorji za: kadre, obveščevalne in varnostne zadeve, logistiko, zveze in informatiko ter civilno-vojaško sodelovanje, pri izdelavi skupnih izvedbenih dogovorov pa sektorji za: kadre, logistiko in civilno-vojaško sodelovanje. Sektor za obveščevalno varnostne zadeve dodatno pridobiva ocene ogroženosti in varnostnega tveganja ter varnostnega mnenja. Sektor za logistiko svetuje pri izbiri ponudnika ter v sodelovanju z Uradom za logistiko spremlja realizacijo pogodb s civilnimi izvajalci, ki bi jih v imenu Nata in držav pošiljateljic sklenilo Ministrstvo za obrambo. Načelnik sektorja bi bil tudi vodja Nacionalne skupine za usklajevanje podpore države gostiteljice. Sektor za zveze in informatiko zagotavlja strokovno pomoč Oddelku za podporo države gostiteljice Poveljstva sil Slovenske vojske ter pridobiva ustrezna dovoljenja v zvezi z zahtevki na področju informacijsko-telekomunikacijske infrastrukture ter storitev. Po potrebi sodeluje z Agencijo za pošto in elektronske komunikacije Republike Slovenije (PSSV 2011, B-1–B-2).

Osrednjo vlogo na operativni in taktični ravni ima Oddelek za podporo države gostiteljice v Poveljniškem centru Slovenske vojske, ki je hkrati koordinator ter nacionalno mesto za stike in povezave ter sprejemanje vseh izraženih potreb v zvezi s podporo države gostiteljice.

Strokovno mu je nadrejen logistični sektor Poveljstva sil Slovenske vojske. Poleg navedenega ima še naslednje naloge (PSSV 2011, B-1):

- vodi, usmerja in nadzira zagotavljanje podpore države gostiteljice na operativni in taktični ravni ter na podlagi razpoložljivih vojaških zmogljivosti razporeja nosilce zagotavljanja podpore države gostiteljice v Slovenski vojski. Po potrebi predlaga angažiranje civilnih zmogljivosti;
- sodeluje pri izdelavi temeljnih dokumentov, kot sta tehnični sporazum in skupni izvedbeni dogovor;
- vodi ažuren katalog vojaških zmogljivosti ter pregled mest in oseb za stike in povezave. Z navedenim seznanja Generalštab Slovenske vojske in Oddelek za spremljanje situacije Poveljniškega centra Slovenske vojske;
- pridobiva vsa potrebna dovoljenja, soglasja in mnenja pristojnih organov ter obvešča pristojna ministrstva, Obveščevalno varnostno službo in organizacijsko enoto Ministrstva za obrambo, pristojno za civilno obrambo;
- tvori jedro Nacionalne skupine za podporo držav gostiteljice in predlaga člane zanjo. Predlaga tudi člane v Skupni usmerjevalni odbor za podporo države gostiteljice.

Izven delovnega časa del nalog in pristojnosti Oddelka za podporo države gostiteljice prevzame Oddelek za spremljanje situacije Poveljniškega centra Slovenske vojske (PSSV 2011, B-1). Oddelek ima stalen dostop do oseb za stike in vse komunikacije potekajo preko njega. O predvidenih dogodkih obvešča osebo za stike s območja izvajanja dogodka ter po potrebi tudi ostale službe. O izvedenih ukrepih obvešča Oddelek za podporo države gostiteljice Poveljniškega centra Slovenske vojske (POVC 2007, 2).

V sodelovanju z Oddelkom za podporo države gostiteljice Poveljniškega centra Slovenske vojske usklajuje Skupina za koordinacijo vojaških premikov pripravo načrtov za posamezne lokacije sprejema sil in njihovega odhoda, območja nadaljnjih premikov in območja namestitve (POVC 2007, 5).

Po potrebi se formira Nacionalna skupina za usklajevanje podpore države gostiteljice, katere jedro tvori Oddelek za podporo države gostiteljice Poveljstva sil Slovenske vojske. Omogoča hitrejše in bolj kakovostno usklajevanje pri pripravi in dopolnitvah tehničnih sporazumov in skupnih izvedbenih sporazumov. Vodi jo visoki logistični častnik Poveljstva sil Slovenske vojske (GŠSV 2004, 5).

Ob večjih aktivnostih ima Nacionalna skupina ob vojaškem lahko tudi civilni del (predstavniki drugih ministrstev, vladnih služb in drugih državnih organov), katerega delo usklajuje organizacijska enota Ministrstva za obrambo, pristojna za civilno obrambo. Lahko se ustanovijo tudi regionalne skupine in njihov civilni del sestavljajo predstavniki organov državne uprave in lokalne samouprave ter gospodarskih subjektov, s katerimi se sklenejo pogodbe. Civilni del usklajujejo pristojne uprave za obrambo (Pipenbaher 2006, 65).

Za potrebe pravnega in finančnega svetovanja se lahko pri obeh ravneh skupin za usklajevanje podpore države gostiteljice organizirajo še dodatne pisarne za pomoč državam pošiljateljicam pri sklepanju in uresničevanju pogodb za zagotavljanje podpore. Pogodbe lahko v imenu držav pošiljateljic sklepa Ministrstvo za obrambo ali pa jih države sklepajo neposredno na lokalni ravni s slovenskimi izvajalci (Pipenbaher 2006, 65).

Na taktični ravni se formirajo še spremljevalne skupine za sprejem tujih sil ob vstopu na območje Republike Slovenije na vnaprej opredeljenih točkah. Struktura in velikost skupine je odvisna od potreb in praviloma jih oblikuje Poveljniško logistični bataljon ali Poveljstvo za podporo Slovenske vojske. V območju namestitve lahko formira še skupine za podporo. Bolj običajne so takrat, ko gre za civilne lokacije (GŠSV 2004, 5–6).

Na taktični ravni vodi, spremlja in nadzoruje zagotavljanje podpore države gostiteljice Poveljstvo za podporo Slovenske vojske, katerega naloge in pristojnosti so (PSSV 2011, B-2):

- usklajuje izdelavo dokumentov na taktični ravni;
- je nosilec strateškega ogleda v Sloveniji;
- predlaga lokacije za namestitev tujih sil in uporabo skladiščnih zmogljivosti Slovenske vojske;
- z zmogljivostmi Vojaške zdravstvene enote zagotavlja zdravstveno oskrbo tujim silam.
- ažurno vodi podatke iz svoje pristojnosti v okviru kataloga zmogljivosti Slovenske vojske;
- zagotavlja pogoje za namestitev častnikov za zvezo in nacionalnih elementov držav pošiljateljic;
- poroča Poveljniškemu centru Slovenske vojske o zmogljivostih za zagotovitev izraženih potreb;
- vodi in nadzoruje podporo države gostiteljice na taktični ravni ter skrbi za realizacijo skupnih izvedbenih dogovorov;
- vodi evidenco morebitnih civilnih ponudnikov storitvenih dejavnosti;
- skladno s potrebami oblikuje skupine za podporo;
- sodeluje z upravami za obrambo pri zagotavljanju podpore s civilnimi zmogljivostmi;
- organizira materialne in prostorske pogoje za delovanje pisarn za pravno in finančno svetovanje predstavnikov Nata in držav gostiteljic pri realizaciji in sklepanju pogodb za zagotavljanje podpore.

Podrejene enote vojašnic in vojaških objektov so na osnovi izraženih potreb odgovorne predvsem za sprejem, namestitev in logistično podporo sil držav pošiljateljic. Zagotavljajo materialne, namestitvene, prostorske in administrativno-tehnične pogoje za potrebe podpore države gostiteljice. Prav tako predpisujejo potrebne okoljevarstvene ukrepe v vojašnicah; izvajajo zapisniški prevzem in predajo objektov s silami držav pošiljateljic; vodijo evidenco zahtev in njihovo realizacijo ter številčno stanje pripadnikov sil pošiljateljic; izdelujejo

obračune finančnih stroškov; na osnovi zahtev pa izvajajo protipožarno zagotovitev (PP 2010, 4).

Naloge Vojaške zdravstvene enote Poveljstva za podporo Slovenske vojske so zagotavljanje nujne zdravniške pomoči od vstopa na ozemlje Republike Slovenije do rajona razmestitve. Enota zagotavlja preventivno zdravstveno varstvo in operativno zdravstveno oskrbo ter na osnovi izraženih potreb zdravstveno zagotovitev bojnih streljanj. Njena naloga je tudi, da zagotavlja povezljivost s civilnimi zdravstvenimi kapacitetami na območju Republike Slovenije ter predlaga ustrezne zdravstvene in druge preventivne ukrepe za območje Republike Slovenije (PP 2010, 5).

Logistični bataljon Poveljstva za podporo Slovenske vojske po potrebi zagotavlja transportne kapacitete ter prevoze oseb in materialno-tehničnih sredstev, ekipe in vozila za vleko vozil, popravila vozil in bojne tehnike. Izvaja pirotehnično zagotovitev (PP 2010, 5).

5.8 Sodelovanje Slovenske vojske na področju podpore države gostiteljice z organi zunaj Slovenske vojske

Pri načrtovanju in izvajanju podpore države gostiteljice posamezne ravni Slovenske vojske sodelujejo z različnimi organizacijskimi enotami lastnega ministrstva in ostalimi ministrstvi, službami, organizacijami ipd. Sodelovanje med poveljstvi Slovenske vojske in enotami državne in javne uprave se praviloma izvaja med enakimi ravnmi (GŠSV 2004, 7). Intenzivnost sodelovanja raste z velikostjo in kompleksnostjo operacije ter z angažiranostjo civilnih struktur.

Generalštab Slovenske vojske sodeluje z organizacijskimi enotami Ministrstva za obrambo, pristojnimi predvsem za obrambno politiko, obrambne zadeve, logistiko in pravne zadeve, ter z ministrstvi za zunanje zadeve, notranje zadeve, zdravje, promet in finance (GŠSV 2004, 7).

Poveljstvo sil Slovenske vojske sodeluje predvsem z notranjimi organizacijskimi enotami Ministrstva za obrambo, pristojnimi za civilno obrambo, javna naročila, finance in pravne zadeve. Sodeluje še z notranjimi organizacijskimi enotami Ministrstev za zunanje zadeve, za notranje zadeve in za promet ter z gospodarskimi družbami in organizacijami, posebnega pomena za obrambo. Poveljstvo za podporo Slovenske vojske pa s svojimi podrejenimi enotami sodeluje z upravami za obrambo, gospodarskimi družbami in drugimi pogodbenimi izvajalci ter organi mejnih služb Ministrstva za notranje zadeve, Ministrstva za finance in Ministrstva za kmetijstvo ter z organi lokalne oblasti (GŠSV 2004, 7; PP 2010, 4).

5.9 Zmogljivosti Slovenske vojske na področju podpore države gostiteljice

Celoten pregled zmogljivosti Slovenske vojske je sestavni del obsežnega Kataloga zmogljivosti Republike Slovenije za izvajanje podpore države gostiteljice. Na tem mestu pa je podan le pregled bistvenih zmogljivosti Slovenske vojske (PSSV 2011, H-1; PP 2010, 3):

- glavne lokacije za namestitev tujih sil so vojašnice v Vipavi, Novem mestu, Cerkljah ob Krki in Ankaranu. Če pride do dodatnih potreb, se uporabijo še vojašnice v Postojni, Kranju, Slovenski Bistrici, Bohinjski Beli in Pokljuki, lahko pa se uporabijo tudi kapacitete v večini ostalih vojašnic;
- skladiščne zmogljivosti, ki so na voljo so obstoječa skladišča ter skladiščne zmogljivosti vojašnic v kraju namestitve;
- razpoložljiva vadišča in strelišča so predvsem osrednje vadišče Postojna z vadišči in strelišči, Mlake pri Vipavi in Bač, strelišče Bloška Polica in Crngrob ter vadbeni center Pokljuka.

5.10 Načrtovanje podpore države gostiteljice v Slovenski vojski

Načrtovanje podpore gostiteljice je v Slovenski vojski je celovit in neprekinjen proces, ki obsega vodenje evidenc o razpoložljivih nastanitvenih in skladiščnih zmogljivostih skupnega kataloga zmogljivosti Slovenske vojske, usposabljanje pripadnikov poveljstev ter delovanje točk za stike in vseh, v aktivnosti podpore države gostiteljice vključenih pripadnikov, organov in skupin. Skladno z določenimi pristojnostmi in odgovornostmi poteka na vseh ravneh poveljevanja (GŠSV 2004, 2–3).

Večina operacij in vaj v Republiki Sloveniji je manjšega obsega in ne zahteva angažiranja civilnih struktur in zmogljivosti, kljub temu pa je pri načrtovanju podpore države gostiteljice treba slediti določenim v nadaljevanju opisanim postopkom. Vsebinska vprašanja se z velikostjo operacij ali vaj ne spreminjajo, se pa spreminja število nosilcev in obseg oziroma nujnost njihovega vključevanja (Pipenbaher 2003, 64).

Zagotovitev podpore države gostiteljice obsega pet načrtovalnih faz, enako kot jih opredeljujejo dokumenti Nata (Vlada RS 2003, 23–24):

1. Sprejemu prošnje za podporo države gostiteljice sledi razvoj memoranduma o soglasju ter sprejem in potrditev pristopne note oziroma izjave o nameri.
2. Priprava koncepta potreb.
3. Razvoj tehničnih dogovorov.
4. Priprava podrobne izjave o potrebah.
5. Razvoj skupnih oziroma združenih izvedbenih dogovorov.

Pri manjših in srednjih aktivnostih se dogovori postopkov iz četrte in pete faze lahko upoštevajo že v tehničnih dogovorih iz tretje faze. Obseg podpore države gostiteljice se

opredeli po proučitvi uporabnosti že sklenjenih dvostranskih ali večstranskih sporazumov v načrtovani operaciji na prvem neformalnem sestanku med poveljnikom Nata in Ministrstvom za obrambo oziroma Generalštabom Slovenske vojske in državo pošiljateljico (Vlada RS 2003, 24).

V nadaljevanju je predstavljenih pet faz načrtovanja kot jih opredeljuje standardni operativni postopek Poveljstva sil Slovenske vojske, ki ima na področju podpore države gostiteljice osrednjo vlogo (PSSV 2011, 2–4).

5.10.1 Prva faza načrtovanja podpore države gostiteljice

Poveljnik Nata ali pooblaščen predstavnik države pošiljateljice naslovi prošnjo za podporo države gostiteljice na Ministrstvo za obrambo, ki obvesti Vlado Republike Slovenije. Ta sprejme odločitev o izvajanju podpore države gostiteljice na predlog, ki ga Generalštab Slovenske vojske z organizacijskima enotama, pristojnima za logistiko in pravne zadeve, izdelava v sodelovanju z Direktoratom za obrambno politiko in z organizacijskimi enotami Ministrstva za obrambo, pristojnimi za pravne zadeve, civilno obrambo, mednarodno sodelovanje in Obveščevalno varnostno službo. Prošnjo Vlada Republike Slovenije verificira in sprejme sklep o podpori, s katerim določi obseg podpore, člane pogajalske skupine ter raven obravnave in podpisnike memoranduma o soglasju, tehničnih sporazumov in skupnih izvedbenih dogovorov. Po potrebi in na zaprosilo nudi Oddelek za podporo države gostiteljice Poveljniškega centra Slovenske vojske pri pripravi odgovora pomoč Generalštabu Slovenske vojske. Če se ne uporabi že obstoječi memorandum o soglasju, pogajalska skupina oziroma Generalštab Slovenske vojske pripravi novega, h kateremu države pošiljateljice pristopijo s pristopno noto oziroma z izjavo o nameri, če se pojavijo zadržki. Oboje verificira predstavnik Vlade Republike Slovenije. Namesto memoranduma o soglasju se lahko s posamezno državo pošiljateljico sklene ločeni dvostranski dogovor (PSSV 2011, 3).

Memorandum o soglasju je sklepni dokument prve faze načrtovanja in je potreben, če ne velja druge primeren splošni sporazum o podpori države gostiteljice, ki bi lahko predstavljal osnovo za nadaljnje načrtovanje. Je dvo- ali več-stranski sporazum, ki zagotavlja vzajemno dogovorjeno vojaškopolitično podlago za pripravo podrejenih izvedbenih dokumentov (Vlada RS 2003, 8–9 in 22).

5.10.2 Druga faza načrtovanja podpore države gostiteljice

V drugi fazi se po zaključeni začetni načrtovalni konferenci, na kateri poveljnik operacije ali vaje poda silam držav pošiljateljic usmeritve ter po izvedenem strateškem ogledu v Republiki Sloveniji, od držav pošiljateljic pričakuje, da pripravijo koncept potreb. Začetne načrtovalne konference se udeležijo predstavnik Generalštaba Slovenske vojske, organizacijske enote Ministrstva za obrambo, pristojne za civilno obrambo, in Oddelka za podporo države

gostiteljice Poveljstva sil Slovenske vojske. Nosilec izvedbe strateškega ogleda je Poveljstvo za podporo Slovenske vojske, po potrebi pa se vključuje Poveljstvo sil Slovenske vojske. S konceptom potreb se opredelijo začetne potrebe, velikost sil, opreme, vozil, letal, ladij, predvidijo se točke vstopa v Republiko Slovenijo, lokacije namestitve in opredelijo se okvirni datumi. Prejeti koncept potreb analizirata Oddelek za podporo države gostiteljice Poveljniškega centra Slovenske vojske in Poveljstvo za podporo Slovenske vojske. Po potrebi z državo pošiljateljico usklajujeta morebitne pomanjkljivosti. Kadar potrebe presegajo zmogljivosti Slovenske vojske, posreduje Oddelek za podporo države gostiteljice Poveljniškega centra Slovenske vojske na Generalštab Slovenske vojske predlog za angažiranje civilnih zmogljivosti. Z angažiranje teh se v usklajevanje vključita organizacijski enoti Ministrstva za obrambo, pristojni za civilno obrambo in logistiko (PSSV 2011, 3).

5.10.3 Tretja faza načrtovanja podpore države gostiteljice

Rezultat tretje faze načrtovanja so tehnični dogovori, ki predstavljajo mednarodno pravno zavezujočo pogodbo. Z njimi se dopolnijo in konkretizirajo določbe memoranduma o soglasju ali drugega začetnega dogovora in izjave o potrebah. Običajno vsebujejo namen in obseg podpore države gostiteljice, definicije uporabljenih pojmov, naloge in odgovornosti države gostiteljice, vodenje in poveljevanje, opredelitev obveščanja o potrebah in vodenje potreb, definiranje specifičnih postopkov, finančne dogovore in smernice, pravne vidike, veljavnost in način dopolnjevanja dogovorov ipd. V dodatkih se opredeli še pregled potreb po podpori države gostiteljice, ki zajemajo ključna mesta, in osebe za stike ter oskrbe po razredih. Tehnični sporazum je dogovor, ki določa način in postopke zagotovitve podpore države gostiteljice glede na potrebe Nata in države pošiljateljice (Vlada RS 2003, 22–27).

Ob večjih vajah in operacijah strateški poveljnik ustanovi Skupni usmerjevalni odbor za podporo države gostiteljice, ki mu sopedredujeta predstavnik Natovega poveljstva in predstavnik Generalštaba Slovenske vojske ali Poveljstva sil Slovenske vojske, sodelujejo pa predstavniki sil držav pošiljateljic, predstavniki Poveljstva sil Slovenske vojske, ki jih predlaga Oddelek za podporo države gostiteljice Poveljniškega centra Slovenske vojske, ter predstavniki drugih vojaških in civilnih organizacij. Za podporo se lahko formira še Združeni večnacionalni logistični center. V Republiki Sloveniji se za večje vaje ali operacije formira Nacionalna skupina za usklajevanje podpore države gostiteljice. Vodi jo načelnik logističnega sektorja Poveljstva sil Slovenske vojske, sestavlja pa jo Oddelek za podporo države gostiteljice Poveljstva sil Slovenske vojske, predstavniki Poveljstva za podporo Slovenske vojske ter predstavnik Nata. Pri vključenosti drugih ministrstev in civilnih družb ter zavodov vodi civilni del skupine predstavnik organizacijske enote Ministrstva za obrambo, pristojne za civilno obrambo. Namen skupine je pomoč pri usklajevanju podpore države gostiteljice z organi države pošiljateljice, pomoč pri pripravi tehničnih sporazumov in skupnih izvedbenih dogovorov. Prevzame vse nadaljnje naloge, ki so v pristojnosti Oddelka za podporo države gostiteljice Poveljstva sil Slovenske vojske (PSSV 2011, 3–4).

Usklajevanje in nadzor izdelave tehničnih sporazumov je v odgovornosti Sektorja za kadre Poveljstva sil Slovenske vojske, natančneje pomočnika za pravne zadeve, vključeni pa so še sektorji Poveljstva sil Slovenske vojske za civilno-vojaško sodelovanje, logistiko, zveze in informatiko ter obveščevalno varnostne zadeve. Slednji pridobiva ocene ogroženosti, varnostna mnenja in ocene varnostnega tveganja, sektor za zveze in informatiko pa po predpisanih procedurah zagotavlja realizacijo telekomunikacijskih zahtev. Po potrebi se vključujejo še ostali sektorji in organizacijske enote Poveljstva sil Slovenske vojske. Podpisnik tehničnega sporazuma je poveljnik sil Slovenske vojske (PSSV 2011, 4).

5.10.4 Četrta faza načrtovanja podpore države gostiteljice

Začetna izjava o potrebah je ključni dokument, na podlagi katerega se skozi postopek usklajevanja med državo pošiljateljico in gostiteljico pride do podrobne izjave o potrebah, ki je rezultat četrte faze načrtovanja podpore države gostiteljice. Gre za dokument, s katerim se opredelijo natančne zahteve države pošiljateljice in obsega podatke o velikosti sil, lokacijah, datumih, o državi pošiljateljici ali poveljstvu in celotnih silah, številu osebja, pomembni opremi, vozilih, ladjah, vstopnih točkah v Republiko Slovenijo, mestih in osebah za stike in povezave, o splošni situaciji in ozadju potreb, finančnih pogojih ipd. (Vlada RS 2003, 23–25).

Podrobne izjave o potrebah se razvijajo vzporedno s tehničnimi sporazumi in skupnimi izvedbenimi dogovori. Če se ustanovi Skupni usmerjevalni odbor za podporo države gostiteljice, z njim tesno sodeluje pristojni poveljnik tujih oboroženih sil, predstavnik Poveljstva sil Slovenske vojske in Oddelka za podporo države gostiteljice Poveljniškega centra Slovenske vojske. Po potrditvi sodelovanja sil držav pošiljateljic, poveljnik tujih oboroženih sil in Oddelek za podporo države gostiteljice Poveljniškega centra Slovenske vojske pripravita program pregleda razmestitve. Na vsaki lokaciji države dopolnijo podrobne izjave o potrebah s podatki o podpori države pošiljateljice, ki predstavljajo podlago za pripravo dodatkov k skupnim izvedbenim dogovorom. Na podlagi podatkov iz izjav določi poveljnik sil na predlog Oddelka za podporo države gostiteljice Poveljniškega centra Slovenske vojske odgovorne enote za izvedbo nalog po posameznih lokacijah (PSSV 2011, 4).

5.10.5 Peta faza načrtovanja podpore države gostiteljice

V zadnji fazi načrtovanja se razvijejo skupni izvedbeni dogovori. Dokument obsega navedbo lokacij razmestitve, namen, pristojnosti za sprejetje dogovora, pogoje izvedbe, navedbo linij poveljevanja, opis načrta zagotavljanja podpore, morebitne omejitve in pomanjkljivosti, ključno osebje, carinska vprašanja, finančne postopke, varstvo okolja, varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami, postopek dopolnjevanja ter veljavnost dogovora. Po potrebi se v dodatkih priložijo podrobne izjave o potrebah, ki se nanašajo na vseh pet razredov oskrbe,

prevoze in premike, zdravstveno in zobozdravstveno oskrbo, zveze in telekomunikacije, objekte, letališča ipd. (Vlada RS 2003, 23).

Za vsako lokacijo razmestitve se pripravi eden ali več skupnih izvedbenih dogovorov, v katerih se opredelijo lokalne procedure in dejavniki. Pri pripravi dogovorov sodelujejo Oddelek za podporo države gostiteljice Poveljniškega centra Slovenske vojske, Poveljstvo za podporo Slovenske vojske in predvsem logistični sektor Poveljstva za podporo. Poleg usklajevanja in priprave dokumentov skrbijo tudi za njihovo izvajanje. Ti dokumenti določajo finančne obveznosti, zato je pomembno, da se raven podpisnikov določi že v načrtovalni fazi. Poveljnik sil Slovenske vojske je podpisnik sporazumov za vojaški del zagotavljanja podpore države gostiteljice (PSSV 2011, 4).

V primeru, da gre za večje aktivnosti, ki zahtevajo angažiranje civilnih zmogljivosti, se bo v postopek usklajevanja in priprave skupnih izvedbenih dogovorov vključila organizacijska enota Ministrstva za obrambo, pristojna za civilno obrambo. Poveljstvo za podporo Slovenske vojske pa bo za zagotavljanje podpore države gostiteljice sodelovalo z upravami za obrambo (Vlada RS 2003, 28).

5.11 Prihod, premiki in transport sil držav pošiljateljic na ozemlju Republike Slovenije

Pomembno področje v okviru podpore države gostiteljice je sprejem sil držav pošiljateljic na vstopnih točkah v Republiko Slovenijo in nadaljnji premiki do območij namestitve ter njihov odhod. Navedeno področje je sestavni del dogovorov in sporazumov o podpori države gostiteljice (PSSV 2011, 4).

Načrtovanje ter izvajanje premikov in transporta sil držav pošiljateljic, ki so v tranzitu ali delujejo na območju Republike Slovenije oziroma so tu začasno nameščene, sodi v okvir dejavnosti podpore države gostiteljice, ki jih izvaja predvsem Skupina za koordinacijo vojaških premikov Poveljniškega centra Slovenske vojske. Skladno s prejetimi zahtevki, po usklajevanju z Natovimi strukturami in silami držav pošiljateljic ter v sodelovanju z Obveščevalno varnostno službo, pristojnimi službami Ministrstva za obrambo in ministrstev, pristojnih za zunanje ter notranje zadeve, finance in promet, vključno s Carinsko upravo, Operativno-komunikacijskim centrom Generalne policijske uprave, organizira premike in transport za sile držav pošiljateljic. Glede na način izvedbe premikov in transporta običajno sodeluje še z Družbo za avtoceste v Republiki Sloveniji, Slovenskimi železnicami, Letališčem Jožeta Pučnika, Luko Koper in ostalimi izvajalci. Premiki in transport so sicer samostojno področje, vendar tesno povezani s podporo države gostiteljice (Pipenbaher 2006, 86–87).

Naloge in pristojnosti Skupine za koordinacijo vojaških premikov Poveljniškega centra Slovenske vojske, ki sodijo tudi v okvir podpore države gostiteljice, določa nova Direktiva za

premike in transport v Slovenski vojski iz leta 2010. Skupino opredeljuje kot Nacionalni center za koordinacijo in kontrolo premikov, ki (GŠSV 2010, 6–7):

- organizira, načrtuje in vodi izvajanja premikov v Republiki Sloveniji;
- sodeluje z Združenim zavezniškim centrom za koordinacijo premikov in njegovimi podrejenimi centri za koordinacijo premikov;
- vzpostavlja povezave s tujimi in nacionalnimi centri za koordinacijo premikov;
- sprejema zahteve za prihod v, iz ali preko ozemlja Republike Slovenije;
- posreduje zahteve pristojnim organizacijskim enotam Slovenske vojske, Ministrstva za obrambo in ostalih ministrstev;
- pridobiva dovoljenja, mnenja in soglasja pristojnih ministrstev, služb ter drugih organizacij v okviru njihovih pristojnosti;
- državam posreduje odgovore;
- ureja in koordinira postopke prehodov državne meje s sosednjimi državami;
- zagotavlja in spremlja premike v točkah vkrcavanja in točkah izkrcavanja ter v kritičnih točkah z razpoložljivo informacijsko podporo;
- sodeluje z organizacijskimi enotami Ministrstva za obrambo, pristojnimi za obveščevalno varnostne zadeve, obrambno politiko in zadeve, logistiko, pravne zadeve, notranje zadeve in promet;
- sodeluje v Natovih delovnih telesih na področju premikov in transporta;
- vzpostavlja povezave in usklajevanje med enotami ter centri za koordinacijo premikov ali drugimi pristojnimi subjekti;
- po potrebi se okrepi s skupinami za kontrolo premikov;
- pri koordiniranju vojaških premikov sodeluje z vojaško policijo;
- je kontaktna skupina za tuje enote, ki vstopajo in izstopajo iz Republike Slovenije.

Vojaška policija se v spremljanje premikov tujih enot na ozemlju Republike Slovenije vključuje po potrebi. Za kontrolo premikov tujih sil so formalno določene skupine v okviru 670. poveljniško logističnega bataljona Slovenske vojske, ki so za čas izvajanja navedenih nalog podrejene Skupini za koordinacijo premikov Poveljniškega centra Slovenske vojske. Formirane so skupine za kontrolo premikov, ki so namenjene predvsem za načrtovanje in izvajanje premikov lastnih sil na lokacije izven Republike Slovenije in nacionalne skupine za kontrolo premikov, ki izvajajo predvsem naloge v okviru podpore države gostiteljice. Delujejo kot kontaktna skupina za tuje enote, ki vstopajo ali izstopajo iz države (GŠSV 2010, 9–10).

Pripadniki sil Nata in držav pošiljateljic vstopajo na ozemlje Republike Slovenije na vnaprej določenih vstopnih točkah in bivajo na ozemlju gostiteljice skladno z mednarodnimi pogodbami in nacionalno zakonodajo. Pomembno je poudariti, da se za pripadnike sile pošiljateljice šteje tudi morebitno civilno osebje, ki jih spremlja in je pri njih zaposleno. Civilno osebje je enako kot vojaško treba navesti v dogovorih o podpori države gostiteljice ter v dokumentih za potrebe premika in transporta. Opredeli se ravnanje z orožjem, ki se

praviloma prevaža v zapečatenih zabojnikih. Če imajo pripadniki orožje pri sebi, se strelivo loči in do prihoda na območje razmestitve shrani v zabojnike. V operacijah po 5. členu Washingtonske pogodbe so pravila nekoliko bolj fleksibilna, kar se seveda opredeli v dogovorih o podpori države gostiteljice (Pipenbaher 2006, 89).

Za enostavno in učinkovito načrtovanje ter izvajanje premikov in transporta se uporabljajo dokumenti oziroma obrazci, ki jih opredeljujejo Natova politika in doktrina, ter nacionalni dokumenti, zaradi česar obstajajo med državami nekatera odstopanja. Uporabljajo se za ljudi, carinske formalnosti, vozila ter za najavo in odobritev premikov (Pipenbaher 2006, 92).

5.12 Druga zagotovitev podpore države gostiteljice

Pri načrtovanju in izvajanju podpore države gostiteljice je smiselno navesti različne vrste zagotovitve, ki se omogočajo silam Nata in državam pošiljateljicam v času bivanja na ozemlju Republike Slovenije in obsegajo logistično ter zdravstveno zagotovitev, zagotovitev informacijsko telekomunikacijske infrastrukture in storitev, delovne sile, kartografskega gradiva ter varnost in zaščito podatkov (Pipenbaher 2006, 134–138).

5.12.1 Logistična zagotovitev podpore države gostiteljice

Načrtovanje in izvajanje logistične zagotovitve je opredeljeno v memorandumu o soglasju, tehničnih dogovorih in skupnih izvedbenih dogovorih s prilogami. Na strateški ravni jo usklajuje Združeni sektor za strateško logistiko Generalštaba Slovenske vojske, na strateško-operativni ravni Oddelek za podporo države gostiteljice Poveljniškega centra Slovenske vojske v sodelovanju z logističnimi organi Slovenske vojske in organizacijsko enoto Ministrstva za obrambo, pristojno za civilno obrambo, ter na taktični ravni Poveljstvo za podporo z enotami vojašnic in vojaških objektov v sodelovanju z upravami za obrambo. Materialna oskrba s civilnimi zmogljivostmi poteka praviloma na enak način kot za Slovensko vojsko. Že sklenjeni skupni izvedbeni dogovori imajo status pogodb, zato se dodatno sklepajo le komercialne pogodbe med predstavniki Nata oziroma sil pošiljateljic in gospodarskimi družbami, zavodi in drugimi organizacijami. Pri tem jim strokovno pomoč nudijo predstavniki Slovenske vojske in organizacijskih enot Ministrstva za obrambo, pristojnih za civilno obrambo, ter na regionalni ravni predstavniki uprav za obrambo. Pomoč se nanaša predvsem na pravne in finančne zadeve (Pipenbaher 2006, 134).

5.12.2 Zdravstvena zagotovitev podpore države gostiteljice

V okviru zdravstvene oskrbe v vojski ločimo štiri ravni, ki jih označujejo nazivi ROLE-1, ROLE-2, ROLE-3 in ROLE-4. Nazivi niso uporabljeni kot kratice, ampak označujejo

klasifikacijo zdravstvene oskrbe v sistem vlog (ROLE) glede na raven zmogljivosti oskrbe (Rödig 2011, 4).

Navedeni nazivi se uporabljajo tudi v Slovenski vojski. ROLE-1 predstavlja osnovno raven oskrbe, ROLE-4 pa je končna raven zdravstvene oskrbe in se praviloma v vseh državah zagotavlja preko sistema javnega zdravstva. ROLE-1 zagotavlja vojska s svojimi sredstvi in kadrom, vključuje osnovne preventivne ukrepe, splošne zdravniške preglede, oskrbo lažje poškodovanih in obolelih za takojšnjo vrnitev na dolžnost ter reševanje s kraja poškodbe in evakuacijo. Zdravstvene enote prve ravni torej zagotavljajo reševanje s kraja poškodbe, triažo, prvo pomoč in medicinsko evakuacijo, lahko pa razpolagajo celo z minimalnimi zmogljivostmi za namestitev, osnovno zobozdravstveno oskrbo, laboratorijsko dejavnost ter program obvladovanja bojnega stresa. V vseh naslednjih ravneh se povečuje zahtevnost in obseg zdravstvenih storitev ter vzporedno raste stopnja angažiranosti sistema javnega zdravstva (Žurman idr. 2008, 62–64).

Zdravstvena oskrba na področju podpore države gostiteljice obsega preventivno zdravstveno varstvo, ki pomeni zdravstveno inšpekcijo za nadzor vode, hrane in bivalnih pogojev, zbiranje epidemioloških podatkov in ukrepanje ob morebitnih pojavih bolezni ter operativno zdravstveno oskrbo. Izvaja se po enakih načelih in na enak način kot za Slovensko vojsko ter v sodelovanju z Ministrstvom za zdravje. Običajno Vojaška zdravstvena enota Slovenske vojske zagotavlja ROLE-1, ki je namenjena medicinski pomoči na terenu. Na razpolago ima helikopter in sanitetna vozila z usposobljenimi ekipami za evakuacijo poškodovanih v javne zdravstvene ustanove. Ta del oskrbe, ki ga izvaja Slovenska vojska s svojimi sredstvi in kadrom, je praviloma brezplačen. Vsa ostala oskrba v civilnih zdravstvenih ustanovah in morebitni prevozi v izbrane zdravstvene ustanove so predmet plačila s strani države pošiljateljice oziroma se ureja preko zdravstvenega zavarovanja na podlagi vnaprej sklenjenih mednarodnih ali dvostranskih sporazumov o zdravstvenem in socialnem zavarovanju za plačilo stroškov oskrbe v Republiki Sloveniji, ki vnaprej določajo brezplačno oskrbo (Pipenbaher 2006, 135).

5.12.3 Zagotovitev informacijsko telekomunikacijske infrastrukture in storitev podpore države gostiteljice

Zagotovitev informacijsko telekomunikacijske infrastrukture in storitev obsega področje zagotovitve radijskih frekvenc, telekomunikacijske infrastrukture in uporabe radijskih naprav v objektih Ministrstva za obrambo ter telekomunikacijske in informacijske infrastrukture sploh. Nujno je, da se glede izdaje soglasij in dovoljenj, uskladijo vsi nosilci obstoječih informacijsko telekomunikacijskih zmogljivosti v Republiki Sloveniji. Postopki za njihovo pridobitev so naslednji (Pipenbaher 2006, 135–137; POVC 2011, B-2):

- napoved oziroma zahtevo po radijskih frekvencah s popolnimi tehničnimi podatki o radijskih napravah in navedbo frekvenc, lokacij ter časa uporabe, izdelano v skladu z

Natovimi zahtevami, dostavi država pošiljateljica 90 dni pred prihodom v uskladitev in potrditev pristojnemu nacionalnemu organu ter Oddelku za podporo države gostiteljice Poveljniškega centra Slovenske vojske. Pristojni organ v Republiki Sloveniji je Nacionalna zavezniška agencija za radijske frekvence. Če gre za radijske frekvence izven pristojnosti Ministrstva za obrambo, posreduje organizacijska enota, pristojna za informatiko in telekomunikacije, zahtevo v reševanje Agenciji za pošto in elektronske komunikacije Republike Slovenije. Zahtevo za uporabo telekomunikacijske infrastrukture v objektih Ministrstva za obrambo pa 30 dni pred prihodom dostavi Oddelek za podporo države gostiteljice Poveljniškega centra Slovenske vojske v potrditev organizacijski enoti Ministrstva za obrambo, pristojni za informatiko in telekomunikacije, ki se usklajuje z Ministrstvom za gospodarstvo;

- napoved oziroma zahtevo po uporabi radijskih naprav v objektih Ministrstva za obrambo se 30 dni pred prihodom dostavi Oddelku za podporo države gostiteljice Poveljniškega centra Slovenske vojske in Nacionalni zavezniški agenciji za radijske frekvence. Če se zahteva nanaša na frekvence in sisteme zunaj pristojnosti Ministrstva za obrambo, zadevo rešuje Agencija za pošto in elektronske komunikacije Republike Slovenije;
- napoved oziroma zahtevo po uporabi telekomunikacijske in informacijske infrastrukture se 30 dni pred prihodom pošlje Oddelku za zagotavljanje podpore države gostiteljice Poveljniškega centra Slovenske vojske. Če zahteve presegajo zmogljivosti Slovenske vojske, ta zahtevo posreduje organizacijski enoti Ministrstva za obrambo, pristojni za informatiko in telekomunikacije. Po potrebi se vključi še Ministrstvo za gospodarstvo;
- strokovno pomoč Oddelku za podporo države gostiteljice Poveljniškega centra Slovenske vojske zagotavlja sektor Poveljstva sil Slovenske vojske za zveze in informatiko.

5.12.4 Zagotovitev delovne sile, kartografskega gradiva ter varnosti in zaščite podatkov pri izvajanju podpore države gostiteljice

Vse zahteve oziroma potrebe se vedno naslavljajo na Oddelek za podporo države gostiteljice Poveljniškega centra Slovenske vojske, ki jih glede na naravo in obseg rešuje v okviru lastnih pristojnosti in zmogljivosti oziroma jih posreduje v reševanje za to pristojnim organom in službam. V primeru, da imajo sile držav pošiljateljic potrebo po zaposlovanju delavcev, organizacijska enota Ministrstva za obrambo, pristojna za kadrovske zadeve, potrebe po delavcih posreduje Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje ali njihovim koncesionarjem. Na podlagi izbora prijavljenih kandidatov s strani Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje Ministrstvo za obrambo po potrebi opravi še preverjanje ustreznosti kandidatov (Pipenbaher 2006, 137).

Kartografsko gradivo zagotavlja organizacijska enota Ministrstva za obrambo, pristojna za civilno obrambo in se lahko posreduje državam, s katerimi ima Republika Slovenija sklenjen sporazum o sodelovanju na kartografskem področju. Zadeva se lahko uredi tudi v okviru sporazumov za zagotavljanje podpore države gostiteljice (Pipenbaher 2006, 137).

Pri načrtovanju in izvajanju podpore države gostiteljice je treba upoštevati varnost in zaščito tajnih podatkov, kar se izvaja skladno z veljavno zakonodajo in mednarodnimi sporazumi, sklenjenimi med posameznimi državami in organizacijami ter Republiko Slovenijo (Pipenbaher 2006, 137).

5.13 Omejitve za sile držav pošiljateljic na ozemlju Republike Slovenije

Pri izkoriščanju uslug podpore države gostiteljice in izvajanju vseh aktivnosti so sile držav pošiljateljic dolžne spoštovati določene omejitve in varnostna določila na ozemlju Republike Slovenije. Države pošiljateljice se s tem seznanijo v procesu načrtovanja in usklajevanja podpore države gostiteljice. Omejitve so tudi sestavni del sporazumov na navedem področju. Vlada Republike Slovenije je določene omejitve sprejela v smislu ohranjanja suverenosti in ohranjanja nacionalnih varnostnih in zaščitnih standardov. Z omejitvami se zagotavlja varstvo zdravja ljudi, zaščita pred širjenjem nalezljivih bolezni, varstvo okolja, javna varnost, obveščanje javnosti, varnost na področju informacij, telekomunikacij in poštних storitev, zaščita kulturne dediščine ipd. (Pipenbaher 2006, 30).

Omejitve na področju varstva zdravja ljudi predlaga Ministrstvo za zdravje ob upoštevanju veljavne zakonodaje in epidemioloških razmer na območju. Določajo se omejitve glede začasnega uvoza živali in rastlin ter živil živalskega in rastlinskega izvora. Sile držav pošiljateljic so dolžne upoštevati nacionalne predpise s področja gradnje, varstva okolja, voda in ohranjanja narave. Posebna pozornost je namenjena varstvu kulturne dediščine, čemur se morajo prilagoditi aktivnosti vojaških sil v okolju. Na informacijskem, telekomunikacijskem in poštнем področju je pomembno, da se uporabljajo le tiste radijske frekvence, za katere so bila pridobljena ustrezna soglasja. Vsi posegi in priklopi v obstoječe sisteme morajo biti vnaprej odobreni. Določeni ukrepi se pred države pošiljateljice postavljajo s ciljem, da se zagotovi čim večja varnost in vključujejo najavo prihoda sil, obveznost nošenja osebnih dokumentov, način nošenja orožja oziroma prepovedi v zvezi z nošenjem orožja. Prepovedi izhajajo iz nacionalnih zakonov in podzakonskih aktov Republike Slovenije (Pipenbaher 2006, 30–33).

5.14 Slovenska vojska v vlogi države pošiljateljice

Podpore države gostiteljice se Slovenska vojska poslužuje tudi pri izvajanju aktivnosti v tujini, ko nastopa v vlogi države pošiljateljice. V tej vlogi se pojavlja v okviru sodelovanja v operacijah kriznega odzivanja ter kot udeleženka mednarodnih vaj v tujini. V obeh primerih ima kot članica Nata možnost pristopiti k morebitnim že obstoječim sporazumom o podpori države gostiteljice med Natom in državo gostiteljico ali v proces načrtovanja in sklepanja sporazumov vstopa sama. Enako kot v primerih, ko nastopa v vlogi države gostiteljice, tudi v vlogi pošiljateljice izhaja iz morebitnih že obstoječih sporazumov.

Glede na obseg sil, s katerimi Slovenska vojska sodeluje v operacijah kriznega odzivanja in na mednarodnih vajah, je zanjo smiselno, da poleg lastne nacionalne logistične podpore, vključuje tudi druge mogoče oblike večnacionalne logistike in na ta način v določeni meri razbremeni lastne sile, kar tudi počne.

Primer, ko je Slovenska vojska nastopila v vlogi države pošiljateljice, je bila udeležba na mednarodni vaji Partnerstva za mir Evropski odziv 2009. Glede sodelovanja na vaji je bil sklenjen Memorandum o soglasju med Zveznim ministrom za obrambo in šport Republike Avstrije in ministrom za obrambo Kraljevine Belgije, Ministrstvom za obrambo Francoske republike, Zveznim ministrstvom za obrambo Zvezne Republike Nemčije, Ministrstvom za obrambo Republike Madžarske, ministrom za obrambo Republike Irske in Ministrstvom za obrambo Republike Slovenije. Za podpis memoranduma, ki je bil podlaga za logistično zagotovitev pripadnikov Slovenske vojske na vaji, je Vlada pooblastila poveljnika Poveljstva sil Slovenske vojske (Vlada RS 2009).

Slovenska vojska se podpore države gostiteljice poslužuje tudi pri sodelovanju v operacijah kriznega odzivanja in tu navajamo primer, ko Slovenska vojska sodeluje v operaciji kriznega odzivanja na Kosovu. Premik in transport dela sil in sredstev Slovenske vojske na Kosovo se po potrebi izvaja preko ozemlja Albanije in Makedonije. Pri tej izvedbi Slovenska vojska v obeh državah sodeluje s skupinama za podporo države gostiteljice. Sodelovanje poteka skladno s sprejetimi sporazumi in opredeljenimi postopki, ki za Slovensko vojsko pomenijo poenostavitev postopkov in prihranek časa pri načrtovanju ter izvedbi premikov in transporta. Albanska stran konvojem Slovenske vojske zagotavlja spremstvo od točke vstopa v državo, ki je običajno pristanišče Drač, do točke izstopa iz države. Podobno je v primeru tranzita skozi Makedonijo. Poleg spremstva konvojem, se lahko koristijo tudi nastanitvene kapacitete, prehrana in podobno.

5.15 Zaključek

Podpora države gostiteljice je tako ena od oblik Natove večnacionalne logistike, ki se je države poslužujejo pri izvajanju vojaških aktivnosti v mednarodnem okolju. Gre za obsežno področje, ki zahteva temeljite in kontinuirane priprave na različnih področjih. Nosilec načrtovanja in izvajanje je Slovenska vojska, civilne strukture pa se vključujejo, kadar zahteve držav pošiljateljic presegajo njene zmožnosti. Čeprav se podpora države gostiteljice v širokem obsegu s sodelovanjem vojaških in civilnih struktur izvaja le občasno, morajo biti vseeno vzpostavljeni mehanizmi za njeno zagotavljanje, če se take potrebe pokažejo.

V empiričnem delu naloge smo vzeli primer zagotavljanja podpore države gostiteljice za potrebe izvedbe mednarodne vaje v Republiki Sloveniji novembra 2010. Na podlagi izbranega primera smo predstavili, kako se koncept podpore države gostiteljice resnično udejanja v praksi delovanja Slovenske vojske.

6 ZAGOTAVLJANJE PODPORE DRŽAVE GOSTITELJICE ZA POTREBE MEDNARODNE VAJE NA OZEMLJU REPUBLIKE SLOVENIJE

V času od 5. do 18. novembra 2010 je na vadišču Slovenske vojske Poček potekala osrednja vaja Slovenske vojske Odločen odgovor 2010. Izvajala se je v okviru priprav Slovenske vojske za vodenje bojne skupine za jedrsko, radiološko, kemično in biološko obrambo Natovih odzivnih sil v letu 2011. V okviru vaje je potekalo preverjanje pripravljenosti 18. bataljona za jedrsko, radiološko, kemično in biološko obrambo za delovanje v 16. rotaciji Natovih odzivnih sil. Bataljon je namreč predstavljal jedro bojne skupine, v kateri so sodelovale še sile držav Madžarske, ZDA, Poljske, Portugalske, Velike Britanije in Francije. Bojna skupina je štela približno 800 pripadnikov, od katerih jih je kasneje na vaji sodelovalo približno 600. Skladno s sprejetimi obveznostmi je bila Slovenija dolžna, da do konca leta 2009 formira bataljon za jedrsko, radiološko kemično in biološko obrambo, z opremljenostjo in strukturo, primerljivo podobnim enotam v drugih vojskah članicah Nata. Z 18. bataljonom za jedrsko, radiološko, kemično in biološko obrambo ima Slovenija enoto, ki je za potrebe Slovenske vojske in Nata sposobna zagotavljati jedrsko, radiološko, kemično in biološko podporo med premiki, razmeščanjem sil, bojnim delovanjem ter pri zaščiti sil in odpravi posledic kontaminacije. Namenjen je tudi za pomoč civilnemu prebivalstvu pri naravnih in drugih nesrečah. Na vaji v letu 2009 je bataljon pridobil nacionalno certifikacijo in Natovo afirmacijo. S tem je dosegel stopnjo razvoja načrtovanih operativnih zmogljivosti ter potrditev glede doseganja Natovih standardov za delovanje na področju zagotavljanja jedrske, radiološke, kemične in biološke obrambe doma ter v okviru zavezniških sil v mednarodnem okolju (Oblak 2010, 4).

Vaja je bila z udeležbo enot mednarodnega bataljona za jedrsko, radiološko, kemično in biološko obrambo namenjena integraciji ter preverjanju taktičnih postopkov in povezljivosti bataljona. Poleg skoraj 500 pripadnikov Slovenske vojske je na vaji sodelovalo še okoli sto pripadnikov tujih sil. Sodelovala je francoska četa za jedrsko, radiološko, kemično in biološko obrambo ter pripadniki poljskih in madžarskih oboroženih sil (Oblak 2010, 4).

Za potrebe izvedbe vaje oziroma za nemoteno udeležbo pripadnikov tujih oboroženih sil na vaji se je izvajala podpora države gostiteljice. To so aktivnosti, ki sicer niso del same vaje, se pa načrtujejo in izvajajo vzporedno z njo in za potrebe vaje. Z drugimi besedami, omogočajo zagotovitev vseh potrebnih pogojev, da se pripadnikom tujih oboroženih sil omogoči prihod v Republiko Slovenijo, delovanje v okviru vaje in odhod iz države.

Vsaka vaja je sestavljena iz dveh delov. En del predstavljajo aktivnosti, ki se odvijajo po določenem vnaprej pripravljenem scenariju. Poveljstva in enote, ki sodelujejo na vaji, so postavljeni v neko namišljeno situacijo, v okviru katere igrajo posamezne vloge in v kateri morajo reševati naloge, ki so jim dane s scenarijem vaje. Cilji vaje so lahko zelo različni. Običajno se vaje izvajajo z namenom preverjanja usposobljenosti enot in poveljstev, določenih postopkov, povezljivosti, učinkovitosti vodenja in poveljevanje ipd. Cilji vaje

Odločen odgovor 2010 so bili preverjanje integracije, taktičnih postopkov in povezljivosti bataljona (Oblak 2010, 4).

Drugi del se nanaša na zagotovitev pogojev za izvedbo vaje. Obsega vse aktivnosti, ki podpirajo vajo. V ta del vaje v širšem pomenu sodi tudi podpora države gostiteljice, ki obsega vse tiste aktivnosti in postopke, ki se nanašajo na zagotavljanje pogojev za sodelovanje pripadnikov sil tujih držav na vaji, vključno z njihovim prihodom in odhodom iz države oziroma območja delovanja. Te aktivnosti običajno potekajo vzporedno z načrtovanjem celotne vaje.

Za potrebe študije primera je bilo izbrano zagotavljanje podpore države gostiteljice za potrebe vaje Odločen odgovor 2010, ker gre po našem mnenju za primer načrtovanja, priprav in izvedbe podpore države gostiteljice, ki se običajno izvaja za potrebe mednarodnih vaj na ozemlju Republike Slovenije. Hkrati gre za primer, ki je časovno najmanj odmaknjen, kar je imelo nedvomno pozitiven vpliv na podatke, pridobljene z intervjujem. Način izvedbe intervjuja in njegovi rezultati so podani v naslednjem poglavju.

7 OPIS METOD

Naloga je bila zastavljena kot študija primera in utemeljena na kvalitativni metodologiji. Študija primera je po Zeleniki (1998, 366) postopek, ko se za potrebe raziskovanja vzame posamezni primer na določenem specifičnem področju. Yin (1989 v Mitar 2000, 123) jo definira kot empirično študijo, ki raziskuje sodoben pojav v realnem življenju in pri katerem se uporabljajo različni viri podatkov.

Holliday (2002 v King in Horrocks 2010, 7–14) v okviru raziskovanja govori o dveh paradigmah, in sicer o kvalitativni in kvantitativni, ki se glede na pristop do pojavov, med seboj močno razlikujeta. Kvantitativno raziskovanje se ukvarja z merjenjem, natančnim in preciznim zajemanjem posameznih vidikov družbenega življenja, ki so potem izraženi v številkah, odstotkih, verjetnostih ipd. Pri kvalitativnem raziskovanju gre še vedno za zajemanje različnih vidikov družbenega življenja, vendar se pri tem ne naslanja na številke, temveč uporabi širši in celovitejši pristop pri raziskovanju družbenih pojavov. Ne glede na navedene razlike, imata oba pristopa skupen namen, ki je pridobivanje novega znanja, znati in vedeti več.

Kvalitativno raziskovanje Zelenika (1998, 151) opredeljuje kot raziskovanje, ki se ukvarja z odkrivanjem, preučevanjem in določanjem lastnosti, vrednot ter relevantnih zaključkov določenih pojavov, predmetov ali odnosov in poskuša odgovoriti na vprašanja, kot so na primer, kakšen je nekdo ali nekaj, zakaj, kdaj, kam, s čim in kje. Lahko se tudi dopolnjuje in prepleta s kvantitativnim raziskovanjem, ki se ukvarja z vprašanjem, koliko. V taki kombinaciji se navadno uporablja na področju naravoslovja ter v tehničnih, biomedicinskih in biotehničnih znanostih. Kvalitativno raziskovanje kot tako pa je uporabno predvsem na področju družboslovnih in humanističnih ved.

Metoda pomeni način raziskovanja in predstavljanja predmeta raziskovanja. Je vsota različnih postopkov, ki se uporabljajo z namenom raziskovanja in predstavitve njegovih rezultatov na določenem znanstvenem področju ali disciplini. Opredeljuje različne načine raziskovanja, ki se uporabljajo v znanstvenoraziskovalnem delu in vodijo do novih spoznanj. Različni avtorji podajajo različne klasifikacije metod (Zelenika 1998, 314 in 319).

Za potrebe analitičnega dela smo uporabili predvsem metodo analize vsebine sekundarnih virov in deskripcijo.

Metoda deskripcije je postopek opisovanja dejstev, procesov in predmetov v naravi ali družbi ter njihovega empiričnega potrjevanja razmerij in povezav, vendar brez znanstvenega tolmačenja in pojasnjevanja. Običajno se uporablja v začetnih fazah proučevanja in ima večjo vrednost, če se dopolnjuje z navajanjem pomembnejšimi opažanj glede proučevanih dejstev, predmetov ali procesov ter njihovih zakonitosti in razmerij (Zelenika 1998, 338–339).

Šešić (1982 v Zelenika 1998, 339) dodatno navaja, da je deskripcija osnovni cilj znanstvenega raziskovanja. Pri tem so bistvenega pomena objektivnost, podrobnost, vseobsežnost in celovitost opisa raziskovanega predmeta ali pojava.

V empiričnem delu naloge so bili za potrebe študije primera izvedeni polstrukturirani intervjuji in tako pridobljeni primarni podatki analizirani z uporabo metode analize vsebine kvalitativnih podatkov. Na ta način so bili pridobljeni podatki iz prakse delovanja Slovenske vojske, ki jih samo s proučevanjem dostopnih pisnih virov, ne bi bilo mogoče pridobiti.

Po Zeleniki (1998, 327–329) je metoda analize postopek raziskovanja in pojasnjevanja, ki temelji na razčlenjevanju kompleksnih pojmov in zaključkov na enostavnejše sestavne dele in elemente ter preučevanje vsakega posameznega dela za sebe in v razmerju do ostalih oziroma celote. Ta metoda omogoča vpogled v predmet in odkrivanje realnosti. Med ostalim loči deskriptivno analizo, ki pomeni opisovanje elementov celote in eksplikacijsko, ko gre za pojasnjevanje celote na temelju njenih sestavnih delov. Kvalitativna analiza je razčlenjevanje kvalitativnih lastnosti dejstev, pojmov in procesov, ki omogoča spoznavanje in potrjevanje novih spoznanj.

Mesec (1998, 104 v Kobeja 2002, 70) opredeljuje kvalitativno analizo kot postopek: »... pri katerem s kategoriziranjem in klasificiranjem enot gradiva oblikujemo pojme, ki jih nato med seboj povežemo in oblikujemo teoretične modele in pojasnitve.« Analizo razume kot interpretacijo. Podatki imajo tu že od samega začetka določene pomene, ki jih pri nadaljnji analizi raziskovalec oblikuje v teoretske pojme (Kobeja 2002, 70).

Kvalitativna analiza se izvaja z razčlenitvijo besedila na posamezne sklope, besede, stavke in odstavke. Tem nato pripisujemo nove pojme, ki izhajajo iz gradiva in nadaljujemo z ugotavljanjem njihove povezanosti ter združevanjem sorodnih v nadrejene kategorije. Pojem in kategorije je na koncu treba še natančno opredeliti (Mesec 1998 v Kobeja 2002, 70).

Za nazornejšo predstavitev, kako se koncept podpore države gostiteljice udejanja v praksi delovanja Slovenske vojske, smo v empiričnem delu naloge uporabili še primerjalno metodo, ko smo med seboj primerjali resničen primer načrtovanja in izvajanja podpore države gostiteljice s konceptom, ki smo ga opredelili v analitičnem delu. Osnovo za primerjavo resničnega primera iz prakse so predstavljale informacije, ki smo jih pridobili z izvedbo intervjujev.

V postopku primerjave sta potrebni najmanj dve enoti ali pojava, ki ju primerjamo. Pri tem se osredotočamo na podobnosti in seveda tudi na razlike. Ugotovljene podobnosti in razlike se običajno nanašajo na izbrane enote primerjave, ki so lahko zelo različne, kot na primer; posamezniki, skupine, skupnosti, države, dogodki, postopki in drugo. Lahko pa se nanašajo tudi na kontekst, v katerem se pojavi ali enote pojavljajo. Posebni vidik primerjave v okviru

družbenih ved pa je primerjava med aktualnim stanjem in normativnim oziroma med dejanskim in deklarativnim (Mitar 2000, 125–126).

Poleg tega, da se primerjalna metoda ukvarja s preučevanjem podobnosti in razlik preučevanih primerov, je pri njeni uporabi bistveno, da čim bolj v podrobnosti poznamo primer, ki je predmet naše raziskave. Navadno izhaja iz določenega analitičnega okvirja in se nadgrajuje z izkustvenimi podatki. Izpostavljanje podobnosti in razlik med primeri bogati naše opisne sposobnosti in daje obravnavi primera določeno analitično globino, ki je brez nje morda ne bi uspeli doseči (Ragin 2007, 118 in 124–125; Collier 1993, 105; Ragin 1987 v Collier 1993, 109).

7.1 Metoda intervjuja

Intervju je najbolj razširjena metoda zbiranja podatkov v kvalitativnem raziskovanju in s katero se pridobi globok vpogled v proučevane zadeve ter je značilna predvsem za družboslovne vede. Poudarek je na vprašanjih, ki ne zavajajo in so usmerjena na osebno izkušnjo. V večini primerov se pričakuje anonimnost intervjuvancev (King in Horrocks 2010, 1–6).

Zelenika (1998, 377–378) razume metodo intervjuja podobno kot anketo, v kateri se postavljajo ustna vprašanja in dajejo ustni odgovori ter je uporabna praktično na vseh znanstvenih področjih, četudi je bolj običajna v družboslovju. Uporablja se jo kot osnovno ali dopolnilo metodo. Razlika glede na anketo je v tem, da se intervju izvaja neposredno v razgovoru z intervjuvancem. Natančen potek intervjuja pa je odvisen od vsakega posameznega primera.

Zvonarević (1989 v Zelenika 1998, 377) razlaga intervju kot posebno obliko razgovora, ki se izvaja z natančno opredeljenim namenom in ciljem ter po vnaprej pripravljenem načrtu. Prav tako je natančno določeno, kdo postavlja vprašanja in kdo na njih odgovarja.

Razliko med intervjujem in navadnim razgovorom vidi Milić (1965 v Zelenika 1998, 377) v tem, da se pri intervjuju zbirajo podatki in informacije, ki se lahko uporabijo v določene znanstvene namene. Osebe sodelujejo prostovoljno in na podlagi intervjuja se ne izvajajo nikakršne družbene sankcije. Njegov edini cilj je pridobivanje koristnih ter uporabnih podatkov in informacij.

Po Seidmanu (2006, 9–10) je bistvo intervjuja v razumevanju življenjskih izkušenj drugih ljudi in pomena, ki ga temu pripisujejo. Pri tem se moramo zavedati, da nismo pomembni mi, temveč ljudje, s katerimi izvajamo intervju in njihova zgodba ali izkušnja.

Najpomembnejši cilji intervjuja so: spoznati objektivne prvine problema, intervjuvancu posredovati vse informacije, ki so pomembne za proučevani problem, zagotoviti, da dobi

pravo sliko o problemu, upoštevati izkušnje prejšnjih intervjujev, z intervjuvancem prediskutirati, kaj bi bilo mogoče storiti, da bi spremenili opazovane razmere, ter nanj vplivati skladno s sodobno metodologijo. Ta opredeljuje naslednje (Ivanko 2007, 20–21):

- avtor intervjuja mora intervjuvancu predstaviti potek intervjuja in njegov namen, tako da mu opiše celotni načrt intervjuja in tudi vprašalnik;
- vsak odgovor mora avtor z intervjuvancem prediskutirati, da bi se zagotovo prepričal, da ga je ta razumel;
- zapis intervjuja, ki je sinteza razgovora, mora biti intervjuvancu dostopen;
- kopija načrta ali vprašalnika mora ostati pri intervjuvancu.

Z intervjujem dobimo odgovarjajoče rezultate le v primeru dobrega sodelovanja med izvajalcem intervjuja in intervjuvancem. Navadno se izvaja na podlagi vnaprej pripravljenega vprašalnika, po katerem se intervju tudi izvaja. Vprašalnik lahko omogoča svobodne odgovore, ali ponuja izbiro med že navedenimi odgovori. Sodobna metodologija izvajanja intervjujev določa odprtost vprašalnika, ki se po potrebi med izvedbo lahko še spreminja (Ivanko 2007, 21).

Ločimo tri stopnje izvedbe intervjuja, in sicer priprava intervjuja, ki opredeljujejo cilje, vprašanja in ostale postopke, izvedba ter analiziranje odgovorov z izdelavo zaključkov. Samo izvedbo sestavljajo opredelitev ciljev, postavljanje vprašanj in ostali postopki, ki nas vodijo k intervjuvancu. Da bi lahko oblikovali kvalitativne zaključke, moramo postavljati taka vprašanja, ki hkrati pomagajo nadzorovati odgovore intervjuvancev in oblikovati zaključke (Ivanko 2007, 22).

Intervju je torej oblika socialne interakcije in ciljno komuniciranje, značilno za zbiranje podatkov v raziskovanju družbene stvarnosti (Kobeja 2002, 61–62).

Intervjuju se običajno izvaja osebno, v pogovoru med izvajalcem intervjuja in intervjuvancem. Osebni intervju omogoča dober nadzor nad potekom pogovora, značilna je nizka možnost nerazumevanja vprašanj, vprašalniki so lahko precej kompleksni in obsežni ter vprašanja prožna. Omogoča uporabo odprtih vprašanj in motiviranje intervjuvancev (Saunders, Lewis in Thornhill 2000 v Kobeja 2002, 55).

Glede na stopnjo strukturiranosti postopka ločimo tri vrste intervjujev (Robson 2002 v Kobeja 2002, 62):

- strukturirani intervju – pri tej vrsti intervjuja so vprašanja enaka za vse in vnaprej natančno določena. Gre za zaprta vprašanja, na katera avtor intervjuja označi odgovore ali pri nekoliko manj strukturiranih vprašanjih natančno zapiše odgovore. Značilni so predvsem za anketno raziskovanje;
- nestrukturirani intervju – tu imamo odprta vprašanja, ki niso vnaprej določena. Določena je le tema, ki jo avtor namerava poglobljeno raziskati. Intervjuvanec prosto odgovarja o

- svojih prepričanjih, stališčih, načelih ter o ostalih podatkih, ki se nanašajo na temo raziskovanja. Zaradi pričakovane obsežnosti odgovorov, jih je priporočljivo snemati;
- polstrukturirani intervju – je vmesna oblika intervjuja, kjer imamo sicer vnaprej pripravljen seznam vprašanj, ki pa se uporablja na podlagi trenutne presoje, zato ni nujno, da se vsem intervjuvancem postavijo enaka vprašanja in tudi ne v enakem zaporedju. Vprašanja se prilagajajo vsakokratnemu poteku pogovora. Odgovori se lahko zapisujejo ali snemajo.

Za potrebe empiričnega dela naloge je bil uporabljen polstrukturirani intervju. Na ta način smo pridobili podatke, ki so nam omogočili obravnavo izbranega primera s področja delovanja Slovenske vojske v praksi. Za izvedbo tega, smo vnaprej pripravili seznam vprašanj, ki smo jih sproti prilagajali poteku posameznega intervjuja in odzivom intervjuvancev. Na ta način smo pridobili popolnejše podatke o obravnavanem primeru. Vnaprej pripravljen seznam je zagotavljal, da se v času izvedbe intervjujev nismo oddaljili od teme raziskovanja v tolikšni meri, da nam ne bi uspelo pridobiti pričakovanih podatkov. Od postavljenih vprašanj smo odstopali takrat, ko je bilo to potrebno in smiselno, da smo pridobili dodatne podatke povezane s predmetom raziskovanja in ki jih zgolj na podlagi vprašanj z originalnega seznama ne bi uspeli dobiti.

Polstrukturirani intervjuji so tudi sicer pogosti v kvantitativnih raziskavah. Uporabni so v raziskovalne namene ter za pridobivanje izčrpnih odgovorov na vprašanje zakaj (Saunders, Lewis in Thornhill 2000 v Kobeja 2002, 62–63).

Koristni so pri manjših raziskavah s fleksibilnimi raziskovalnimi načrti. Omogočajo prožnost pri zbiranju podatkov, sama učinkovitost pa je precej odvisna od avtorjeve sposobnosti za izvedbo intervjuja in njegove priprave na njegovo izvedbo. Poleg tega je bistveno, da so postavljena vprašanja jasna, neposredna in nedvoumna ter da se spraševanca ne napeljuje k določenim odgovorom. Pomembno je pozorno poslušanje odgovorov intervjuvanca in čim manjše prekinjanje z lastnim govorjenjem ter poseganjem v njegove podajane misli (Kobeja 2002, 63).

Pri intervjuju je pomembna fleksibilnost tistega, ki ga izvaja. Biti mora sposoben odzivati se na nepričakovane zadeve, ki se lahko pojavijo. Izbira vrste intervjuja je odvisna od predmeta raziskovanja in na podlagi tega se odločamo tudi o tem, ali bomo izbrali skupinski ali individualni intervju ter ali ga bomo izvajali v živo, preko telefona ali celo spleta. Pomembno je, da vključimo ljudi z različnimi pristopi do predmeta raziskovanja. Bistveno je določiti okolje izvedbe intervjuja, način zapisovanja oziroma beleženja odgovorov, vzpostaviti zaupanje s predstavitvijo sebe in namena intervjuja, kako začeti in končati intervju, kako upravljati s težavnim intervjujem ter kako ne postavljamo vprašanja (King in Horrocks 2010, 28–42).

Patton (1990 v King in Horrocks 2010, 36–37) govori o šestih vrstah mogočih vprašanj, in sicer demografska, izkustvena, vprašanja o mnenju in vrednotah, občutkih, vprašanja z namenom pridobivanja določenih podatkov ter vprašanja o zaznavah. V praksi pa gre pogosto za njihovo prepletanje.

7.2 Opis vzorca intervjuvancev

Intervjuje smo izvedli s sedmimi pripadniki Slovenske vojske, ki so sodelovali v fazi načrtovanja, priprav in izvedbe podpore države gostiteljice za potrebe vaje Odločen odgovor 2010 in so predstavljali število vseh, v navedene aktivnosti vključenih pripadnikov. Zahteve v zvezi z zagotavljanjem podpore države gostiteljice za potrebe navedene vaje niso presegale zmogljivosti Slovenske vojske, zato v tem primeru civilne kapacitete niso bile aktivirane. To je bil vzrok, da so bili intervjuji izvedeni zgolj s pripadniki Slovenske vojske. Navedenih sedem pripadnikov Slovenske vojske je v tem primeru predstavljalo celotno populacijo sodelujočih v aktivnostih podpore države gostiteljice za potrebe vaje Odločen odgovor 2010.

Med intervjuvanci so bili vodja podpore države gostiteljice za potrebe vaje, pripadniki Poveljstva sil Slovenske vojske, odgovorni za logistične zadeve, načrtovanje, zveze in informatiko ter pravne zadeve, pripadnik Poveljniškega centra Slovenske vojske, ki ima osrednjo vlogo pri načrtovanju in koordinaciji podpore države gostiteljice v Slovenski vojski, ter pripadnik enote, ki je bila resnično vključena v vajo kot preverjana enota, sam pa se je hkrati ukvarjal tudi z zagotovitvijo pogojev za izvedbo vaje. Navedeni so bili v aktivnosti podpore države gostiteljice vključeni že v fazi načrtovanja in so večinoma sodelovali na načrtovalnih konferencah, v postopkih usklajevanj z državo pošiljateljico, pri pripravi sporazuma, organiziranju same podpore in posameznih aktivnosti znotraj tega okvira ter seveda v samo izvajanje. Kot neposredni izvajalci posameznih nalog, ki se sicer redno izvajajo tudi izven okvira podpore države gostiteljice, so pri tem nastopali še drugi pripadniki, vendar jih ne moremo opredeliti kot pripadnike, ki bi bili vključeni v celotni proces podpore države gostiteljice od načrtovanja, priprav in izvedbe v Slovenski vojski. Pri tem mislimo na primer pripadnika, odgovornega za finančno poslovanje, ki fizično izdaja račune in ostala potrdila, člana spremljevalne skupine za sile države pošiljateljice in podobno. Torej neposredno izvajanje nalog, ki niso omejene zgolj na podporo države gostiteljice, temveč so nujne za izvajanje posameznih aktivnosti.

Pripadniki, s katerimi smo izvedli intervjuje, imajo večletne izkušnje s področja podpore države gostiteljice ali delovanja v mednarodnem okolju sploh. Gre za izkušnje z operacij kriznega odzivanja, udeležbe na mednarodnih vajah, konferencah in ostalih aktivnostih, kar pomeni, da imajo poleg znanja tudi bogate izkušnje glede sodelovanja s pripadniki tujih oboroženih sil, ki je bistvenega pomena pri podpori države gostiteljice.

18. bataljon za jedrsko, radiološko, kemično in biološko obrambo, ki je imel na vaji osrednjo vlogo, je prav tako enota, ki ima obilo izkušenj na področju mednarodnega sodelovanja. Sodelovali so na mnogih mednarodnih vajah v tujini, kjer so nastopali v vlogi države pošiljateljice, ter na ta način pridobivali izkušnje tudi s področja načrtovanja in izvajanja podpore države gostiteljice.

7.3 Opis vprašanj intervjuja

Namen intervjujev je bil zbrati podatke o resničnem udeležanju podpore države gostiteljice v praksi delovanja Slovenske vojske. Natančneje, pridobiti podatke o podpori države gostiteljice za potrebe izvajanja mednarodne vaje Odločen odgovor 2010. Z intervjuji smo namreč pridobili podatke, ki jih na podlagi pisnih virov nismo uspeli. Postavljena vprašanja so bila usmerjena v pridobivanje podatkov, na osnovi katerih smo lahko sestavili prikaz celotnega postopka zagotavljanja podpore države gostiteljice za potrebe izbranega primera.

Vprašanja so bila usmerjena v: kdaj in na kakšen način so bili pripadniki vključeni v načrtovanje podpore države gostiteljice ter kako je potekal sam postopek načrtovanja. Na ta način smo prišli do podatkov, kako se je v konkretnem primeru pristopilo k načrtovanju, na kakšnih osnovah, katera so bila izhodišča, na kakšen način so bili posamezniki vključeni v postopek načrtovanja in kakšen je bil njihov prispevek. Pri tem se nismo osredotočili na posameznike kot osebe, temveč na dolžnosti, ki jih opravljajo v posamezni enoti, in zaključke izvedli na podlagi te opredelitve. Zanimalo nas je na kakšen način je potekalo načrtovanje; v okviru tega tudi, ali je komunikacija potekala v pisni obliki, telefonsko ali na skupnih sestankih oziroma konferencah.

Naslednje vprašanje se je nanašalo na sodelovanje med različnimi akterji v fazi načrtovanja. Na ta način smo prišli do podatkov glede vključenosti pripadnikov s posameznih področij in ravni v Slovenski vojski ter tudi na strani sil države pošiljateljice. Skozi sodelovanje pripadnikov z različnih področij v strukturi Slovenske vojske in širše, smo lahko sklepali na resničen obseg potrebnega načrtovanja podpore države gostiteljice.

Z odgovori na vprašanja glede načrtovane organizacije podpore države gostiteljice smo pridobili podatke o obsegu izkazanih potreb in načinu, kako se je načrtovala zagotovitev podpore države gostiteljice. Na podlagi pridobljenih podatkov smo lahko izvedli zaključke, kakšne so bile potrebe države pošiljateljice in kaj ter na kakšen način je bila Slovenska vojska sposobna zagotavljati to podporo. Vpogled v načrtovano organizacijo podpore države gostiteljice kot rezultat predhodnih pogajanj, usklajevanj zahtev in zmožnosti ter doseženega konsenza v okviru spoštovanja načel, ki veljajo na obravnavanem področju.

Z vprašanjem, kateri dokumenti so bili v postopku načrtovanja izdelani in kateri sporazumi ali dogovori so bili sklenjeni, smo dobili podatke glede že sklenjenih dogovorov na področju ter

obseg izdelanih dokumentov in sporazumov iz mogočega nabora, ki je opredeljen s petimi fazami postopka načrtovanja podpore države gostiteljice.

Ali se je podpora države gostiteljice izvajala skladno z načrtovanim ali je prišlo do določenih odstopanj in kako se je k temu pristopilo, je odražalo raven prilagodljivosti. Ta je po našem mnenju bistvenega pomena pri delovanju Slovenske vojske v mednarodnem okolju.

Zadnja tri vprašanja pa so se nanašala na izkušnje intervjuvancev glede podpore države gostiteljice: kakšne so njihove pozitivne ugotovitve, ali so opazili morebitne pomanjkljivosti ali probleme, ki se pri tem pojavljajo, ter če imajo kakšne predloge glede načrtovanja in izvajanja podpore države gostiteljice v bodoče.

Predhodna vprašanja so bila usmerjena na ugotavljanje postopkov in aktivnosti, njihov obseg ter časovno zaporedje. Zanimali so nas produkti, do katerih so prišli, vloge intervjuvancev v okviru načrtovanja in izvajanja podpore države gostiteljice ter vsi ostali dogodki, ki so bili s tem povezani. Zadnja tri vprašanja pa so bila izrazito orientirana na osebne izkušnje pripadnikov v konkretnem primeru. Tu nas niso toliko zanimali posamezni dogodki, temveč njihovo mnenje glede aktivnosti, ki so sodile v okvir podpore države gostiteljice. Zanimalo nas je, kaj so kot udeleženci v izbranem primeru dojeli kot pozitivno in kaj kot negativno ter če so pri izvajanju svojih nalog naleteli na kakšne težave ali ovire. Predpostavili smo, da bi predvsem, če bi kot udeleženci zaznali pomanjkljivosti ali probleme v katerikoli fazi načrtovanja podpore države gostiteljice ali njenega izvajanja, intervjuvanci imeli določene predloge glede izvajanja posameznih aktivnosti v bodoče.

7.4 Analiza odgovorov

Metodo intervjuja smo izbrali, da bi lahko predstavili, kako se podpora države gostiteljice, ki je opredeljena v analitičnem delu naloge, dejansko udejanja v praksi delovanja Slovenske vojske, kar na podlagi zgolj pisnih virov ni bilo izvedljivo. Intervjuji so bili torej usmerjeni v pridobivanje podatkov o postopkih, ki so bili v izbranem primeru izvedeni na področju podpore države gostiteljice v fazi načrtovanja in izvajanja. Na podlagi analize podatkov iz intervjujev s sedmimi pripadniki, ki so sodelovali v podpori države gostiteljice za potrebe izvedbe vaje Odločen odgovor 2010 ter z združevanjem podatkov, pridobljenih z vsemi izvedenimi intervjuji, smo pridobili celoviti pregled udejanjanja koncepta podpore države gostiteljice v praksi delovanja Slovenske vojske. Vsi pripadniki namreč niso bili ves čas in v enakem obsegu vključeni v obravnavane aktivnosti, zato je bilo treba pridobljene, lahko rečemo delne zgodbe, povezati ter sestaviti v celoto. Navedeno nam je uspelo z izvedbo intervjujev z vsemi identificiranimi akterji v načrtovanju in izvajanju podpore države gostiteljice v okviru Slovenske vojske ter na izbranem primeru. Ugotovitve oziroma analiza odgovorov je podana v nadaljevanju.

Na podlagi analize odgovorov intervjuvancev smo predstavili potek aktivnosti v zvezi z načrtovanjem podpore države gostiteljice, jih časovno opredelili, nanje vezali vključene akterje ter njihovo vlogo oziroma njihov prispevek v celotnem procesu načrtovanja podpore. Predstavili smo njihovo sodelovanje v aktivnostih in medsebojno komuniciranje ter obseg in podlage za zagotavljanje podpore.

V analizi smo zajeli vse bistvene elemente, ki jih določa koncept podpore države gostiteljice in so bili v našem primeru prisotni ter jih povezovali z opredelitvami tega koncepta. V drugem delu analize smo še dodatno poudarili primerjavo bistvenih vidikov podpore države gostiteljice izbranega primera in koncepta.

Poleg navedenega smo pozornost namenili še izraženim ugotovitvam oziroma mnenjem in predlogom, ki so jih intervjuvanci izrazili na podlagi njihove udeležbe v načrtovanju in izvajanju podpore države gostiteljice.

V teoriji postopek načrtovanja podpore države gostiteljice, kot smo predstavili že v analitičnem delu, obsega pet faz. Postopek se začne s prošnjo, ki jo država pošiljateljica naslovi na Ministrstvo za obrambo, ki obvesti Vlado Republike Slovenije. Ta sprejme odločitev o izvajanju podpore države gostiteljice na predlog, ki ga izdela Generalštab Slovenske vojske v sodelovanju z Direktoratom za obrambno politiko in Ministrstvom za obrambo s pristojnimi službami. Prošnjo verificira Vlada Republike Slovenije in sprejme sklep o podpori, s katerim določi obseg podpore, člane pogajalske skupine ter raven obravnave in podpisnike memoranduma o soglasju, tehničnih sporazumov in skupnih izvedbenih dogovorov. Pri pripravi odgovora lahko z Generalštabom Slovenske vojske sodeluje Oddelek za podporo države gostiteljice Poveljniškega centra Slovenske vojske. V primeru, da se ne uporabi že obstoječi memorandum o soglasju, pogajalska skupina oziroma Generalštab Slovenske vojske pripravi novega, h kateremu države pošiljateljice pristopijo s pristopno noto oziroma pri zadržkih z izjavo o nameri. Oboje verificira predstavnik Vlade Republike Slovenije. Namesto memoranduma o soglasju se lahko s posamezno državo pošiljateljico sklene ločeni dvostranski dogovor (PSSV 2011, 2–4).

Običajen postopek je torej, da država, ki načrtuje tranzit skozi Republiko Slovenijo ali aktivnosti na njenem teritoriju, poda prošnjo za zagotavljanje podpore države gostiteljice po zgoraj navedenem postopku. V večini primerov gre za potrebe pri tranzitu tujih sil čez naše ozemlje in v takih primerih je država pošiljateljica začetna točka postopkov v zvezi s podporo države gostiteljice. Republika Slovenija kot država gostiteljica odgovarja na prošnjo in postopa glede na vsebino in obseg zahtev v zaprosilu države pošiljateljice ter seveda v skladu z lastnimi zmogljivostmi.

Pri zagotavljanju podpore države gostiteljice je bil za potrebe vaje Odločen odgovor 2010 postopek nekoliko drugačen. Slovenska vojska se je v okviru priprav za vodenje bojne skupine za jedrsko, radiološko, kemično in biološko obrambo Natovih odzivnih sil v letu

2011 kot vodilna država obvezala, da organizira vajo, h kateri je želela pritegniti pripadnike drugih oboroženih sil. V bojni skupini so bile namreč poleg 18. bataljona za jedrsko, radiološko, kemično in biološko obrambo, ki je predstavljal jedro skupine, še sile držav Madžarske, Poljske, ZDA, Portugalske, Velike Britanije in Francije. Udeležbo na vaji so potrdile Francija, Madžarska, Poljska in Nizozemska. Oborožene sile Madžarske, Nizozemske in Poljske so sodelovale s posameznimi pripadniki, in sicer Poljska z desetimi časniki in podčastniki ter Madžarska in Nizozemska s po dvema pripadnikoma. Udeležba nizozemskih pripadnikov, kot opazovalcev, je bila v okviru bilateralnega sodelovanja z 18. bataljonom za jedrsko, radiološko, kemično in biološko obrambo. Francoska stran pa se je vaje udeležila s celotno četo, kar je pomenilo približno 90 pripadnikov. V tem primeru je torej Slovenska vojska povabila sile tujih držav k sodelovanju na mednarodni vaji, ki je potekala na območju Republike Slovenije in načrtovanje podpore države gostiteljice je potekalo vzporedno z načrtovanjem vaje Natovih odzivnih sil v celoti.

Vsi postopki in aktivnosti v zvezi s podporo države gostiteljice so izhajali iz slovenskega povabila k sodelovanju na vaji, ki mu je sledila še predstavitev osnovnih informacij glede zagotovitve podpore v času vaje. Navedeno je, takrat še potencialnim državam pošiljateljicam, predstavljalo osnovo za pristop k načrtovanju logistične podpore lastnih sil pri morebitni udeležbi na vaji v Republiki Sloveniji. Uvodne informacije, ki jih je podal organizator vaje, so jim med ostalim ponujale možnost uporabe podpore države gostiteljice kot dopolnila lastne logistične zagotovitve v času vaje. Ponujena jim je bila torej možnost izbire logistične podpore, ki je pri izvedbi vojaških aktivnosti ene države na ozemlju druge zavezniške ali partnerske države priporočena in običajna, saj se na ta način razbremenijo lastne sile.

Navadno se za potrebe izvedbe vaje organizirajo tri načrtovalne konference, in sicer začetna, glavna in zaključna. Za vajo Odločen odgovor 2010 sta bili izvedeni začetna in glavna, zaključne načrtovalne konference ni bilo.

Tu je treba še enkrat poudariti, da načrtovalni konferenci, ki ju je organizirala Slovenska vojska in sta potekali v Republiki Sloveniji, nista bili namenjeni samo načrtovanju podpore države gostiteljice. Konferenci sta bili izvedeni za potrebe Natovih odzivnih sil v celoti, katerih jedro je predstavljal 18. bataljon za jedrsko, radiološko, kemično in biološko obrambo. Na njih se je razpravljalo o končni strukturi za 16. rotacijo Natovih odzivnih sil, v katero so poleg Slovenije prispevale svoje sile že navedene države. Razpravljalo se je o vprašanih evalvacije in certifikacije bojne skupine ter se načrtovalo usposabljanje in vaje za doseganje ter preverjanje pripravljenosti enote. Za nemoteno izvedbo navedenega pa je bilo treba načrtovati tudi celotno logistično zagotovitev, vključno s prihodom tujih sil na območje izvajanja aktivnosti, ter načrtovati zagotovitev na področju zvez in informatike za potrebe vseh udeleženih sil. Osrednja tema konferenc je zagotovo bila vaja Odločen odgovor 2010, glede katere so se udeležene strani dogovorile, da bo osrednja vaja bojne skupine za 16.

rotacijo Natovih odzivnih sil. Hkrati je bila to tudi osrednja vaja Slovenske vojske v letu 2010. Podpora države gostiteljice, s katero se v nalogi ukvarjamo, pa je predstavljala eno od področij zagotavljanja pogojev za izvedbo vaje, natančneje področje zagotavljanja pogojev za udeležbo pripadnikov oboroženih sil tujih držav na vaji.

Začetna načrtovalna konferenca je potekala deset mesecev pred samo izvedbo vaje. Udeležili so se je pripadniki oboroženih sil potencialnih držav udeleženk vaje, pripadniki Slovenske vojske iz Poveljstva sil Slovenske vojske in enot, ki so prispevale v Natove odzivne sile, ter predstavniki Nata, odgovorni za te sile. Za potrebe logistike je bila formirana posebna delovna skupina. Udeležencem so bila podana izhodišča in zahteve, ki so v nadaljevanju predstavljala izhodišča za načrtovanje podpore države gostiteljice:

- države, ki so s svojimi silami sodelovale v 16. rotaciji Natovih odzivnih sil, so bile povabljene, da sodelujejo na vaji in do določenega datuma potrdijo svojo morebitno udeležbo;
- podane so bile osnovne usmeritve glede premika tujih sil v Republiko Slovenijo. Premiki so, skladno z Natovimi načeli, v nacionalni pristojnosti vsake države pošiljateljice. Na osnovi tega je bilo opredeljeno, da je premik tujih sil do točk vstopa v Republiko Slovenijo nacionalna odgovornost posameznih držav pošiljateljic. Načrtovanje premikov od točk vstopa do območja aktivnosti pa je bilo v pristojnosti države gostiteljice, kar naj bi zajemal tudi v nadaljevanju sklenjen memorandum o soglasju. Predstavljen je bil še postopek, če bi države potrebovale dodatno podporo slovenske strani pri izvedbi premikov, in je vključeval korake, ki jih opredeljuje že koncept podpore države gostiteljice. Države pošiljateljice bi bile dolžne posredovati formalno zahtevo z vsemi pripadajočimi podatki na Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije. Slovenska stran bi preverila razpoložljivost zahtevanih kapacitet. Temu bi sledila pogajanja oziroma usklajevanja ter podpis memoranduma o soglasju in tehničnih dogovorov, ki bi predstavljala temelje vseh nadaljnjih postopkov;
- potencialnim državam pošiljateljicam so bile predstavljene določene zahteve v zvezi s pripravo memoranduma o soglasju in tehničnih dogovorov. Predstavljen jih je bil tudi osnutek tehničnega sporazuma za potrebe izvedbe vaje;
- potencialne udeleženke vaje so bile informirane glede logističnih pogojev v času vaje. Slovenija bi zagotavljala osnovno zdravstveno oskrbo za vse države udeleženke, nadaljnjo pa bi zagotavljale civilne bolnice na podlagi evropskega zdravstvenega zavarovanja. Udeleženke vaje so bile opozorjene, da je treba sporočiti podatke za potrebe premika (osebje, oprema in tovor) najmanj 60 dni pred njegovo izvedbo. Prav tako so bile pozvane, da do določenega datuma sporočijo svoje osebe za stike na slovenski strani že imenovani osebi. Najkasneje do začetka glavne načrtovalne konference pa naj bi dostavile še seznam udeležencev vaje, podatke o opremi, potrebni za vajo, seznam z natančnimi podatki o morebitnem nevarnem tovoru, predvidene potrebe glede goriv in maziv, informacije o načrtovanem premiku, zahteve v zvezi s sprejemom sil, kot so na

primer kontejnerji, dvigala ipd., ter načrtovan koncept zvez in informatike za potrebe vaje, vključno z zahtevkom za dodelitev frekvenc.

Na prvi načrtovalni konferenci so bile države, ki so prispevale svoje sile v Natove odzivne sile 16, za potrebe katerih je bila vaja tudi organizirana, povabljene, da na tej vaji sodelujejo. Še pred formalno potrditvijo njihove udeležbe so jim bila predstavljena osnovna izhodišča v zvezi s podporo države gostiteljice glede potreb za izvedbo vaje. Navedeno je skladno z zahtevo, da se k načrtovanju podpore države gostiteljice pristopi čim prej, v fazi načrtovanja aktivnosti, kar je v izbranem primeru vsekakor bilo izvedeno. Bistveno je, da so bile potencialnim državam pošiljateljicam predstavljena temeljna izhodišča za nadaljnje načrtovanje, predstavljena jim je bila oseba za stike glede podpore države gostiteljice ter zahteva po določitvi teh oseb na strani vseh udeleženi držav. Določitev oseb za stike, kot smo predstavili že v analitičnem delu, poenostavi postopke podpore države gostiteljice, saj so z njihovo vzpostavitev informacije kanalizirane na način, ki omogoča njihov hiter in učinkovit pretok. Na ta način se izognemo morebitnemu podvajanju zahtevkov in odgovorov ter zmeda, ki bi lahko nastala brez opredeljenih postopkov in zanj odgovornih oseb. Sile držav potencialnih udeleženk vaje so bile, kot to opredeljuje koncept podpore države gostiteljice, pozvane, da pristopijo k izdelavi koncepta potreb, in izvedene so bile začetne aktivnosti v smeri razvoja morebitnih memorandumov o soglasju ter tehničnih dogovorov. Udeležba na načrtovalni konferenci je bila hkrati tudi priložnost za tuje udeležence, da izvedejo izvidovanje.

Naslednja oziroma glavna načrtovalna konferenca je potekala več kot štiri mesece pred izvedbo vaje. Med ostalim je bilo odločeno, da zaključne načrtovalne konference ne bo. V času med obema konferencama je komunikacija potekala preko pripadnikov, ki so bili določeni kot osebe za stike. V času konference še ni bila potrjena udeležba madžarskih pripadnikov, bila pa je potrjena udeležba poljskih pripadnikov. Do začetka vaje je bila sprejeta odločitev, da tehnični sporazumi s Poljsko, Nizozemsko in Madžarsko niso bili potrebni in da bo morebitne stroške krila država gostiteljica, kar je ena od možnosti, skladno s konceptom podpore države gostiteljice.

Prav tako je bila na konferenci potrjena udeležba francoske čete na vaji, z določenim datumom prihoda in odhoda iz Republike Slovenije. Načrtoval se je premik sil in sredstev po cesti, opredeljene so bile točke vstopa in izstopa ter zahteve po zagotovitvi spremstva do območja aktivnosti. Nadaljnji postopki podpore države gostiteljice so se tako usklajevali s francosko stranjo kot državo pošiljateljico. Logistična samozadostnost enote v času premika je bila opredeljena kot nacionalna odgovornost. Podana je bila tudi zahteva, da se določi oseba za stike, odgovorna za pravne zadeve, ki bi s slovensko stranjo sodelovala pri pripravi sporazumov podpore države gostiteljice. Do časa izvedbe konference je francoska stran že posredovala zahtevek za dodelitev frekvenc ter koncept zvez in informatike za potrebe vaje.

Sodelujoče države so bile opozorjene na roke za dostavo potrebnih podatkov glede udeležbe na vaji.

V okviru izvedene glavne načrtovalne konference je takrat že imenovani vodja podpore države gostiteljice za potrebe vaje Odločen odgovor 2010, predstavil koncept podpore države gostiteljice. Vodja ni bil določen iz sestave Poveljstva za podporo Slovenske vojske, ki je v skladu s Standardnim operativnim postopkom Poveljstva sil Slovenske vojske odgovorno za podporo države gostiteljice na taktični ravni, temveč iz sestave brigade, ki je bila nosilec vaje. Odločitev je Poveljstvo sil Slovenske vojske sprejelo na predlog brigade, da podporo države gostiteljice glede potreb za vajo manjšega obsega zagotavlja v okviru lastne sestave ter z vključevanjem zunanjih kapacitet le v primeru izkazanih potreb. Predstavitev je obsegala:

- predstavitev pravil ravnanja na območju vojaških aktivnosti in izven njega (opredelitev območja aktivnosti ter postopek vstopa in izstopa, omejitve vadbenega območja, vojaške identifikacije);
- pravila nošenja orožja na območju aktivnosti in izven njega;
- postopki ob prometnih nesrečah;
- popravila in vleka vozil so bila nacionalna pristojnost države pošiljateljice, po potrebi pa bi uporabili podporo države gostiteljice. Uporabljene bi bile razpoložljive vojaške kapacitete ali komercialni ponudniki. Za manjša popravila bi bila na razpolago mehanična delavnica v Vojašnici Pivka;
- osnovna in nujna medicinska oskrba, vključno z medicinsko evakuacijo bi se zagotavljala z lastnimi kapacitetami Slovenske vojske, za zahtevnejšo nadaljnjo oskrbo pa so bile predvidene bolnica v Postojni in Univerzitetni klinični center v Ljubljani;
- ponujena je bila uporaba infrastrukture osrednjega vadišča Slovenske vojske na Počku ter vojašnic v Postojni in Pivki. Povračilo stroškov bi se zahtevalo zgolj za prehrano in morebitne dodatne zahteve, sama nastanitev pa bi bila brezplačna;
- prevozi izven območja aktivnosti za neslužbene potrebe so bili nacionalna odgovornost, po potrebi bi se zagotavljali v okviru podpore države gostiteljice. Prepovedana območja niso bila določena;
- opredeljena je bila vloga in naloge vojaške policije Slovenske vojske v okviru podpore države gostiteljice;
- predstavljena je bila epidemiološka situacija na območju izvajanja aktivnosti in kot potencialne nevarnosti navedene steklina oziroma nastavljene vabe, borelioza in klopni meningitis ter kače;
- obveznost uporabe dodeljenih kapacitet in območij aktivnosti na način, da se ne bi ogrožalo okolje ter izogibanje možnosti ekološkega onesnaženja in poškodovanja okolja.

Na konferenci je bil francoskim silam dan dodelan osnutek tehničnega sporazuma. Razdeljen jim je bil tudi vprašalnik, na podlagi katerega naj bi dopolnili seznam potreb glede podpore države gostiteljice. Tako so bile v okviru glavne načrtovalne konference predstavljene zmožnosti Slovenske vojske glede zagotavljanja podpore države gostiteljice ter podana

zahteva francoskim silam, da podrobneje opredelijo svoje potrebe glede navedenega. Od pripadnikov sil ostalih držav udeleženk, ki so bile vključene z manjšim številom pripadnikov, se povračila stroškov s slovenske strani kot države gostiteljice ni zahtevalo.

Natančna opredelitev potreb francoskih sil se je zahtevala zaradi priprave podrobne izjave o potrebah, ki sodijo v četrto ali tretjo fazo načrtovanje podpore države gostiteljice.

Komunikacija med stranema ni bila omejena zgolj na načrtovalne konference, saj je ta potekala ves čas priprav na vajo. Odvijala se je predvsem na taktični ravni med vodjem podpore države gostiteljice, logističnim sektorjem 18. bataljona za jedrsko, radiološko, kemično in biološko obrambo in osebo za stike iz sestave francoske čete, ki je sodelovala na vaji.

Kot smo že omenili, so bili v usklajevanje podpore države gostiteljice tako na slovenski kot francoski strani vključeni svetovalci za pravne zadeve. Zahtevo po pravni pomoči opredeljuje že koncept podpore države gostiteljice, saj gre za zahteven postopek sklepanja mednarodnih sporazumov, ki imajo v končni fazi tudi finančne posledice. Četudi bi se morebitni spori glede izpolnjevanja zahtev, opredeljenih v sklenjenih sporazumih, reševali v medsebojnem dogovoru med udeleženi stranmi, to ne zmanjšuje pomena in vloge pravnih svetovalecev v postopku.

Pravno pomoč je v izbranem primeru zagotovilo Poveljstvo sil Slovenske vojske s pomočnikom za pravne zadeve iz svoje sestave. Koncept podpore države gostiteljice določa, da se predhodno preveri morebiten obstoj že pred tem sklenjenih memorandumov o soglasju ali drugih sporazumov in dogovorov, ki bi lahko predstavljali osnovo za nadaljnje postopke podpore države gostiteljice.

V našem primeru so postopki načrtovanja podpore države gostiteljice temeljili na Sporazumu med pogodbenicami Severnoatlantske pogodbe o statusu njihovih sil, podpisanem v Londonu 19. junija 1951, ter Sporazumu med Vlado Francoske republike in Republike Slovenije glede sodelovanja na obrambnem področju, podpisanem v Ljubljani 18. januarja 2002 (Nato 1951; United Nations 2002).

Sporazumu med pogodbenicami Severnoatlantske pogodbe o statusu njihovih sil, kot že sam naslov nakazuje, določa status sil držav članic, ko se nahajajo na teritoriju druge države članice Nata. V to so vključene tudi morebitne civilne osebe, ki pripadajo tem silam. Nanaša se na vprašanja spoštovanja zakonodaje države gostiteljice, carinskih postopkov in predpisov, pristojbin in davkov, vprašanja potnih nalogov, priznavanja vozniških dovoljenj, nošenja uniforme in orožja, pristojnosti v primeru kaznivih dejanj in disciplinskih prekrškov, sodelovanja držav v preiskovalnih postopkih, na način reševanja odškodninskih zahtev, nabave blaga in storitev ipd. (Nato 1951).

Sporazumu med Vlado Francoske republike in Republike Slovenije glede sodelovanja na obrambnem področju pa med ostalim opredeljuje različna področja sodelovanja, še posebno pa obrambne in varnostne koncepte, načine organizacije in oskrbe oboroženih sil, njihove rezerve in logistično podporo, proizvodnjo in nabavo sredstev, administracijo in upravljanje z vojaškim in civilnim osebjem, usposabljanje, zveze in informatiko, vojaško zakonodajo in pravila ter šport (United Nations 2002).

Glede na to, da smo imeli z Republiko Francijo že sklenjen sporazum o sodelovanju na obrambnem področju, ter glede na dejstvo, da sta obe državi članici Nata, kar pomeni, da se nanju nanašajo določila Sporazuma med pogodbenicami Severnoatlantske pogodbe o statusu njihovih sil, sta se obe strani strinjali, da poseben memorandum o soglasju za potrebe izvedbe vaje Odločen odgovor 2010 ni bil potreben.

V postopku pogajanj in usklajevanja s francosko stranjo je bil v nadaljevanju še dosežen konsenz, da se namesto tehničnega sporazuma sklene skupni izvedbeni dogovor za izvedbo podpore države gostiteljice v času vaje Natovih odzivnih sil Odločen odgovor 2010. Besedilo sklenjenega dogovora je rezultat usklajevanja osnutka med francosko in slovensko stranjo. Osnutek dogovora je bil izdelan na ravni Poveljstva sil Slovenske vojske, pri čemer sta imela vodilno vlogo pomočnik za pravne zadeve in logistični sektor, sodelovali pa so tudi sektorji za operativne, obveščevalne in varnostne zadeve, zveze in informatiko ter enota, ki je bila nosilec izvedbe vaje. V dopolnitev in morebitne pripombe je bil osnutek dokumenta posredovan v okviru Ministrstva za obrambo Republike Slovenije še Obveščevalno varnostni službi, Direktoratu za obrambno politiko, Službi za računovodstvo, Službi za finance in Pravni službi ter organizacijskim enotam Generalštaba Slovenske vojske, pristojnim za mednarodno sodelovanje, operativne zadeve in logistiko. Naslovniki so po preučitvi osnutka dokumenta pomočniku za pravne zadeve Poveljstva sil Slovenske vojske posredovali svoje pripombe in predloge dopolnitve dogovora. Pravna služba Ministrstva za obrambo Republike Slovenije je dokument po uskladitvi z Ministrstvom za zunanje zadeve Republike Slovenije in Ministrstvom za finance Republike Slovenije posredovala v obravnavo Vladi Republike Slovenije, ki je sprejela predlagani sklep. S sklepom je Vlada Republike Slovenije potrdila seznanitev z informacijo o nameravanem podpisu dogovora med Ministrstvom za obrambo Republike Slovenije in ministrom za obrambo Francoske republike za izvedbo podpore države gostiteljice med vajo Odločen odgovor 2010 ter za podpis navedenega akta pooblastila poveljnika Poveljstva sil Slovenske vojske.

S tem je bila izpolnjena tudi zahteva iz koncepta podpore države gostiteljice v Republiki Sloveniji, da izvajanje podpore države gostiteljice odobri Vlada Republike Slovenije, ki hkrati določi še podpisnike mednarodnih sporazumov ali dogovorov.

Skupni izvedbeni dogovor je bil podpisan pred začetkom vaje, v dveh enako veljavnih izvodih, v angleškem in francoskem jeziku. Dogovor je temeljil na Sporazumu med pogodbenicami Severnoatlantske pogodbe o statusu njihovih sil, podpisanem v Londonu 19.

junija 1951 ter Sporazumu med Vlado Francoske republike in Republike Slovenije glede sodelovanja na obrambnem področju, podpisanem v Ljubljani 18. januarja 2002 (Nato 1951, United Nations 2002). Sestavni del dogovora je bil aneks v prilogi, ki je opredeljeval seznam podrobnejših zahtev za podporo in obsega vrsto podpore, ceno, količino in časovno opredelitev zahtev. Skupni izvedbeni dogovor z aneksom je določal logistično podporo, finančne in druge obveznosti v času vaje ter obsegal naslednje opredelitve (PSSV 2010):

- kot država pošiljateljica so bile opredeljene oborožene sile Francoske republike, ki so sodelovale na vaji, z vsem potrebnimi podpornimi službami, tudi morebitnimi civilnimi komponentami. Država gostiteljica so bile oborožene sile Republike Slovenije, ki so sprejele in začasno gostile te sile na svojem teritoriju. Podpora države gostiteljice pa je bila definirana kot vojaška ali civilna pomoč, zagotovljena s strani države gostiteljice državi pošiljateljici v času vaje;
- odgovornost države gostiteljice je bila odobritev in sprejem sil na določeni točki vstopa v Republiko Slovenijo ter podpora nadaljnega premika do območja aktivnosti in obratno, podpora države pošiljateljice skladno z dogovorjenim obsegom logistične podpore, ter ustvarjanje pogojev za čim enostavnejšo uporabo točk vstopa in izstopa ter cestnih in železniških komunikacij, seznanitev države gostiteljice z okoljevarstvenimi predpisi in predpisi, ki določajo postopke ravnanja na območju aktivnosti v zvezi z varovanjem okolja, enaki standardi nudenih uslug in sredstev za gostujoče in svoje sile;
- država pošiljateljica se je zavezala k ravnanju, skladno z opredeljenimi postopki države gostiteljice, k spoštovanju okoljevarstvenih predpisov in postopkov pri ravnanju z nevarnimi materiali, zagotovitev seznama zahtev z vsemi potrebnimi podatki, kot je bilo opredeljeno v aneksu skupnega izvedbenega dogovora;
- logistika in finance – država pošiljateljica je bila, skladno z določili Sporazuma med pogodbenicami Severnoatlantske pogodbe o statusu njihovih sil, oproščena plačila davkov in drugih podobnih dajatev. Ob tem so se uporabljali še finančni predpisi Republike Slovenije in Natovi standardni postopki za vzajemno logistično podporo. Opredeljen je bil 60-dnevni rok za plačilo izdanih računov. Stroški prehrane so bili predmet sprotne gotovinskega plačila. Če bi bila potrebna dodatna podpora civilnih institucij, bi država gostiteljica zagotovila ustreznega sogovornika. Ponujena logistična podpora je bila podrobneje določena v aneksu. Država gostiteljica je brez nadomestila zagotavljala vso potrebno pomoč pri vstopu in izstopu iz države, spremstvo do območja aktivnosti ter potrebno opremo za raztovarjanje opreme. Proti gotovinskemu plačilu je zagotavljala prehrano udeležencev. Povračilo stroškov goriva se je izvajalo na podlagi izdanih računov. Nastanitev je bila brezplačna, država pošiljateljica je krila le sorazmeren del stroškov porabe goriva za oskrbo tabora in sanitarnih kapacitet. Vzdrževanje je bilo opredeljeno kot nacionalna odgovornost države pošiljateljice, bi pa po potrebi, zagotovili seznam razpoložljivih civilnih ponudnikov storitev na območju;
- država gostiteljica je zagotavljala osnovno zdravstveno oskrbo s svojimi silami in po potrebi kontakt s civilnimi zdravstvenimi institucijami ter pomoč pripadnika medicinske

- stroke pri urejanju zadev v civilnih zdravstvenih ustanovah. Stroški tovrstne oskrbe bi bili kriti v skladu z evropskim zdravstvenim zavarovanjem;
- država gostiteljica je brez nadomestila zagotavljala vso potrebno pomoč pri vstopu in izstopu iz države, spremstvo do območja aktivnosti ter potrebno opremo za raztovarjanje opreme. Podatke o vstopu v državo je bila država pošiljateljica dolžna sporočiti 30 dni pred prihodom in na predpisanih obrazcih, kot sta Natov obrazec 302 in Natov potni nalog;
 - področje discipline in morebitni zahtevki glede izvrševanja skupnega izvedbenega dogovora bi se reševali skladno z določili Sporazuma med pogodbenicami Severnoatlantske pogodbe o statusu njihovih sil;
 - ravnanje z zaupnimi informacijami in materialom bi potekalo v skladu z določili Sporazuma med Vlado Francoske republike in Republike Slovenije glede sodelovanja na obrambnem področju;
 - zaščita sil je bila odgovornost države gostiteljice in usmerjena predvsem na preventivne ukrepe za zaščito sil in sredstev ter zavarovanje območja aktivnosti.

Še bolj podrobno so bile zadeve v zvezi s podporo države gostiteljice določene v elaboratu za izvedbo vaje Odločen odgovor 2010, ki je bil sestavljen v angleškem jeziku. Podrobneje je bila predstavljena sama organizacija izvajanje podpore države gostiteljice s postopki glede posameznih zahtev po podpori, oskrba enot, premiki in transport, vključno s predstavitvijo nacionalne zakonodaje na področju udeležbe v cestnem prometu, postopki sprejema na vstopnih točkah v Republiko Slovenijo in spremstvo do območja aktivnosti, premiki in transport na območju aktivnosti in izven njega, popravil in vleke okvarjenih ali poškodovanih vozil, razpoložljivost infrastrukture, pravila obnašanja na območju aktivnosti, omejitve območja in požarni red, postopki zdravstvene oskrbe, celostna skrb za pripadnike, sanitarne zmogljivosti, pravila nošenja orožja in varovanje območja aktivnosti.

Pripadniki države pošiljateljice so bili s tem še dodatno in celoviteje seznanjeni z vsemi pomembnimi informacijami, povezanimi z bivanjem in delovanjem na območju aktivnosti, kot jih določa koncept podpore države gostiteljice v Republiko Sloveniji.

Načrtovalni konferenci, pogajanja, usklajevanja in sklenitev skupnega izvedbenega dogovora sodijo v načrtovanje podpore države gostiteljice. Za njeno izvajanje pa je brigada, ki je organizirala vajo, formirala koordinacijsko celico za podporo države gostiteljice na vaji. Vodja skupine je bil že v času načrtovanja določen kot oseba za stike s francosko stranjo, pri čemer je aktivno sodeloval. Locirana je bila v Vojašnici Pivka in njena naloga je bila koordinirati vse aktivnosti podpore države gostiteljice, od oskrbe, vzdrževanja, finančnih storitev, premikov in transporta, do zdravstvene oskrbe in ostalih, s sporazumov opredeljenih zahtev. Skozi celotno vajo se je vodila evidenca opravljenih storitev in stroškov, za kar je skrbela koordinacijska celica.

Na območju izvajanja aktivnosti je bil za zagotavljanje podpore vseh enot, ki so sodelovale na vaji, formiran še nacionalni podporni element, ki je deloval kot odzivna celica na terenu. Preko te celice je potekala koordinacija logistične podpore za celotno vajo, ne le aktivnosti podpore države gostiteljice. Vse v vajo vključene enote, vključno s francosko četo in koordinacijska celica za podporo države gostiteljice, so imele določene častnike za zvezo, ki so se udeleževali dnevnih koordinacijskih sestankov nacionalnega podpornega elementa, ki je za potrebe sodelujočih na vaji deloval kot odzivna celica. Preko teh pripadnikov so potekale vse komunikacije v zvezi s podporo, vsi zahtevki in odgovori na posredovane zahteve. To je bila točka, kjer so se zbirali podatki in se tudi posredovali enotam, na katere so se nanašali. Na ta način je bil zagotovljen nadzor nad situacijo na terenu in njeno obvladovanje, sledljivost zahtevkov in zagotavljanje odgovorov ter potrebnih storitev in sredstev na terenu.

Predvidene in manjše dodatne zahteve v zvezi s podporo države gostiteljice je reševal nacionalni podporni element na terenu. Vse, kar je presegalo njegove zmožnosti, pa je bilo preko častnika za povezavo posredovano koordinacijski celici za podporo države gostiteljice v Pivki, ki je prevzela reševanje zadeve in po potrebi zadeve usklajevala z Oddelkom za podporo države gostiteljice Poveljniškega centra Slovenske vojske. Navedeni postopek se je uporabljal na vseh področjih zagotovitve in za boljše razumevanje navajamo dva primera.

Ob okvari enega od vozil francoskih sil, katerega popravilo je presegalo razpoložljive kapacitete na terenu, je bila preko njihovega častnika za povezavo na dnevni koordinaciji odzivne celice posredovana zahteva za pomoč pri odpravi okvare. Na podlagi ugotovitve, da zadeve ni mogoče odpraviti v delavnici Vojašnice Pivka, je bil Francozom s strani koordinacijske celice za podporo države gostiteljice posredovan seznam pooblaščenih civilnih servisnih ponudnikov na območju. Kot je bilo dogovorjeno s skupnim izvedbenim dogovorom, je stroške storitve civilnega ponudnika krila država pošiljateljica. Država gostiteljica je z zagotovitvijo informacij o civilnih ponudnikih državi pošiljateljici poenostavila in skrajšala postopek zagotovitve potrebnih storitev.

Podoben postopek bi bil izveden tudi, če bi bila potrebna zdravstvena oskrba, ki bi presegala zmožnosti kapacitet na terenu, ki jih je po dogovoru zagotavljala Vojaška zdravstvena enota Slovenske vojske. Enoti je bila na podlagi medsebojnega dogovora dodana francoska zdravstvena skupina, ki se je vključila v redno delo enote. Zahteva po dodatni zdravstveni oskrbi bi bila posredovana preko častnika za povezavo. Koordinacijska skupina za podporo države gostiteljice bi v tem primeru, poleg evakuacije poškodovanca ali obolelega v bolnico v Postojni ali Univerzitetni klinični center v Ljubljani, državi pošiljateljici zagotovila še pomoč medicinskega tehnika pri urejanju zdravstvenih storitev v okviru civilnih institucij. Stroške zdravljenja v civilnih institucijah bi krila država pošiljateljica oziroma bi bili kriti preko Evropskega zdravstvenega zavarovanja.

Sprejem in spremstvo premikov francoskih oboroženih sil od točke vstopa do območja aktivnosti in nazaj sta bila v pristojnosti Oddelka za podporo države gostiteljice Poveljniškega

centra Slovenske vojske, natančneje Skupine za koordinacijo vojaških premikov znotraj tega, vendar koordinirane s skupino za podporo države gostiteljice na vaji Odločen odgovor 2010. Točke in časi vstopa in izstopa iz države so bili vnaprej najavljeni, kot to določajo opredeljeni postopki. Nalogo so izvedli pripadniki Skupine za kontrolo premikov iz 670. poveljniško logističnega bataljona Slovenske vojske, ki so bili v času izvajanja aktivnosti pod operativno kontrolo Skupine za koordinacijo vojaških premikov Poveljniškega centra Slovenske vojske, kot to določajo opredeljeni postopki Poveljstva sil Slovenske vojske za izvajanje nalog podpore države gostiteljice. Opravili so izvidovanje komunikacij na opredeljeni relaciji in načrt premika. Dve ločeni koloni so sprejeli na mejnem prehodu in jima zagotavljali spremstvo do vojašnice v Postojni, kjer je bilo zagotovljeno tudi varovanje opreme in do območja izvajanja aktivnosti. Spremstvo je bilo izvedeno ob pomoči vojaške policije Slovenske vojske. Podoben postopek je potekal ob odhodu sil države pošiljateljice iz Republike Slovenije.

Naslednje specifično področje zagotavljanja podpore države gostiteljice so zveze in informatika, s katerim se je na ravni Poveljstva sil Slovenske vojske ukvarjal sektor za zveze in informatiko. Kot država gostiteljica je bila Slovenska vojska namreč dolžna zagotoviti vse taktične govorne in podatkovne povezave med slovenskimi in francoskimi silami. Za komuniciranje znotraj lastne enote je država pošiljateljica zahtevala dodelitev radijskih frekvenc, zato je do izvedbe glavne načrtovalne konference posredovala ustrezne zahteve z vsemi potrebnimi podatki, ki so se nanašali na tehnične podatke o radijskih napravah, območju uporabe frekvenc, številu frekvenc in čas njihove uporabe. Zahtevke je sektor za zveze in informatiko Poveljstva sil Slovenske vojske reševal z Nacionalno zavezniško agencijo za radijske frekvence ter odobritev posredoval državi pošiljateljici še pred prihodom v Republiko Slovenijo.

Izvajanje podpore države gostiteljice ni odstopalo od načrtovanega. Podpora se je načrtovala po zahtevah, ki so bile izražene na načrtovalnih konferencah ter kasneje opredeljene v skupnem izvedbenem dogovoru. Realizacija je kvečjemu še presegala predhodno posredovane zahteve. Načrtovanje je nujno za kvalitetno in pravočasno izvajanje aktivnosti, vendar se v resničnih situacijah pogosto naleti tudi na nepredvidene dejavnike ali zahteve. Ob vnaprej določenem in preizkušenem pristopu navedeno izvajalcem podpore države gostiteljice ne dela težav.

Običajno je, da pripadniki, ki se udeležijo mednarodnih vaj ali podobnih aktivnosti v drugi državi, v prostem času spoznajo širše okolje, v katerem izvajajo vojaške aktivnosti. Tudi v obravnavanem primeru so pripadniki francoskih sil izrazili željo po obisku lokalnih znamenitosti. Predstavljena jim je bila ponudba ter na podlagi njihove odločitve organiziran ogled izbranih znamenitosti. Aktivnost je bila organizirana v okviru podpore države gostiteljice, stroške pa je krila država pošiljateljica.

Analizirali smo odgovore intervjujev, izvedenih s pripadniki, ki so prispevali k podpori države gostiteljice v fazi njenega načrtovanja, priprav ali samega izvajanja. Kot smo že nekajkrat navedli, gre za kompleksno področje, pri katerem sodelujejo pripadniki Slovenske vojske iz različnih sektorjev oziroma strokovnih področij, na katerih opravljajo svoje redne naloge in dolžnosti.

Osrednjo vlogo, kot je bilo glede na vsebino podpore države gostiteljice pričakovati, so imeli pripadniki s področja logistike. Intervjuje smo namreč izvedli s pripadniki, ki so se z logističnimi zadevami ukvarjali na ravni Poveljstva sil Slovenske vojske ter v enoti, ki je poleg sodelovanja na vaji imela ključno vlogo tudi pri njeni organizaciji v celoti, vključno z logistično zagotovitvijo, katere del je bila podpora države gostiteljice. V ta okvir smo umestili tudi intervju s pripadnikom iz Oddelka za podporo države gostiteljice Poveljniškega centra Slovenske vojske. Oddelek je edina organizacijska enota v Slovenski vojski, katere osnovni namen je izvajanje nalog za potrebe podpore države gostiteljice. Vsi ostali pripadniki, ki so bili razporejeni na dolžnosti v okviru ostalih sektorjev in enot, so naloge opravljali na osnovi svoje strokovne usposobljenosti po področjih, ki jih navajamo, in ob svojih osnovnih nalogah. Pri njih so aktivnosti s področja podpore države gostiteljice predstavljale eno izmed nalog, ki so jih v okviru svoje dolžnosti opravljali, nikakor pa ne osnovne naloge.

Ker smo določili, da se pri izvedbi intervjujev nismo posvetili vlogi posameznikov, temveč smo izhajali iz njihove dolžnosti ali vloge, ki so jo imeli v podpori države gostiteljice oziroma strokovne usposobljenosti, na podlagi katere so sodelovali v postopkih, smo tudi pri analizi uporabljali temu primerne izraze.

Težko popolnoma razmejimo vloge in prispevke pripadnikov Slovenske vojske, ki so sodelovali v skupnih postopkih načrtovanja podpore države gostiteljice in so dodali svoj delež h končnim načrtom oziroma dogovorom. Določeno razmejitev med njihovimi prispevki v procesu pa le lahko ugotovimo, glede na to, da so k temu pristopali s svojega specifičnega strokovnega področja.

Ugotovili smo, da so prispevki posameznih sektorjev, enot in posameznikov, v fazi načrtovanja večinoma sledili postopkom in nosilcem, kot jih opredeljuje Standardni operativni postopek Poveljstva sil Slovenske vojske za izvajanje nalog podpore države gostiteljice (PSSV 2011).

Logistični sektor Poveljstva sil Slovenske vojske je bil v načrtovanje podpore države gostiteljice za potrebe vaje Odločen odgovor 2010 vključen od samega začetka. Predstavnik sektorja je sodeloval na začetni načrtovalni konferenci, kjer je udeležencem podal osnovna izhodišča za podporo države gostiteljice na vaji, ki so predstavljala usmeritve za nadaljnje postopke. Med prvo konferenco so bila ta izhodišča še zelo splošna, vendar so postala osnova nadaljnjim aktivnostim. Podobno vlogo je odigral tudi na načrtovalni konferenci šest mesecev kasneje, kjer so bile zadeve glede podpore države gostiteljice že bolj dorečene. Logistični

sektor je sodeloval pri pripravi osnutkov tehničnih sporazumov, na razvoju katerih se je delalo v začetni fazi načrtovanja in pri postopku sestavljanja in dopolnjevanja seznama potreb, na katerih je temeljilo načrtovanje podpore države gostiteljice. Treba je poudariti še njegovo ključno vlogo pri razvoju skupnega izvedbenega dogovora. Namreč, odgovoren je bil za izdelavo osnutka dogovora, na osnovi katerega so potekala nadaljnja usklajevanja in dopolnitve. V navedenih aktivnostih je sodeloval še pripadnik, ki je odgovoren za načrtovanje na ravni Poveljstva sil Slovenske vojske.

V vse te aktivnosti in postopke, je bil poleg logistike na operativni ravni vključen tudi logistični sektor 18. bataljona za jedrsko, radiološko, kemično in biološko obrambo, ki predstavlja taktično raven. V načrtovanje podpore države gostiteljice sta bili torej vključeni tako operativna kot taktična raven poveljstev in enot Slovenske vojske. Med 18. bataljonom za jedrsko, radiološko, kemično in biološko obrambo ter francosko četo, kot neposrednima udeleženkama na vaji je tekla stalna komunikacija, ki se je nanašala tudi na zadeve glede podpore države gostiteljice. Na začetni načrtovalni konferenci je bila sicer določena oseba za stike, vendar je zaradi tesnega sodelovanja med enotama na vaji del komunikacije, povezane s podporo, potekal tudi neposredno med njima. Ob tem pa je bataljon poskrbel, da je bil z vsebino pogovorov seznanjen tudi vodja podpore države gostiteljice, ki je bil določen kot oseba za stike. Na ta način se informacije niso izgubljale ali podvajale.

V postopek načrtovanja podpore države gostiteljice so bili vključeni vsi pripadniki, s katerimi smo izvedli intervjuje. S svojega strokovnega področja dela so vsi prispevali delež v postopkih in končnih produktih. Za dosego skupnega rezultata je bilo med njimi vzpostavljeno tesno sodelovanje. Podpora države gostiteljice združuje različna področja zagotovitve, zato je tak način dela logičen in nujno potreben. Tudi podpis skupnega izvedbenega dogovora v zaključku načrtovanja podpore, je rezultat prizadevanj vseh udeleženih akterjev.

Prispevek Oddelka za podporo države gostiteljice Poveljniškega centra Slovenske vojske je bil v našem primeru predvsem na področju premikov in transporta. Navedeno področje je ključnega pomena v času prihoda in odhoda sil s teritorija Republike Slovenije. Oddelek je osrednje telo, ki vodi, usmerja, spremlja in nadzira zagotavljanje podpore države gostiteljice. To vlogo je obdržal tudi v našem primeru, kljub temu da je bil za potrebe izvajanja in tudi načrtovanje podpore na vaji Odločen odgovor 2010 imenovan še vodja podpore države gostiteljice iz sestave enote, ki je organizirala celo vajo. Imenovani vodja se je pri zadevah, povezanih s podporo države gostiteljice, usklajeval z Oddelkom za podporo države gostiteljice.

Posebno področje zagotovitve so zveze in informatika, zato v postopkih načrtovanja vedno sodeluje sektor Poveljstva sil Slovenske vojske, ki je odgovoren za to področje. V našem primeru je nudil strokovno pomoč ostalim udeležencem načrtovanja, pridobival je ustrezna dovoljenja za uporabo frekvenc sil države pošiljateljice in pri tem sodeloval z Nacionalno

zavezniško agencijo za radijske frekvence ter na svojem področju prispeval k razvoju skupnega izvedbenega dogovora.

Ključno vlogo pri razvoju in podpisu skupnega izvedbenega dogovora je imel pomočnik za pravne zadeve Poveljstva sil Slovenske vojske, ki je v procesu načrtovanja podpore sodeloval od začetka. Njegova vloga je bila, da je preučil pravne podlage, na katerih so temeljili vsi nadaljnji postopki podpore države gostiteljice. Kot smo že navedli, so ti sloneli na dveh že sklenjenih sporazumih. Osnutek skupnega izvedbenega dogovora je sicer pripravil logistični sektor Poveljstva sil Slovenske vojske, vendar ga je bilo treba uskladiti še z ostalimi udeleženci in seveda s francosko stranjo. Vloga pravnega svetovalca je bila prav v izvedbi uskladitve dogovora z ostalimi akterji v okviru Slovenske vojske in Ministrstva za obrambo ter preko Pravne službe Ministrstva za obrambo še z ostalimi ministrstvi, kot sta Ministrstvo za zunanje zadeve in Ministrstvo za finance. Pomočnik za pravne zadeve je zagotavljal, da so bila določila sporazuma ne le rezultat soglasja udeleženih strani, temveč tudi skladna z nacionalno zakonodajo in iz nje izhajajočimi pravili delovanja v Slovenski vojski. Posebna pozornost je bila namenjena določilom, povezanimi s finančnimi zadevami. Navedeno je seveda zahtevalo veliko usklajevanja in koordinacije med vsemi udeleženci, za kar je bil odgovoren pomočnik za pravne zadeve. Pri razvoju skupnega izvedbenega dogovora je sodeloval še s pravnim svetovalcem francoske strani.

Vodja podpore države gostiteljice, ki je bil imenovan pred izvedbo prve načrtovalne konference, je bil osrednja oseba za stike in ves čas vključen v načrtovanje. Sodeloval je pri vseh načrtovalnih aktivnostih. V okviru konferenc je predstavil načrtovano podporo na vaji in zmožnosti Slovenije za zagotavljanje podpore države gostiteljice. Pri usklajevanju potreb in načinu zagotovitve je komuniciral s francosko stranjo ter skrbel za seznanjenost vseh ostalih udeležencev načrtovanja podpore države gostiteljice. Imel je osrednjo koordinacijsko vlogo glede podpore države gostiteljice za potrebe vaje Odločen odgovor 2010.

V načrtovanje podpore države gostiteljice so bili torej vključeni vsi pripadniki, s katerimi je bil opravljen intervju, v samo izvajanje pa so bili vključeni vodja podpore države gostiteljice, logistični sektor enote, ki je sodelovala na vaji, in Oddelek za podporo države gostiteljice Poveljstva sil Slovenske vojske. Ostali bi se v izvajanje podpore vključevali, če bi se pokazale potrebe, kar pa se v našem primeru ni zgodilo.

Osrednje mesto in oseba, preko katere je vse potekalo, koordinacija, komuniciranje, zahtevki, odgovori, zagotavljanje zahtevanih storitev ali uslug oziroma posredovanje za zagotovitev zahtevanega ter vodenje evidence vseh nastalih stroškov, je bil vodja podpore države gostiteljice. V izvajanje podpore je bil delno vključen tudi 18. bataljon za jedrsko, radiološko, kemično in biološko obrambo, ki je bil na vaji skupaj z ustanovljenim nacionalnim podpornim elementom odgovoren za celotno logistično podporo.

Svojo vlogo je tudi v fazi izvajanja podpore ohranjal Oddelek za podporo države gostiteljice Poveljniškega centra Slovenske vojske, ki je bila najbolj vidna na področju izvedbe premikov francoskih sil, za katere je zagotavljal zahtevano spremstvo. Vse ostale zahteve oziroma potrebe sil države pošiljateljice niso zahtevale njegovega angažiranja.

Bistveni del podpore države gostiteljice je njeno načrtovanje in podpis sporazumov, ki natančno določajo vse vidike podpore in odgovornosti ter naloge udeleženih strani. Izvedba aktivnosti zgolj sledi načrtovanemu ter se po potrebi prilagaja poteku dogodkov na terenu.

Nihče od intervjuvanih pripadnikov, ki so bili vključeni v načrtovanje in izvajanje podpore države gostiteljice, ni imel negativnih izkušenj z vaje Odločen odgovor 2010. Pomanjkljivosti in problemov pri njenem načrtovanju ali izvajanju niso zaznali. Pri tem pa moramo omeniti, da so to pripadniki, ki imajo bogate mednarodne izkušnje ter izkušnje s področja logistike, premikov in z vseh ostalih področij, ki so bila del podpore države gostiteljice.

Skupne pozitivne ugotovitve intervjuvanih pripadnikov so bile, da je podpora države gostiteljice slonela na njenem pravočasnem in celovitem načrtovanju, na medsebojnem sodelovanju in vključenosti vseh potrebnih akterjev. Glede na kompleksnost področja so poudarili še pomen imenovanja oseb za stike, preko katerih je potekala vsa komunikacija. Z naslovitvijo podatkov samo na določene naslove, se podatki niso zgubljali niti podvajali. Kot naslednjo pozitivno ugotovitev so poudarili še pomen vključenosti pomočnika za pravne zadeve v načrtovanje podpore države gostiteljice. Predvsem pa so pohvalili dobro sodelovanje vseh pripadnikov, ki so bili vključeni v načrtovanje in izvajanje aktivnosti za potrebe izvedbe vaje. Podpora države gostiteljice se je izvajala na način, da se je v okviru zmožnosti, poskušalo čim bolj ugoditi potrebam in zahtevam države pošiljateljice. Tudi na ta način se oblikuje dobro sodelovanje in zaupanje pri delovanju Slovenske vojske v mednarodnem okolju, v katerem se Slovenska vojska pogosto pojavlja kot država pošiljateljica.

Kot predlog oziroma nasvet pri načrtovanju in izvajanju podpore države gostiteljice za naprej, so intervjuvanci poudarili pravočasnost in podrobnost njenega načrtovanja ter hkrati pomen ohranjanja visoke stopnje fleksibilnosti. Na podlagi njihovih izkušenj, navedeno zagotavlja učinkovito in odzivno podporo države gostiteljice.

7.4.1 Primerjava koncepta in izbranega primera podpore države gostiteljice – načrtovanje

V nadaljevanju smo podali še nekoliko nazornejšo predstavitev oziroma primerjavo med samim konceptom načrtovanja podpore države gostiteljice in njenim načrtovanjem v izbranem primeru delovanja Slovenske vojske v praksi, ki temelji na analizi vsebine intervjujev ter se osredotoča na skupne točke in odstopanja glede na običajne postopke, ki so opredeljeni s konceptom podpore države gostiteljice. Primerjava je podana na osnovi opredelitve petih faz načrtovanja podpore države gostiteljice, poudarja pa bistvene vidike v

postopku načrtovanja podpore države gostiteljice. V nadaljevanju smo torej po posameznih fazah ločeno predstavili postopke, kot jih opredeljuje koncept, ter jim ob bok postavili postopke, ki so bili na področju podpore države gostiteljice v izbranem primeru dejansko izvedeni in poudarili ugotovljena odstopanja. Odstopanja smo pojasnili na podlagi informacij, ki smo jih pridobili s pomočjo intervjujev.

Prva faza načrtovanja podpore države gostiteljice – koncept

Prva faza načrtovanja podpore države gostiteljice obsega (PSSV 2011, 3; Pipenbaher 2006, 68–69):

- sprejem prošnje države pošiljateljice za zagotavljanje podpore države gostiteljice. Prošnjo država pošiljateljica naslovi na Ministrstvo za obrambo. Obravnavajo jo organizacijske enote Ministrstva za obrambo, pristojne za civilno obrambo, mednarodno sodelovanje, pravne zadeve in Obveščevalno varnostna služba, organizacijske enote Generalštaba Slovenske vojske, pristojne za logistiko in pravne zadeve, ter Direktorat za obrambno politiko. Pravna služba Ministrstva za obrambo pripravi gradivo za obravnavo na Vladi, ki prošnjo verificira ter sprejme sklep o podpori. S sklepom določi obseg zagotavljanja podpore, člane pogajalske skupine za pripravo dogovorov in sporazumov ter njihove podpisnike. Odgovor na zaprosilo pripravi Generalštab Slovenske vojske. Če je potreba, mu pomaga Oddelek za podporo države gostiteljice Poveljniškega centra Slovenske vojske;
- razvoj memoranduma o soglasju ali drugega dvostranskega sporazuma med državo pošiljateljico in državo gostiteljico. Uporabi se lahko že morebitne primerne obstoječe memorandume ali sporazume. Memorandum je podlaga za načrtovalni proces podpore države gostiteljice in navadno vsebuje preambulo, definicije uporabljenih pojmov, namen, obseg, splošne dogovore in veljavne dokumente, naloge udeležencev, finančne določbe, pravne vidike, smernice, varnost in razkrivanje informacij, izjavo o zaščiti okolja, začetek, trajanje, prekinitev in spremembe ter tolmačenje. Države pošiljateljice k memorandumu pristopijo s pristopno noto ali ob morebitnih zadržkih z izjavo o nameri. Verificira jo pooblaščen predstavnik Vlade Republike Slovenije.

Prva faza načrtovanja podpore države gostiteljice – primer in ugotovitve

Slovenija se je, poleg leta 2009 v Natu sprejete obveznosti, da formira bataljon za jedrsko, radiološko kemično in biološko obrambo ter z njim zagotavlja vodenje bojne skupine za jedrsko, radiološko, kemično in biološko obrambo Natovih odzivnih sil v prvi polovici leta 2011, še obvezala, da izvede vajo, h kateri je povabila sile ostalih držav, ki so sodelovale v bojni skupini, in sicer sile držav Madžarske, ZDA, Poljske, Portugalske, Velike Britanije in Francije. Oborožene sile Francije so bile torej povabljene k sodelovanju na vaji Odločen odgovor 2010 in so se povabilu tudi odzvale. Povabilo jim je bilo posredovano na začetni

načrtovalni konferenci, kar lahko štejemo kot začetek postopkov za zagotavljanje podpore države gostiteljice.

Postopki načrtovanja podpore države gostiteljice so se torej začeli s povabilom države gostiteljice in ne s prošnjo države pošiljateljice, kot to opredeljuje koncept podpore države gostiteljice. Pobudo je podala država gostiteljica v okviru sodelovanja pri vnaprej načrtovani mednarodni aktivnosti Slovenske vojske na ozemlju Republike Slovenije v letu 2010 in temu so sledili tudi nadaljnji postopki.

Sklep Vlade Republike Slovenije o seznanitvi z informacijo o podpisu dogovora med Ministrstvom za obrambo Republike Slovenije in ministrom za obrambo Francoske republike za izvedbo podpore države gostiteljice v času vaje Odločen odgovor 2010 ter o pooblaščenju poveljnika Poveljstva sil Slovenske vojske za podpis dogovora, je bil izdan v zaključni fazi načrtovanja podpore države gostiteljice in ne v prvi, kot opredeljuje koncept. Navedeno izhaja iz dejstva, da so se postopki pričeli s povabilom države gostiteljice in ne s prošnjo države pošiljateljice o zagotavljanju podpore države gostiteljice. So pa v postopkih sodelovali s konceptom opredeljeni akterji. Hkrati je Vlada s sklepom verificirala obseg zagotavljanja podpore države gostiteljice, ni pa bilo treba določiti člane pogajalske skupine.

Memorandum o soglasju, ki predstavlja osnovo vseh nadaljnjih postopkov, ni bil izdelan, ker je bilo ugotovljeno, da obstajata dva mednarodna dokumenta, ki vsebujeta dovolj splošne opredelitve, povezane s podporo države gostiteljice, da sta se lahko uporabila v izbranem primeru.

To sta Sporazum med pogodbenicami Severnoatlantske pogodbe o statusu njihovih sil in Sporazum med vlado Francoske republike in Republike Slovenije glede sodelovanja na obrambnem področju. Prvi opredeljuje predvsem status pripadnikov oboroženih sil držav članic, ko se nahajajo na teritoriju drugih članic Nata. Drugi dokument pa se nanaša na razvoj bilateralnega sodelovanja med ministrstvom za obrambo in oboroženimi silami držav na področjih obrambnih in varnostnih konceptov, način organiziranja in oskrbe oboroženih sil držav, ko se te nahajajo na ozemlju druge države, logistične podpore, nabave sredstev, zvez in informatike, splošnih postopkov ravnanja, spoštovanja nacionalne zakonodaje države gostiteljice, finančnih zadev, način nošenja orožja, discipline ipd. (Nato 1951; United Nations 2002).

Sporazum med Republiko Slovenijo in Francijo sicer ne vsebuje vseh določil, ki so običajna za memorandum o soglasju na področju podpore države gostiteljice, kot je na primer izjava o varovanju okolja in obseg podpore države gostiteljice, vendar sta se udeleženi strani strinjali, da se skupaj s Sporazumom med pogodbenicami Severnoatlantske pogodbe o statusu njihovih sil uporabi kot osnova za vse nadaljnje postopke načrtovanja podpore države gostiteljice.

Druga faza načrtovanja podpore države gostiteljice – koncept

Rezultat druge faze načrtovanja podpore države gostiteljice je priprava koncepta potreb in vključuje (PSSV 2011, 3):

- načrtovalno konferenco, na kateri se državi pošiljateljici podajo osnovne usmeritve in kjer so prisotni predstavniki države pošiljateljice in gostiteljice;
- strateški ogled oziroma izvidovanje, katerega nosilec je Poveljstvo za podporo Slovenske vojske, sodeluje pa lahko tudi Poveljstvo sil Slovenske vojske;
- dostava koncepta potreb države pošiljateljice državi gostiteljici. Koncept vsebuje opredelitev splošnih potreb, obseg sil, opreme in vozil, predvidene vstopne točke, lokacije namestitve in okvirne datume;
- Oddelek za podporo države gostiteljice Poveljniškega centra Slovenske vojske s Poveljstvom za podporo Slovenske vojske analizira prejeti koncept potreb, možnost nujenja podpore ter s predstavniki držav pošiljateljic uskladi morebitne pomanjkljivosti ali nedorečenosti. Če zmogljivosti Slovenske vojske ne zadoščajo za nudenje podpore izkazanim potrebam države pošiljateljice, Oddelek za podporo države gostiteljice Poveljniškega centra Slovenske vojske posreduje Generalštabu Slovenske vojske predlog, da se vključijo civilne zmogljivosti.

Druga faza načrtovanja podpore države gostiteljice – primer in ugotovitve

Na začetni načrtovalni konferenci so predstavniki Slovenske vojske podali osnovne usmeritve glede zagotavljanja podpore države gostiteljice. Prisotni so bili tako predstavniki države gostiteljice kot pošiljateljice.

Hkrati je bilo izvedeno tudi izvidovanje oboroženih sil Francije, vendar nosilec izvedbe ni bilo Poveljstvo za podporo Slovenske vojske, kot to opredeljujejo postopki Poveljstva sil Slovenske vojske glede podpore države gostiteljice, temveč enota, ki je bila nosilec izvedbe vaje. Navedeni postopki opredeljujejo, da pri izvidovanju lahko sodeluje tudi Poveljstvo sil Slovenske vojske, kar je bilo v našem primeru tudi uporabljeno, in sicer na način, da je to nalogo prepustilo enoti, ki je bila nosilec organizacije in izvedbe vaje Odločen odgovor 2010.

Koncept potreb je država pošiljateljica dostavila do naslednje načrtovalne konference in v njem opredelila osnovne predvidene potrebe v času vaje. Poudariti moramo, da gre za začetne, splošne potrebe, ki se podrobneje razdelajo v naslednjih fazah načrtovanja podpore države gostiteljice.

Usklajevanje o podrobnejših opredelitvah potreb in načina njihovega zagotavljanja je potekalo tudi v času po izvedeni konferenci. V tej fazi je bila že sprejeta ocena, da aktiviranje civilnih kapacitet in zmogljivosti v tem primeru ne bo potrebno.

V drugi fazi načrtovanja podpore države gostiteljice odstopanj od opredeljenih postopkov nismo zaznali. Manjše odstopanje, ki pa je po našem mnenju še vedno v okviru opredeljenega, je bilo le glede nosilca izvidovanja, ko je to prevzela enota, odgovorna za izvedbo cele vaje, in ne Poveljstvo za podporo Slovenske vojske.

Tretja faza načrtovanja podpore države gostiteljice – koncept

Pri manjših in srednje velikih operacijah ali vajah, kot je bil tudi naš primer, se zadnje tri faze združijo v eno in ta obsega (PSSV 2011, 3–4; Vlada RS 2003, 22–27):

- razvoj in podpis tehničnega dogovora, s katerim se konkretizirajo določbe začetnega sporazuma in izjava o potrebah ter običajno vsebuje: namen in obseg podpore, naloge in odgovornosti države gostiteljice, definicije uporabljenih pojmov, vodenje in poveljevanje, informiranje o potrebah in vodenje potreb, opredelitev specifičnih postopkov, pravne vidike, finančne dogovore ipd. V prilogah ima še seznam potreb ter mesta in osebe za stike. Izdelava sporazuma je v pristojnosti Poveljstva sil Slovenske vojske. Zadevo koordinira pomočnik za pravne zadeve, če je treba, pa se vključujejo še ostali sektorji. Podpisnik je poveljnik sil;
- izdelava podrobne izjave o potrebah, ki v podrobnosti opredeli in dopolni zadeve iz začetne izjave o potrebah iz druge faze načrtovanja podpore države gostiteljice. Razvija se skupaj s tehničnim dogovorom in skupnim izvedbenim dogovorom;
- razvoj in podpis skupnega izvedbenega dogovora. Podpisnik je običajno poveljnik sil Slovenske vojske, vsebuje pa lokacije, namen in pristojnosti za sklenitev dogovora, pogoje, vodenje in poveljevanje, načrt podpore, omejitve in pomanjkljivosti, finančne in carinske zadeve, varstvo okolja, varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami, način dopolnjevanja ter veljavnost dogovora.

Tretja faza načrtovanja podpore države gostiteljice – primer in ugotovitve

Lahko rečemo, da je tretja in hkrati zadnja faza načrtovanja podpore države gostiteljice potekala od začetne načrtovalne konference do končnega podpisa skupnega izvedbenega dogovora pred začetkom vaje Odločen odgovor 2010. V začetku je slovenska stran kot država gostiteljica ponudila francoski strani v presojo in dopolnitev osnutek tehničnega dogovora, ki je obsegal še precej splošne navedbe glede zagotavljanja podpore države gostiteljice. Komunikacija med udeleženicima stranema je potekala v okviru izvedbe načrtovalnih konferenc ter izven njih, večinoma na taktični ravni med predstavniki enot udeleženk vaje ter imenovanim vodjem podpore države gostiteljice.

V obdobju desetih mesecev je torej teklo usklajevanje med stranema: pogajanja, dopolnjevanje zahtev in usklajevanje načrtovanih postopkov zagotovitve potreb države pošiljateljice. V tem času so bile dorečene vse podrobnosti povezane z zagotovitvijo podpore

države gostiteljice. Navedeno se je izvajalo s ciljem razvoja tehničnega dogovora in podrobne izjave o potrebah, kot to opredeljuje koncept podpore države gostiteljice.

V zaključni fazi pogajanj oziroma usklajevanj se je odstopilo od izdelave tehničnega dogovora, kot ga opredeljuje koncept. Udeleženi strani sta se sporazumeli, da namesto tehničnega dogovora, podrobne izjave o potrebah in skupnega izvedbenega dogovora sklenejo le skupni izvedbeni dogovor s priloženo podrobno izjavo o potrebah. Navedeno sicer odstopa od opredeljenih postopkov, vendar je bilo izvedeno s soglasju obeh strani in sklenjeni skupni izvedbeni dogovor z izjavo obsega vse, s konceptom opredeljene določbe. Na podlagi ugotovljenega ne moremo reči, da je šlo za bistveno odstopanje od opredeljenih postopkov.

Skladno s konceptom podpore države gostiteljice so bile opredeljene tudi osebe za stike.

Menimo, da na področju načrtovanja podpore države gostiteljice ni bilo zaznati bistvenih odstopanj med dejansko izvedenimi postopki načrtovanja in konceptom podpore države gostiteljice. Manjša odstopanja, ki so se v procesu načrtovanja pojavila, imajo ustrezno logično razlago, zakaj je do tega prišlo. Odstopanje glede vrste sklenjenega dogovora pa je še vedno predstavljalo zadostno osnovo za izvedbo podpore države gostiteljice in kar je najpomembnejše, sprememba je bila narejena v soglasju z državo gostiteljico. Osnova vseh postopkov in aktivnosti v okviru podpore države gostiteljice je prav doseženo soglasje države gostiteljice in držav pošiljateljic.

7.4.2 Primerjava koncepta in izbranega primera podpore države gostiteljice – izvajanje

Standardni operativni postopek Poveljstva sil Slovenske vojske glede podpore države gostiteljice določa, da je za njeno izvajanje v skladu s tehničnimi dogovori ali skupnimi vzajemnimi dogovori, odgovorno Poveljstvo za podporo Slovenske vojske s svojimi podrejenimi enotami. V našem primeru je to izvajala enota, ki je bila nosilec vaje, in sicer na podlagi odobritve poveljnika sil Slovenske vojske. Gre sicer za odstopanje od opredeljenih postopkov, vendar ima hkrati poveljnik sil Slovenske vojske pristojnost, da določi enote, ki bodo izvajale aktivnosti podpore države gostiteljice. To lahko naredi na podlagi lastne presoje ali na predlog enote, kot je bilo to storjeno v našem primeru.

7.4.3 Primerjava koncepta in izbranega primera podpore države gostiteljice – načela

Poleg splošnih načel Nata na področju podpore države gostiteljice imamo tudi specifična načela, ki jih je določila Vlada Republike Slovenije s svojim dokumentom, glede na nacionalne posebnosti in zmogljivosti. V nadaljevanju podajamo pregled splošnih in specifičnih načel, za katera smo na podlagi analize odgovorov intervjujev ugotovili, da so bila upoštevana pri zagotavljanju podpore države gostiteljice v primeru, ki smo ga izbrali (Nato 2004c, 1-4-1-5; Vlada RS 2003, 10-12):

- odgovornost – Slovenska vojska je z zagotavljanjem podpore francoskim silam sledila kolektivni odgovornosti za podporo države gostiteljice v celotnem spektru delovanja Nato vodenih operacij;
- zagotovljena preskrba – dolžnost držav je, da svojim silam v miru, krizah in konfliktnih zagotavljajo potrebno oskrbo, bodisi v lastni režiji, s pomočjo dogovorov o sodelovanju ali s kolektivnim pristopom v okviru Nata. Francoskim silam je na podlagi sklenjenih sporazumov z Republiko Slovenijo, podpora države gostiteljice predstavljala osnovni način oskrbe sil;
- pristojnost – poveljnika francoskih in slovenskih sil sta imela pristojnost sklepanja sporazumov glede podpore države gostiteljice;
- sodelovanje in koordinacija – uspešna in učinkovita podpora je temeljila na neprekinjenem sodelovanju in koordinaciji med udeleženima stranema v fazi načrtovanja in izvajanja podpore države gostiteljice;
- ekonomičnost – načrtovanje in izvajanje podpore države gostiteljice je upoštevalo zahtevo po učinkoviti in ekonomični rabi potrebnih virov;
- preglednost – udeleženi strani sta imeli pregled nad sporazumi, ki se nanašajo na podporo države gostiteljice, saj sta bila kot osnova za načrtovanje podpore države gostiteljice uporabljena že obstoječa sporazuma. V začetni fazi načrtovanja sta udeleženi strani namreč preučili določila vseh, do takrat sklenjenih sporazumov med državama, kot to določa postopek načrtovanja podpore države gostiteljice;
- povračilo stroškov – država gostiteljica pri izvajanju podpore ni ustvarjala dobička na račun države pošiljateljice. Sredstva in storitve so bile silam države pošiljateljice zagotovljene pod enakimi pogoji kot za lastne sile. Način povračila stroškov je bil opredeljen v skupnem izvedbenem dogovoru med udeleženkama, ki je v okviru možnosti nacionalne zakonodaje na področju financ sledil v pogajanjih izraženim željam države pošiljateljice;
- primarnost vojaških zmogljivosti – podpora države gostiteljice se je zagotavljala z zmogljivostmi Slovenske vojske. Civilnih zmogljivosti ni bilo potrebno vključiti;
- spoštovanje suverenosti in predpisov Republike Slovenije ter mednarodnega prava je bila zagotovljena s sklenitvijo dvostranskih sporazumov, ki so med ostalim vsebovali tudi določbe o spoštovanju navedenega;
- pristojnost – pri uporabi uslug civilnega izvajalca za francosko vojsko je Slovenska vojska pri tem sodelovala na način, da je francoski strani zagotovila seznam pooblaščenih izvajalcev. Izbira izvajalca in plačilo storitev pa sta bila seveda odgovornost države pošiljateljice. Država pošiljateljica je s tem tudi ohranjala odgovornost za oskrbljenost svojih sil;
- razmejitev in preglednost stroškov – s skupnim izvedbenim dogovorom je bila vnaprej določena natančna razmejitev na skupne stroške udeleženk in stroške države pošiljateljice;

- oprostitev davkov, taks in drugih pristojbin – državi pošiljateljici so bile ponujene storitve in sredstva, kot je bilo na primer gorivo, brez obračunanega davka ali drugih pristojbin;
- pooblaščenost – skupni izvedbeni sporazum sta podpisala poveljnik francoskih sil in poveljnik sil Slovenske vojske. Slednjega je za to pooblastila Vlada Republike Slovenije s posebnim sklepom;
- zagotovitev izkazanih potreb preko sistema mest in oseb za stike in povezave – že v začetni fazi načrtovanja so bile določene osebe za stike, preko katerih je potekalo vso nadaljnje komuniciranje v zvezi s podporo države gostiteljice;
- vključenost v logistični proces načrtovanja – podpora države gostiteljice je del logističnega sistema Ministrstva za obrambo, kar se odraža v tem, da je koncept podpore države gostiteljice opredeljen vnaprej, določeni so postopki za izvedbo posameznih korakov in nosilci izvedbe teh. Izdelan je katalog vojaških in civilnih zmogljivosti, pregled oseb za stike ipd. Navedeno nedvomno olajša pristop k podpori države gostiteljice, ko je to treba;
- organiziranost – aktivnosti so se izvajale v okviru redne organizacije in dejavnosti. Imenovala so se tudi določena začasna telesa, kot na primer delovne skupine za logistiko v okviru načrtovalnih konferenc, ki so pokrivalo področje podpore države gostiteljice. Imenovan je bil tudi vodja podpore države gostiteljice za potrebe vaje;
- usposobljenost – pri aktivnostih so sodelovali pripadniki, ki so poznali koncept podpore države gostiteljice. Poleg usposobljenosti so imeli tudi bogate izkušnje s področja;
- ohranjanje narave ter varstvo okolja in kulturne dediščine so opredeljevale že same določbe skupnega izvedbenega dogovora;
- nemoteno življenje ljudi in opravljanje dejavnosti – izvajane aktivnosti niso bistveno vplivale na življenje ljudi v okolju. Potreba po večji koordinaciji aktivnosti se pojavi pri velikih vajah ali operacijah, v našem primeru pa to ni bilo potrebno;
- obveščanje javnosti – o dejavnostih, ki bodo imele večji vpliv na življenje lokalnega prebivalstva, se redno obvešča javnost. Kljub temu da v našem primeru zaradi obsega aktivnosti in števila udeleženih pripadnikov ni bilo večjega vpliva na okolje, se je javnost vseeno obveščalo o aktivnostih na območju, kar je tudi redna praksa v Slovenski vojski;
- poročanje in medsebojno seznanjanje – udeležene strani se so med seboj ves čas obveščale o poteku načrtovanja in zagotavljanju podpore države gostiteljice. Preko določenih oseb za stike je potekala stalna komunikacija med slovensko in francosko stranjo in nikakor ni bila omejena zgolj na načrtovalne konference;
- varnost – država gostiteljica zagotavlja varnost, kar je bilo opredeljeno že v skupnem izvedbenem dogovoru. Varovanje območja aktivnosti, opreme, orožja, vozil tako na območju aktivnosti kot v vojašnici je bilo v pristojnosti države gostiteljice.

Upoštevanje načel, ki jih na podlagi analize odgovorov o načrtovanju in izvajanju podpore države gostiteljice nismo zaznali, navajamo v nadaljevanju. Vzrok je v tem, da se nanašajo

predvsem na primere, ko se v podporo države gostiteljice vključujejo še civilne strukture, kar pa naš primer ni obsegal (Nato 2004c, 1-4-1-5; Vlada RS 2003, 10-12):

- enaka obravnava države pošiljateljice in gostiteljice civilnih nosilcev podpore države gostiteljice;
- določitev prioritet v primeru, če bi podpora države gostiteljice presegala finančne zmožnosti države ali posegala v vitalne družbene dejavnosti in strukture. O zadevi bi odločala Vlada Republike Slovenije ali Državni zbor;
- sorazmernost – velikost sil držav pošiljateljic naj ne bi presegala razpoložljivih sil in zmogljivosti Republike Slovenije;
- uporaba slovenskega jezika – če bi sodelovali kot pogodbeniki gospodarske družbe, zavodi in drugi iz Republike Slovenije, bi morale biti v ta namen zagotovljene prevajalske usluge.

Ugotovili smo, da so se pri načrtovanju in izvajanju podpore države gostiteljice upoštevala vsa splošna in specifična načela, razen tistih, ki se nanašajo na vključenost civilnih struktur, kar pri nas ni bil primer.

8 SKLEP

Skladno s sprejetimi obveznostmi v okviru Nata in letnim načrtom dela se je Slovenska vojska obvezala, da v letu 2010 izvede vajo enote Natovih odzivnih sil, v kateri so poleg Slovenske vojske sodelovali pripadniki francoskih, madžarskih in poljskih oboroženih sil. Podpora države gostiteljice za potrebe vaje Odločen odgovor 2010 se je izvajala za pripadnike francoskih oboroženih sil kot države pošiljateljice. Nosilec vaje je bil bataljon Slovenske vojske, ki ima bogate mednarodne izkušnje. V načrtovanje in izvajanje podpore države gostiteljice so bili prav tako vključeni pripadniki Slovenske vojske z obilo izkušenj s področja mednarodnega sodelovanja. S pomočjo obravnave izbranega primera smo odgovorili na raziskovalno vprašanje, kako se koncept podpore države gostiteljice udejanja v praksi delovanja Slovenske vojske.

Ugotovili smo, da se podpora države gostiteljice pri nas običajno izvaja v obsegu, ki je bil predstavljen na našem primeru in ne v širokem obsegu, ki ga upošteva koncept podpore države gostiteljice, ki je bil predstavljen v analitičnem delu naloge in v katerega so poleg vojaških vključene tudi civilne kapacitete in strukture ter je bil pri nas do sedaj uporabljen le v dveh velikih mednarodnih vajah v letu 1998 ter 2005 (Pipenbaher 2006, 64). Izbrani primer je bil torej odraz postopkov na področju podpore države gostiteljice za zagotavljanje izvedbe aktivnosti tujih oboroženih sil na območju Republike Slovenije, ki so se izvajale skoraj v celoti v okviru kapacitet in s pripadniki Slovenske vojske. Kljub navedenemu so bili izvedeni postopki še vedno skladni s konceptom, kot ga opredeljujejo dokumenti Nata, Vladni načrt izvajanja podpore države gostiteljice ter ostali dokumenti Slovenske vojske, ki opredeljujejo obravnavano področje.

Na podlagi izvedenih intervjujev s pripadniki Slovenske vojske, ki so bili vključeni v načrtovanje in izvajanje podpore države gostiteljice, lahko zaključimo, da so postopki v izbranem primeru dejansko sledili korakom iz koncepta podpore države gostiteljice. Hkrati pa so sledili tudi zahtevam in posebnostim konkretnega dogodka, kar pojasni manjša in ne bistvena odstopanja od koncepta podpore države gostiteljice.

Prva faza načrtovanja podpore države gostiteljice določa prošnjo države pošiljateljice za zagotavljanje podpore in podpis memoranduma o soglasju (PSSV 2011, 3). V našem primeru štejemo za začetek aktivnosti v zvezi s podporo države gostiteljice povabilo Slovenske vojske oboroženim silam tujih držav za sodelovanje na vaji Odločen odgovor 2010. Povabilu so se med ostalim odzvale francoske oborožene sile, za potrebe katerih se je načrtovala in izvajala podpora države gostiteljice. Njeno načrtovanje je potekala vzporedno z načrtovanjem celotne vaje. Glede podpisa memoranduma o soglasju je bilo ugotovljeno, da obstajata že dva mednarodna sporazuma, ki sta predstavljalta osnovo za nadaljnje načrtovanje podpore države gostiteljice, zato razvoj posebnega memoranduma o soglasju s Francijo ni bil potreben.

Druga faza obsega pripravo koncepta potreb (PSSV 2011, 3) in temu so v našem primeru sledili postopki. Na začetni načrtovalni konferenci so bile potencialne države pošiljateljice pozvane, da čim prej opredelijo in dostavijo seznam lastnih potreb, povezane s sodelovanjem na vaji, ki so vključevale splošne potrebe, velikost sil, število osebja, opreme, vozil, vstopne točke v Republiko Slovenijo in okvirne datume. Lokacija namestitve pa je bila določena z lokacijo izvedbo vaje. Pred tem so jim bile s strani pripadnikov Slovenske vojske podane osnovne usmeritve. V okviru začetne načrtovalne konference, so tedaj še potencialne države pošiljateljice izvedle izvidovanje območja. Že na osnovi prvih informacij je bilo sklenjeno, da ne bo treba vključevati civilnih zmogljivosti ter da se bo podpora lahko zagotovila z vojaškimi kapacitetami.

Za manjše in srednje velike vaje, kar je bil tudi naš primer, se tretja, četrta in peta faza, združijo v eno fazo načrtovanja podpore države gostiteljice, ki obsega pripravo tehničnih sporazumov, podrobnih izjav o potrebah in skupnih izvedbenih dogovorov (PSSV 2011, 3–4). Pri zagotavljanju podpore države gostiteljice za potrebe vaje Odločen odgovor 2010 sta se slovenska in francoska stran dogovorili za razvoj in podpis skupnega izvedbenega dogovora, ki mu je bila priložena podrobna izjava o potrebah in je opredeljeval vse vidike zagotavljanja podpore države gostiteljice. Dogovor s podrobno izjavo o potrebah je bil rezultat pogajanj in usklajevanj, ki so potekala v času načrtovalne in glavne zaključne konference ter celotnega obdobja pred izvedbo vaje. Dolgotrajni in obsežni pogovori med stranema so bili nujni, ker je dogovor določal podporo države gostiteljice v podrobnosti, kar je nujno za njeno učinkovito izvajanje. Pogovori so večinoma potekali na taktični ravni med enotama, vključenima v vajo, ter vodjem podpore države gostiteljice, sama izdelava dokumenta pa je potekala na operativni ravni ter v zaključni fazi, ko je bilo treba dokument predložiti Vladi Republike Slovenije v seznanitev in sprejem sklepa, tudi na strateški ravni, ko se je v zvezi z zadevo Ministrstvo za obrambo uskladilo še z drugimi ministrstvi Republike Slovenije.

Pri načrtovanju in izvajanju podpore države gostiteljice so se upoštevala tudi ostala načela, ki se med ostalim nanašajo na spoštovanje nekaterih bistvenih zahtev, da cilj države gostiteljice ni ustvarjanje dobička, temveč učinkovita in ekonomična raba potrebnih virov ter njihovo zagotavljanje, skladno s standardi in pod pogoji, kot veljajo za lastne sile. Upoštevana je bila primarnost vojaških virov, spoštovanje suverenosti in predpisov Republike Slovenije ter mednarodnega prava, razmejitev in preglednost stroškov, oprostitev davkov, taks in drugih pristojbin, uporaba oseb za stike, ohranjanje narave ter varstva okolja in kulturne dediščine, zagotavljanje varnosti ter vseh drugih aktualnih načel področja podpore države gostiteljice.

Iz analize izvedenih intervjujev smo zaključili, da ne moremo izpostaviti nekih pomanjkljivosti podpore države gostiteljice. Uporaba koncepta v praksi delovanja Slovenske vojske kaže predvsem njene prednosti. V pozitivnem smislu je bilo poudarjeno predvsem pravočasno in celovito načrtovanje ob odličnem sodelovanju vseh udeleženih akterjev, način komuniciranja preko oseb za stike in sodelovanje pomočnika za pravne zadeve, ki je imel

pomembno vlogo pri usklajevanju ter podpisu skupnega izvedbenega dogovora. Za naprej je bila usmeritev za načrtovanje in izvajanje podpore države gostiteljice ta, da se v okviru zmožnosti poskuša čim bolj ugoditi potrebam države pošiljateljice, in na način, kot ga pošiljateljica predlaga ter ohranjati prilagodljivost pri izvajanju vseh aktivnosti. Učinkovita in odzivna podpora države gostiteljice med ostalim prispeva k dobremu sodelovanju in medsebojnemu zaupanju pri nastopanju Slovenske vojske v mednarodnem okolju.

Vnaprej opredeljeni postopki, nosilci izvedbe, resnične razpoložljive zmogljivosti vojske in civilnih struktur omogočajo učinkovito osnovo za pristop k načrtovanju podpore države gostiteljice, ko se pojavi zahteva po njenem zagotavljanju. V postopkih torej nastopamo z znanimi dejstvi, ki jih ni potrebno vedno znova ugotavljati. Ažurno vodenje evidenc zmogljivosti je namreč del stalnega procesa podpore države gostiteljice. Na splošno je predmet usklajevanj in pogajanj z državo pošiljateljico možnost izbire različnih načinov zagotavljanja podpore ter povračila nastalih stroškov in določitev podpore v podrobnosti. Sam koncept pa je po drugi strani dovolj prožen, da je izvedbo mogoče prilagajati konkretnim primerom.

Naša ugotovitev je, da se ne glede na obseg načrtovanih in izvajanih aktivnosti podpore države gostiteljice vsebinsko sledi konceptu, ki je opredeljen v dokumentih Nata, Vlade Republike Slovenije in Slovenske vojske. Razlika je le v potrebnem obsegu aktiviranja različnih struktur in kapacitet, kar seveda izhaja iz posredovanih zahtev držav pošiljateljic ter na drugi strani razpoložljivih kapacitet Slovenske vojske. V našem primeru so kapacitete Slovenske vojske popolnoma zadoščale za izvajanje podpore države gostiteljice za potrebe oboroženih sil Francoske republike kot države pošiljateljice. Manjša razhajanja so bila še glede izvajalcev posameznih aktivnosti podpore države gostiteljice, vendar tudi v teh primerih opredeljeni postopki dopuščajo možnost drugačnega organiziranja. Ne glede na obseg aktivnosti je bistveno, da se zagotovi ustrezna pravna podlaga, dogovor med udeležanima stranema in spoštovanje načel podpore države gostiteljice ter, seveda, da se ta zagotavlja v največjem mogočem obsegu in na način, kot se na pobudo države pošiljateljice strani dogovorita. Na podlagi izbranega primera lahko torej ponovno sklenemo, da se je podpora države gostiteljice v Slovenski vojski izvajala skladno s konceptom podpore države gostiteljice.

LITERATURA

- Collier, David. 1993. The Comparative Method. V *Political Science: The State of the Discipline II*, ur. Ada W. Finifter, 105–119. Washington D.C.: American Political Science Association.
- Easterby-Smith Mark, Richard Thorpe in Andy Lowe. 2005. *Raziskovanje v managementu*. Koper: Fakulteta za management.
- Furlan, Branimir, Davorin Rečnik, Rudi Vrabič, Vasilije Maraš, Janez Cerkovnik, Branko Špur, Miloš Šonc, Marjan Tušak, Marijan Ivanuša, Boris Gorjup, Martin Kojadin, Kamil Lasič in Marko Unger. 2006. *Vojaška doktrina*. Ljubljana: Defensor.
- Holliday, Adrian. 2002. *Doing and Writing Qualitative Research*. London: Sage.
- Ivanko, Štefan. 2007. *Raziskovanje in pisanje del: Metodologija in tehnologija raziskovanja ter pisanja strokovnih in znanstvenih del*. Ljubljana: Cubus image.
- Kalič, Franc. 2005. *Podlage za načrtovanje logistične podpore enot Slovenske vojske v operacijah kriznega odzivanja*. Zaključna naloga, Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje, Poveljniško štabna šola Poljče.
- King, Nigel in Christine Horrocks. 2010. *Interviews in Qualitative Research*. Los Angeles: Sage.
- Kobeja, Boris. 2002. *Napotki za pisanje seminarske in diplomske naloge*. Koper: Visoka šola za management.
- Maraš, Vasilje, Valter Bosotina, Boris Požek in Kamil Lasič. 2008. *Mednarodne vojaške operacije*. Ljubljana: Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje.
- Mesec, Blaž. 1998. *Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Milić, Vojin. 1965. *Sociološki metod*. Beograd: Nolit.
- Mitar, Miran. 2000. *Uvod v metodologijo znanstvenega raziskovanja varnostnih pojavov (splošni del)*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve, Visoka policijsko-varnostna šola.
- Nato. 2006a. *Backgrounder Logistics Support for Nato Operations*. Brussels: Nato Public Diplomacy Division.
- Nato. 2006b. *Nato Handbook*. Brussels: Nato Public Diplomacy Division.
- Nato. 2007. *Nato Logistics Handbook*. Brussels: SNCL Secretariat, International Staff, Defence Policy and Planning Division, Logistics.
- Oblak, Nataša. 2010. Uspešna integracija in preverjanje pripravljenosti 18. BJRKBO. *Slovenska vojska* 18 (18): 4–7.
- Patton, Michael Quinn. 1990. *Qualitative Evaluation and Research Methods*. Newbury Park, CA: Sage.
- Pipenbaher, Bojan. 2006. *Podpora države gostiteljice (Host Nation Support – HNS)*. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije, Direktorat za obrambne zadeve, Sektor za civilno obrambo.
- Podbregar, Iztok in Valter Bosotina. 2007. *Vojaška logistika*. Celje: Fakulteta za logistiko.
- Ragin, Charles C. 1987. *The Comparative Method: Moving beyond Qualitative and Quantitative Strategies*. Berkeley and Los Angeles: University of California Press.

- Ragin, Charles C. 2007. *Družboslovno raziskovanje enotnost in raznolikost metode*. Ljubljana: Maklen.
- Robson, Colin. 2002. *Real World Research: A Resource for Social Scientists and Practitioner – Researchers*. Oxford: Blackwell.
- Rödig, Erich. 2011. *NATO Joint Medical Support – Reality and Vision*. [Http://ftp.rta.nato.int/public/Fulltext/RTO/MP/RTO-MP-HFM-109///MP-HFM-109-\\$KN2.pdf](http://ftp.rta.nato.int/public/Fulltext/RTO/MP/RTO-MP-HFM-109///MP-HFM-109-$KN2.pdf) (26. 4. 2011).
- Saunders, Mark, Philip Lewis in Adrian Thornhill. 2000. *Research Methods for Business Students*. Harlow: Pearson Education.
- Seidman, Irving. 2006. *Interviewing as Qualitative Research: A Guide for Researchers in Education and the Social Science*. New York: Teachers College Press.
- Šešić, Bogdan. 1982. *Osnovi metodologije društvenih nauka*. Beograd: Naučna knjiga.
- Treche, Klaus-Peter. 2008. *Supporting Joint & Combined Operations: How do we improve performance?*. [Http://www.rusi.org/downloads/assets/How_To_Improve_Performance_86-88.pdf](http://www.rusi.org/downloads/assets/How_To_Improve_Performance_86-88.pdf) (10. 10. 2010).
- Yin, Robert K. 1989. *Case Study Research: Design and Methods*. Newbury Park: Sage.
- Zelenika, Ratko. 1998. *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela*. Rijeka: Ekonomski fakultet sveučilišta.
- Zvonarević, Mladen. 1989. *Socijalna psihologija*. Zagreb: Školska knjiga.
- Žurman, Milan, Danilo Jazbec, Ivan Turnšek, Andrej Primčič, Andrej Ovčar, Zlatka Knez, Iztok Čebokli, Jože Frol, Tatjana Šter, Drago Vrečar, Mihalj Bukovec in Jože Rotar. 2008. *Doktrina vojaške logistike*. Ljubljana: Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje.

VIRI

- GŠSV. 2004. *Direktiva za izvajanje podpore države gostiteljice v Slovenski vojski, šifra: 801-13-1/2004-7 z dne 12. 11. 2004*. Interni dokument, GŠSV.
- GŠSV. 2010. *Direktiva za premike in transport v Slovenski vojski, šifra: 804-320/2010-1 z dne 18. 11. 2010*. Interni dokument, GŠSV.
- Nato. 1951. *Agreement Between the Parties to the North Atlantic Treaty Regarding the Status of Their Forces*. [Http://www.nato.int/docu/basic/b510619a.htm](http://www.nato.int/docu/basic/b510619a.htm) (9. 4. 2011).
- Nato. 1994. *MC 319/1 Nato Principles and Policies for Logistics*. Interni dokument, Nato Brussels.
- Nato. 2000. *STANAG 2034 LOG (EDITION 6) – Nato Standard Procedures For Mutual Logistics Assistance*. Interni dokument, Nato Brussels.
- Nato. 2001. *MC 327/2 Nato Military Policy for Non-article 5 Crises Response Operations*. Interni dokument, Nato Brussels.
- Nato. 2002a. *MC 336/2 Nato Principles and Policies for Movement and Transportation*. Interni dokument, Nato Brussels.

- Nato. 2002b. *AJP-4.6(A) Multinational Joint Logistics Center (MJLC) Doctrine*. Interni dokument, Nato Brussels.
- Nato. 2003. *AJP-4(A) Allied Joint Logistics Doctrine*. Interni dokument, Nato Brussels.
- Nato. 2004a. *MC 319/2 Nato Principles and Policies for Logistics*. Interni dokument, Nato Brussels.
- Nato. 2004b. *MC 326/2 Nato Principles and Policies of Operational Medical Support*. Interni dokument, Nato Brussels.
- Nato. 2004c. *MC 334/2 Nato Principles and Policies for Host Nation Support*. Interni dokument, Nato Brussels.
- Nato. 2005a. *AJP-4.5(A) Allied Joint Host Nation Support Doctrine & Procedures*. Interni dokument, Nato Brussels.
- Nato. 2005b. *AJP-4.4(A) Allied Joint Movement and Transportation Doctrine*. Interni dokument, Nato Brussels.
- POVC. 2007. *SOP št. 1711: Postopki dežurnega v POVC pri izraženi potrebi za podporo države gostiteljice, številka: 804-14/2006-18 z dne 28. 3. 2007*. Interni dokument, POVC.
- PP. 2010. *Ukaz Poveljstva za podporo za izvajanje podpore države gostiteljice, številka: 8012-5/2010-3 z dne 19. 4. 2010*. Interni dokument, PP.
- Prebilič, Vladimir. 2010. *Vojaška logistika*. Predstavitev za potrebe predavanja, Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje, Poveljniško štabna šola Maribor.
- PSSV. 2005. *Ukaz Poveljstva sil Slovenske vojske za izvajanje podpore države gostiteljice. Poveljstvo sil Slovenske vojske, številka: 810-13-3/2005-37 z dne 21. 3. 2005*. Interni dokument, PSSV.
- PSSV. 2010. *Joint implementation Arrangement Between the Slovenian Armed Forces Commander and the French Land Forces Commander Concerning the Conduct of and Provision of Host Nation Support During the Nato Response Force Living Exercise »Decisive Response 2010« from 5 to 18 November 2010 in the Republic of Slovenia*. Interni dokument, PSSV.
- PSSV. 2011. *SOP št. 1710 PSSV: Izvajanje nalog podpore države gostiteljice, številka: 804-14/2011-1 z dne 22. 3. 2011*. Interni dokument, PSSV.
- Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije (ReSNV-1). *Uradni list RS*, št. 27/10.
- United Nations. 2002. *Agreement on Cooperation in the Field of Defence Between the Government of the French Republic and the Government of the Republic of Slovenia*. [Http://untreaty.un.org/unts/144078_158780/19/2/9200.pdf](http://untreaty.un.org/unts/144078_158780/19/2/9200.pdf) (9. 4. 2011).
- Uredba o obrambnih načrtih. *Uradni list RS*, št. 11/2004.
- Uredba o ratifikaciji Memoranduma o soglasju med Vlado Republike Slovenije in Vrhovnim poveljstvom zavezniških sil v Evropi in Poveljstvom vrhovnega zavezniškega poveljnika za preoblikovanje o zagotavljanju podpore države gostiteljice za izvedbo operacij/vaj Nata. *Uradni list RS*, št. 104/2010.
- Vlada RS. 2003. *Načrt za izvajanje podpore države gostiteljice (Host Nation Support – HNS) v Republiki Sloveniji, številka: 802-03/2001-11 z dne 16. 10. 2003*. Interni dokument, Vlada RS.

Vlada RS. 2009. *Sklep, številka 87000-29/2009/3 z dne 19. 11. 2009.* Interni dokument, Vlada RS.

Zakon o obrambi (ZObr-UPB1). *Uradni list RS*, št. 103/2004.

Zakon o tajnih podatkih (ZTP-UPB2). *Uradni list RS*, št. 50/06 in št. 9/2010.